ARKAGYIJ P. GAJDAR

TIMUR ÉS CSAPATA

ARKAGYIJ P. GAJDAR

TIMUR ÉS CSAPATA

ARKAGYIJ P. GAJDAR

TIMUR ÉS CSAPATA

KÉT KISREGÉNY

MÓRA KIADÓ – KÁRPÁTI KIADÓ
BUDAPEST – UZSGOROD, 1980

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült
А. П. Гайдар
Тимур и его команда
Детгиз, Москва. 1949

Az elbeszéléseket Szöllősy Klára,
a verseket Gáspár Endre fordította

Szecskó Tamás rajzaival

Tizenhatodik kiadás

© Szöllősy Klára és Gáspár Endre jogutódja, 1950
Hungarian translation

TIMUR ÉS CSAPATA

Három hónapja már, hogy Alekszandrov ezredes — egy páncélos egység parancsnoka — elment hazulról. Valószínűleg a fronton volt.

Nyár közepén sürgönyzött leányainak, Olgának meg Zsenyának, és azt tanácsolta nekik, hogy a szünidő hátralevő részét Moszkva melletti nyaralójukban töltsék el.

Zsenya hátratolta virágos fejkendőjét, a söprű nyelére támaszkodott, így állt összeráncolt homlokkal nénje előtt, aki erélyesen rendelkezett:

— Én elutazom a holmival, te pedig rendbe hozod a lakást. Ne húzogasd a szemöldöködet, és ne nyalogasd a szád! Az ajtót zárd be. A könyveket vidd vissza a könyvtárba. A barátnőidet ne látogasd sorra, hanem menj egyenesen a pályaudvarra. Ott add fel apának ezt a táviratot. Azután ülj be a vonatba, és gyere ki a nyaralóba... Nézd, Zsenya, szót kell fogadnod nekem. Elvégre a testvéred vagyok...

— Én meg a tied.

— Igaz... de ĕn vagyok az idősebb. És különben is, így parancsolta apa.

Amikor az udvaron felberregett az induló teherautó, Zsenya felsóhajtott és körülnézett. Rendetlenség, dúlt összevisszaság mindenfelé. Odalépett a poros tükörhöz, s meglátta benne édesapjának a szemben levő falon függő arcképét.

Jól van! Olga az idősebb, és ő egyelőre kénytelen-kelletlen engedelmeskedik neki. Bánja is ő! Viszont az ő, Zsenya orra, szája, szemöldöke szakasztott az apjáé. És valószínűleg a jelleme is ugyanolyan lesz.

Szorosabbra kötötte fején a kiskendőt, ledobta szandálját, kezébe kapta a törlőrongyot. A terítő lekerült az asztalról.

A vízcsap alá állította a vödröt, és seprűt ragadva, csakhamar nagy halom szemetet sepert a küszöb elé.

Hamarosan duruzsolni kezdett a petróleumfőző, és zubogva forrt a víz.

Felsikálta a padlót. A horganybádog mosóteknőben sustorgott, bugyborékolt a szappanhab. És az utcai járókelők ámulva nézték a mezítlábas, piros ruhás kislányt, aki a második emelet párkányán állva merészen törülgette a kitárt ablakok üvegtábláit.

A teherautó sebesen száguldott a széles, napos országúton. Olga egy fonott karosszékben üldögélt, lábát a bőröndre tette, hátával egy puha batyunak támaszkodott. Ölében rőtes kismacska feküdt, apró mancsaival egy csokor búzavirágot tépázott.

A harmincadik kilométerkőnél utolérte őket a Vörös Hadsereg egy motorizált oszlopa. A katonák sorban ültek a fapadokon, és puskáik csövét égnek tartva, harsányan énekeltek.

Az ének hangjaira kitárultak a parasztházak ablakai és ajtajai. Sövények mögül, kertkapukon át gyerekek szaladtak ki, lelkendezve integettek, félig érett almát dobáltak a katonáknak, hurrát kiáltottak, s ott helyben hatalmas csatákat kezdtek, ütközeteket vívtak, és heves lovassági rohammal benyomultak az üröm meg a csalán közé.

A teherautó befordult a nyaralótelepre, és egy repkénnyel befuttatott kicsi villa előtt állt meg.

A sofőr társa segítségével lehajtotta az autó oldalát, és nekifogtak a kirakodásnak. Olga ezalatt kinyitotta az üveges verandát.

A veranda nagy, elvadult kertre nézett; a kert mélyén egyemeletes, idomtalan pajta magaslott, tetején apró vörös zászló lengedezett.

Olga visszament az autóhoz. Fürge öregasszony ugrott oda hozzá — szomszédnőjük, a tejesasszony. Ajánlkozott, hogy kitakarítja a nyaralót, lemossa az ablakot, lesepri a falat, és felsúrolja a padlót.

Mialatt a szomszédasszony vedret, mosogatórongyot, törlőt szedett elő, Olga fogta a kismacskát, és lement a kertbe. A cseresznyefák törzsén ragacsos gyanta csillogott; gyümölcsüket megcsipkedték a verebek. Ribiszke, kamilla és üröm erős illata terjengett.

A pajta mohos teteje itt-ott lyukas volt, a lyukakon vékony drótvezetékek bújtak ki, és elvesztek a fák sűrű lombozata közt.

Olga keresztültört a mogyoróbokrokon, és letörölte arcáról a rátapadt pókhálót. Nini! A kis vörös zászló most már nem lengedezett a tető fölött.

Az imént még ott volt, de most már csak a rúdja búslakodik egyedül.

Gyors, izgatott suttogást hallott. És egyszerre csak a nehéz létra, amely a pajta padlásablakának volt támasztva, recsegve dőlt el a faltól, és az útjába akadó száraz ágakat letördelve, nagy robajjal esett le a földre, a lapulevelek közé. A tetőről szétágazó drótvezetékek megremegtek. A kismacska ijedtében belekarmolt Olga kezébe, leugrott és eltűnt a csalán között.

Olga csodálkozva állt meg, körülnézett és fülelt. De sem a kert zöldellő növényei között, sem a kerítésen túl, sem a pajta ablakának sötét négyszögében nem látszott, nem hallatszott semmi.

Visszament a verandához.

— Ezek azok a kölykök, akik idegen kertekben garázdálkodnak — magyarázta Olgának a tejesasszony. — Tegnap a szomszédéknál megdézsmáltak két almafát, egy fiatal körtefát meg kitörtek. Bizony, ilyen csirkefogók is akadnak manapság. Képzelje, kedvesem, egyik nap búcsúztam a fiamtól, akit besoroztak a Vörös Hadseregbe. Úgy ment el, hogy még bort sem ivott. „Élj boldogul, anyuskám!" — mondta. Elment, és fütyörészett a drága. No, mikor azután beesteledett, mégiscsak elszomorodtam, elsírtam magam. Éjjel felébredek, hát úgy rémlik, az udvaron járkál, settenkedik valaki. No, gondolom magamban, most egyedül vagyok, nincs, aki védelmezzen... És az ilyen magamfajta öregasszonynak nem sok kell. Egy téglával fejbe vágnak, és már végem is van. De isten vigyázott rám:

semmit sem loptak el. Settenkedtek, settenkedtek, oszt elmentek. Áll egy nagy dézsa az udvaromban, tölgyfából van, két ember sem mozdítja meg. Hát ezt a dézsát vagy húsz lépéssel odább vitték, a kapuhoz. Ennyi az egész. De hogy ki volt, miféle népség... nem tudja senki sem.

Alkonyatkor, amikor az öregasszony elkészült a takarítással, Olga kiment a ház elé. Vigyázva elővette bőrtokjából fehér, fényes gyöngyházzal díszített harmonikáját, édesapja születésnapi ajándékát. Térdére fektette, a szíjat vállára fűzte, és egy nemrég hallott kedves dalt próbálgatott. A szövegére jobban emlékezett, mint a dallamra:

Jaj, csak újra
láthatnálak titeket,
egyszer... kétszer...
háromszor is, ha lehet...
De ti fenn a fellegek közt
tán nem is tudjátok,
kivilágos virradatig
hogyan várok rátok.
Hej, pilóták! Gépfegyverek, bombák:
Messzi útra keltetek,
várom visszatértetek.
Nemsokára
vagy sokára,
haza kell hogy érjetek
valahára!

Amikor énekelni kezdett, többször is lopva, feltűnés nélkül óvatos pillantásokat vetett egy sűrű bokor felé, amely az udvaron, a kerítés közelében nőtt.

Amikor befejezte a dalt, gyorsan fölállt, és a bokor felé fordult.

— Halló! Miért bújik el, és mit keres itt?! — kérdezte határozottan.

A bokor mögül egy fiatalember lépett elő, fehér vászon nyári öltönyben. Meghajolt, és udvariasan válaszolt:

— Nem bújtam el, csak... Én is valamennyire zenész vagyok. Nem akartam zavarni. Ott álltam, és hallgattam a muzsikáját.

— Az utcán is állhatott és hallgathatott volna. Miért kellett ezért átmásznia a kerítésen?

— Én? A kerítésen? — A fiatalember megsértődött. — Bocsásson meg, de én nem vagyok macska... A sarokban hiányoznak a lécek, és ott jöttem be a kertbe.

— Aha, már értem — mosolyodott el Olga. — De amint látja, a kerítésen kapu is van, hát legyen szíves, és most ezen keresztül távozzék az utcára.

A fiatalember engedelmeskedett. Egy szót sem szólt többet, kiment a kapun, és rátolta a reteszt. Olgának tetszett a fiatalember komolysága.

— Várjon csak! — kiáltott utána, és leszaladt a terasz lépcsőjén. — Micsoda maga? Talán színész?

— Nem — válaszolta a fiatalember. — Gépészmérnök vagyok, de szabad időmben az üzemünk operájában játszom és énekelek.

— Tudja mit? — mondta Olga váratlanul, közvetlen egyszerűséggel. — Ha nincs egyéb dolga, kísérjen el a pályaudvarra. A húgocskámat várom. Későre jár, sötét van, és ő csak nem jön. Én nem félek senkitől, de nem ismerem itt a járást. Várjon csak, miért nyitja ki a kaput? Odakint is megvárhat a kerítés előtt.

Bevitte a házba a harmonikát, kendőt terített vállára, és kiment a sötét, harmatos, virágillatú utcára.

Olga haragudott Zsenyára, és útközben nemigen szólt kísérőjéhez. A fiatalember elmondta, hogy Georgijnak hívják, vezetékneve Garajev, és gépészmérnök az autógyárban.

Két vonat is elment, de Zsenya csak nem jött; végre befutott a harmadik, az utolsó is.

— Ez a haszontalan lány mindig csak bajt csinál! — kiáltott

fel Olga elkeseredetten. — Bezzeg ha negyvenéves lennék, vagy legalábbis harminc! De úgy áll a dolog, hogy Zsenya tizenhárom éves, én meg tizennyolc, és ezért egyáltalán nem engedelmeskedik nekem.

— Azért negyven kicsit sok lenne — jelentette ki határozottan Georgij. — Tizennyolc lényegesen jobb. De ne nyugtalankodjék. A húga bizonyosan a reggeli vonattal érkezik.

A peron elnéptelenedett. Georgij elővette cigarettatárcáját, mire azonnal ott termett két hetyke siheder, és a gyufa lángjára várva, elővette cigarettáját.

— Fiatalember — szólt Georgij, miközben gyufát gyújtott, és megvilágította vele az idősebbik arcát —, ha már idesündörgött hozzám azzal a cigarettával, illendő lenne köszönni, mivel már volt szerencsém önnel megismerkedni a parkban, ahol dicséretes szorgalommal tört ki egy deszkát az új kerítésből. Ugyebár, Mihail Kvakinnak hívják?

A kamasz elvörösödve hátralépett; Georgij eloltotta a gyufát, belekarolt Olgába, és hazakísérte.

Amikor elmentek, a második siheder füle mögé dugta maszatos cigarettáját, és hanyagul megkérdezte:

— Hát ez meg miféle? Talán valami propagandista? Idevalósi?

— Az — felelte Kvakin kelletlenül. — Tyimka Garajev nagybátyja. Ha Tyimkát egyszer elcsípjük, alaposan el kell látni a baját. Valami bandát szedett össze, és állítólag ellenünk szervezkednek.

Ekkor a két barát a peron végén, a lámpa alatt megpillantott egy ősz hajú tiszteletre méltó gentlemant, aki botjára támaszkodva, lefelé ment a lépcsőn.

Helybeli lakos volt, doktor F. G. Kolokolcsikov. A két fiú futva utána eredt, és nagy hangosan kérdezte, nincs-e gyufája. De külsejük és hangjuk sehogyan sem tetszett a doktornak, ezért hátrafordult, megfenyegette őket görcsös botjával, és méltóságteljesen folytatta útját.

A moszkvai pályaudvaron Zsenyának már nem volt annyi ideje, hogy feladhassa a táviratot, ezért amikor kiszállt a vonatból, elhatározta, hogy megkeresi a nyaralótelep postáját. Keresztülment egy elhagyatott sétatéren, ahol harangvirágot szedett; észre sem vette, és egy útkereszteződéshez ért, ahonnan mindenfelé kertekkel szegélyezett utcák ágaztak el. Az utcák néptelenek voltak, ami napnál világosabban mutatta, hogy nem oda jutott, ahová indult. Néhány lépésnyire fürge kislányt pillantott meg, aki makrancos kecskét vonszolt a szarvánál fogva, és haragosan szidta az akaratos állatot.

— Mondd meg, kérlek, kislány — kiáltott oda neki Zsenya —, hogy jutok innen a postára?...

De ebben a pillanatban a kecske egyet döfött szarvával, kiszakította magát, vágtában nekiindult a parknak, a kislány pedig kiáltozva vetette magát utána. Zsenya tanácstalanul nézett körül: már sötétedett, és a környék teljesen néptelennek látszott, ember sehol sem mutatkozott. Kinyitotta egy szürke,

emeletes villa kertjének kapuját, és az ösvényen felment a házhoz.

— Mondják meg, kérem szépen — mondta Zsenya anélkül, hogy kinyitotta volna az ajtót, hangosan, de roppant udvariasan —, hogy jutok innen a postára.

Nem kapott választ. Egy ideig állt, várakozott, gondolkozott, azután kinyitotta az ajtót, és a pitvaron át bement a szobába. A háziak nem voltak otthon. Zsenya megzavarodott, és megfordult, hogy kimenjen a házból; de ekkor az asztal alól nesztelenül előjött egy hatalmas, zsemleszínű kutya, figyelmesen megszemlélte a megdöbbent leánykát, és halkan morogva lefeküdt keresztbe az ajtó elé.

— Te buta! — kiáltott rá Zsenya ijedten, és védekezőleg tartotta maga elé a kezét. — Én nem vagyok tolvaj! Nem vittem el tőletek semmit. Nézd, ez a moszkvai lakásunk kulcsa. Ez meg egy sürgöny, amit apukának kell elküldenem. Az én apukám parancsnok. Megértetted?

A kutya hallgatott, és nem mozdult. Zsenya lábujjhegyen közeledett a kitárt ablak felé, és közben folytatta:

— No, mi az? Ott fekszel? Hát csak feküdj... Jó kutya vagy, derék, kedves, okos állat...

De alig érintette kezével az ablakpárkányt, amikor a derék, kedves kutya fenyegető morgással felpattant. Zsenya ijedtében a díványra ugrott, és maga alá húzta lábát.

— Igazán furcsa — mondta majdnem sírva. — Te, kutya, csak fogj rablókat meg kémeket, de én... én becsületes ember vagyok. Megértetted? — Nyelvet öltött a kutyára. — Te buta! — Aztán a kulcsot és a sürgönyt, amelyet markában szorongatott, az asztal szélére tette. Nincs más hátra: meg kell várni a háziakat.

De elmúlt egy óra, kettő... Már besötétedett. A nyitott ablakon távoli mozdonyok füttye szűrődött be, azután kutyaugatás és röplabdajáték hangjai. Valahol gitároztak. Csak itt, a szürke villa körül volt minden csöndes és kihalt.

Zsenya a dívány kemény támlájára fektette fejét, és halkan sírdogálni kezdett.

Végül mélyen elaludt.

Már reggel volt, mire fölébredt.

Az ablak előtt a fák dús, eső áztatta lombja susogott. A közelben kút kereke nyikorgott. Valahol fát fűrészeltek, de idebenn a nyaralóban változatlanul csendes volt minden.

Zsenya feje alatt most puha bőrpárna feküdt, lábát könnyű pokróc takarta.

A kutya eltűnt a szobából.

Nyilvánvaló, hogy az éjjel járt itt valaki.

Zsenya felugrott, hátrasimította haját, meghúzogatta gyűrött ruháját, felragadta az asztalról lakáskulcsát meg az el nem küldött sürgönyt, és máris szaladt volna.

Ekkor az asztalon papírlapot pillantott meg, kék ceruzával, nagy betűkkel ez volt ráírva:

„Kislány, amikor elmész, erősen csapd be az ajtót!" Lejjebb az aláírás: „Timur."

Timur? Ki lehet ez a Timur? Meg kellene ismerkedni vele, és megköszönni a kedvességét.

Benézett a másik szobába. Íróasztal állt benne, rajta tintatartó, hamutartó meg egy kistükör. Jobbra bőr autókesztyű, mellette öreg, kopott revolver hevert. Az asztalnak támasztva vedlett, összevissza karcolt hüvelyben görbe török kard. Zsenya letette a kulcsot és a sürgönyt, megfogta a kardot, majd kihúzta a hüvelyéből, feje fölé emelte, és megnézte magát a tükörben.

Félelmetes, harcias látványt nyújtott. De jó lenne így lefényképeztetni magát, és elvinni a képet az iskolába! A lányoknak azt füllentené, hogy az édesapja egy ízben magával vitte a frontra. Bal kezébe foghatná a revolvert. Így ni! Így még jobb. Fenyegetően összevonta szemöldökét, összeszorította száját, és a tükörbe célozva meghúzta a ravaszt.

Iszonyú dörrenés rázta meg a szobát. Sűrű füst függönyözte el az ablakot. Az asztali tükör romjai a hamutartóba hullottak.

És Zsenya, az asztalon felejtve kulcsot és sürgönyt, süketen a dörrenéstől, hanyatt-homlok rohant ki a szobából, és menekült ebből a furcsa, veszélyes házból.

A patak partján lyukadt ki, de maga sem tudta, hogyan került oda. Ekkor vette csak észre, hogy sem a moszkvai lakás kulcsa, sem a sürgöny nincs nála. Most már mindent el kell mesélnie Olgának: a kutyát, az üres nyaralóban töltött éjszakát, a török kardot meg a lövést is... Borzasztó! Ha papa itt lenne, ő megértené. De Olga nem érti meg. Olga megharagszik, vagy esetleg sírva fakad. És ez még rosszabb. Zsenya maga is értett a síráshoz, de Olga könnyeinek láttára mindig heves vágyat érzett, hogy felmásszék egy sürgönypóznára, egy magas fára vagy a kéménybe.

Hogy bátorságot merítsen, megfürdött a patakban, azután bűntudatosan útnak indult, hogy megkeresse nyaralójukat.

Amikor odaért, Olga a konyhában éppen a petróleumfőzővel foglalatoskodott. A lépések hallatára megfordult, és némán, ellenségesen meredt Zsenyára.

— Szervusz, Olja! — mondta Zsenya. Megállt a legfelső lépcsőn, és mosolyogni próbált. — Olgácskám, nem fogsz összeszidni?

— De igen! — válaszolta Olga, és közben nem vette le szemét a húgáról.

— Hát rendben van, szidj össze — egyezett bele Zsenya alázatosan. — Pedig ha tudnád, milyen különös eset, milyen rendkívüli kaland! De Olga, nagyon kérlek, ne húzogasd a szemöldöködet, alapjában véve nincsen semmi baj; csak elvesztettem a lakáskulcsot, és a sürgönyt sem tudtam elküldeni apának...

Zsenya lehunyta szemét, visszafojtotta lélegzetét; elhatározta, hogy mindent elmond egyszerre, így legalább hamar túlesik rajta.

De ekkor nagy zajjal felpattant a kertajtó, berobogott rajta egy bojtorján lepte, lompos szőrű kecske, és leszegett fejjel eltűnt a kert mélyén. Utána kiabálva rohant az a mezítlábas kislány, akit Zsenya már tegnapról ismert.

Zsenya felhasználta a nagyszerű alkalmat, félbeszakította a veszélyesnek induló beszélgetést, és futott a kertbe kecskét fogni.

Éppen akkor érte utol a kislányt, amikor az lihegve, szarvánál fogva megragadta a kecskét.

— Mondd, kislány, nem vesztettél el semmit? — kérdezte Zsenyától az idegen lányka gyorsan és halkan, közben pedig nagyokat rúgott a kecskébe.

— Nem — mondta Zsenya csodálkozva.

— Hát ez kié? Nem a tiéd? — És a kislány odamutatta neki a moszkvai lakás kulcsát.

— Persze hogy az enyém — súgta halkan Zsenya, és félénken hátrapislantott a terasz felé.

— Nesze a kulcs, a cédula meg a nyugta, a sürgöny már útban van — mormogta az idegen kislány ugyanolyan gyorsan és halkan fogain keresztül. Ezzel valami összecsavart papirost nyomott Zsenya markába, és öklével nagyot ütött a kecskére.

A kecske a kapuhoz szaladt, a mezítlábas kislány pedig bogáncson és csalánon keresztül rohant utána, mint az árnyék, és mind a ketten eltűntek a kerítés mögött. Zsenya felhúzta vállát, mintha nem is a kecske, hanem ő kapta volna az ökölcsapásokat, és kisimította az összesodort papirost.

Igen, ez a kulcs. S ez a nyugta a postáról, tehát valaki elküldte apának a sürgönyt. De ki? Aha, itt egy cédula. Hát ez meg micsoda?

A papíron kék ceruzával, nagy betűkkel ez állt:

Kislány, ne félj odahaza senkitől. Minden rendben van, és tőlem senki sem fog megtudni semmit. — Lent meg az aláírás: *Timur.*

Zsenya úgy állt ott, mint akit megbűvöltek. Zsebre gyűrte a levelet, azután kiegyenesedett, és — most már nyugodtan — bement Olgához.

Olga még mindig ugyanazon a helyen állt, a petróleumfőző mellett, és szeméből már kibuggyantak a könnyek.

— Olja! — kiáltotta Zsenya elérzékenyedve. — Csak tréfáltam! Miért haragszol rám? Kitakarítottam odahaza az egész lakást, lemostam az ablakokat, úgy igyekeztem, minden rongyot kimostam, a padlót felsúroltam. Nesze a kulcs, nesze a

nyugta a sürgönyről. És most engedd meg, hogy megcsókoljalak. Ugye tudod, mennyire szeretlek? Akarod, hogy a kedvedért a tetőről beugorjak a csalán közé?

Nem várta meg Olga válaszát, hanem egyenesen a nyakába borult.

— Igen... de úgy izgultam miattad — mondta leverten Olga. — Mindig olyan ostoba tréfáid vannak... és nekem papa azt parancsolta... Zsenya, maradj nyugton! Zsenyka, csupa petróleum a kezem! Zsenya, inkább önts tejet ebbe a lábosba, és állítsd a főzőre!

— De én... szóval én vicc nélkül nem tudok meglenni — motyogta Zsenya, miközben Olga a kezét mosta. Gyors mozdulattal rátette a tejeslábost a petróleumfőzőre, megérintette a zsebében lapuló cédulát, és azt kérdezte:

— Mondd, Olja, van isten?

— Nincs — felelte Olga, és fejét a mosdótálba dugta.

— Hát akkor ki van?

— Hagyj nekem békét — türelmetlenkedett Olga. — Senki sincs.

Zsenya elhallgatott, de csakhamar újból kérdezett:

— Olja, ki az a Timur?

— Az nem isten, az valami cár volt — felelte kelletlenül Olga, mialatt beszappanozta arcát és karját. — A középkori történelemben tanultuk, hogy gonosz volt és sánta.

— És hogyha nem cár, nem gonosz és nem középkori, akkor kicsoda?

— Akkor nem tudom. Hagyd már abba! Hogy jutott eszedbe ez a Timur?

— Úgy, hogy én azt hiszem, nagyon szeretem azt a Timurt.

— Kiit? — Olga elképedve emelte fel szappanhabos arcát. — Mit motyogsz folyton, mit ki nem találsz, még nyugodtan mosdani sem hagyod az embert. Várj csak, majd megjön apa, ő majd elintézi a szeretetedet.

— Ugyan, apa! — kiáltotta fel Zsenya bús pátosszal. — Ha meg is érkezik, csak rövid időre jön. És hiába árulkodsz, ő nem fog bántani egy magános, védtelen leányt.

— Talán bizony te vagy az a magános, védtelen lány? — kér-

dezte gúnyosan Olga. — Zsenyka, Zsenyka, igazán nem tudom, miféle gyerek vagy te, és kire ütöttél!

Zsenya lehajtotta a fejét, és megpillantotta arcát a nikkelezett teáskanna domború tükrében. Büszkén, gondolkozás nélkül felelte:

— Apára, csakis őrá. Egyedül csak őhozzá hasonlítok, és senki máshoz ezen a világon.

Az éltes gentleman, doktor F. G. Kolokolcsikov kertjében ült, és a faliórát javította. Unokája, Kolja unatkozó arccal állt előtte. Neki azt mondták, hogy segíteni fog nagyapának a munkájában. De most már egy teljes órája áll ott, kezében a csavarhúzóval, és várja, mikor lesz szüksége nagyapónak erre a szerszámra.

De az acélrugó, amelyet helyére kell illeszteni, makacskodik, és nagyapa türelme végtelen. Úgy látszott, hogy a várakozásnak se vége, se hossza. Ez roppant kellemetlen volt, annál is inkább, mert a szomszéd kerítése felett már többször megjelent Szima Szimakov üstöke. Ez a Szima Szimakov igen ügyes és tapasztalt fiú volt, és nyelvével, fejével, karjával olyan különös és rejtélyes jeleket adott Koljának, hogy még ötéves kis húga, Tatjanka is észrevette, aki a hársfa alatt ülve nagy buzgalommal azon igyekezett, hogy a lustán heverésző kutya szájába bogáncsot gyömöszöljön.

Mikor Szimát megpillantotta, úgy megijedt tőle, hogy hirtelen felsikoltott, és ráncigálni kezdte nagyapja nadrágszárát.

Szima Szimakov üstöke abban a szent pillanatban eltűnt.

Végre helyére került a rugó.

— Az embernek iparkodnia kell — fordult Koljához leckéztetően Kolokolcsikov, midőn fölemelte verejtékező homlokát. — Fiacskám, olyan arcot vágsz, mintha csukamájolajjal itatnának. Add ide a csavarhúzót, és fogd meg a harapófogót! A munka nemesít. Neked amúgy is szükséged van némi lelki nemesedésre. Tegnap például megettél négy adag fagylaltot, és a kis húgodnak nem adtál belőle.

— Hazugság, szemenszedett hazugság! — kiáltotta Kolja sér-

tődötten, miközben dühös pillantást vetett Tatjankára. — Hatszor is adtam neki kóstolni, mégis ment és bepanaszolt, és ráadásul útközben elcsent négy kopeket a mama asztaláról.

— Te pedig ma éjszaka kötélen másztál le az ablakból — fecsegte ki Tatjanka hidegvérrel, fejét sem fordítva feléjük. — A párnád alatt zseblámpa van. És a hálószobába tegnap egy csirkefogó kavicsot dobált. Dobott és fütyült, megint dobott, és megint fütyült.

Kolja Kolokolcsikovnak még a lélegzete is elakadt a lelkiismeretlen árulkodás hallatára. Tetőtől talpig remegni kezdett. De szerencsére nagyapa annyira elmerült a munkájában, hogy ügyet sem vetett a veszélyes árulkodásra, talán nem is hallotta. A tejesasszony kannáival éppen a legalkalmasabb pillanatban érkezett. Miközben a tejet mérte, panaszkodott:

— Képzelje csak, Fjodor Grigorjevics, tegnap éjjel tolvajok majdnem elvitték az udvarból a tölgyfa dézsámat. Ma meg azt mondják a szomszédok, hajnalban a házam tetején két embert láttak: a kéményen ültek az átkozottak, és lógatták a lábukat.

— Hogyhogy a kéményen? Mi dolguk ott, ha szabad kérdeznem? — csodálkozott a tisztes gentleman.

Ekkor azonban a tyúkketrec felől csörömpölés hallatszott. Az öreg doktor kezében megremegett a csavarhúzó, és a makacs rugó kiugorva helyéből, süvítve pattant fel a bádogtetőre. Mindenki, még Tatjanka is, de még a lomha kutya is, egyszerre megfordult, és kutatta, honnan jön a zaj, és mi történik tulajdonképpen. Kolja Kolokolcsikov azonban nem szólt egy szót sem, hanem mint a nyúl átvetette magát a répaágyásokon, és eltűnt a kerítés mögött.

A tehénistálló mellett állapodott meg, ahonnan éppen úgy, mint a tyúkólból, különös, éles zörej szűrődött ki, mintha valaki súllyal ütögetne egy darab acélsínt. Az istálló sarkánál Kolja összetalálkozott Szima Szimakovval. Izgatottan kérdezte:

— Hallgasd csak . . . mi ez? Nem értem. Riadó?

— Á, dehogy! Ez alighanem az első számú általános hívójel.

Átugrottak a kerítésen, és keresztülbújtak a park sövényének egy nyílásán. Itt csatlakozott hozzájuk Gejka, egy széles vállú, erős fickó, utána Vaszilij Ladigin. Azután még egy és még egy. Nesztelenül, ügyesen, csak általuk ismert titkos utakon lopakodtak valamiféle cél felé.

Útközben félszavakat váltottak:

— Riadó?

— Nem, dehogyis! Ez az első számú általános hívójel.

— Ugyan, ne mondd! Ez nem „három — stop, három — stop". Valami tökfilkó tízet forgat a keréken egymás után.

— Majd meglátjuk!

— Úgy van, majd mi megállapítjuk!

— Előre! Mint a villám!

Ugyanakkor abban a nyaralóban, amelyben Zsenya az éjszakát töltötte, magas, barna, tizenhárom éves forma fiú állt a szoba közepén rövid, fekete nadrágban, sötétkék trikóban, amelyre vörös csillag volt varrva.

Ősz, rongyos öregember lépett most oda hozzá. Durva vászoninge szegényes volt, bő nadrágja foltozott. Bal lábához térdben otromba faláb volt erősítve szíjakkal. Egyik kezében cédulát tartott, a másikban az öreg, kopott revolvert szorongatta.

— „Kislány, amikor elmész, erősen csapd be az ajtót" — olvasta gúnyosan az öreg. — Most talán mégis leszel oly szíves, és megmondod nekem, ki töltötte ma nálunk az éjszakát a kereveten...

— Egy ismerős kislány — felelte a kamasz kelletlenül. — Nem tehetek róla, a kutya tartotta itt.

— Megint hazudsz! — az öregember megharagudott. — Ha valóban ismerős lett volna, akkor itt a levélben nevén szólítottad volna.

— Amikor írtam, még nem ismertem. De most már ismerem.

— Szóval nem ismerted. És reggelig egyedül hagytad a lakásban? Édes barátom, neked nincs ki mind a négy kereked, téged a bolondok közé kell csukni. Az a haszontalan teremtés

szétlőtte a tükröt, összetörte a hamutartót... Még szerencse, hogy a revolverben vaktöltés volt. Mi lett volna, ha élesre lett volna töltve?

— De bácsikám... Hiszen neked nincs is éles töltényed, mert az ellenségeid puskája meg kardja... fából van!

Úgy látszott, mintha a vénember elmosolyodott volna. De azután megcsóválta bozontos fejét, és szigorúan így szólt:

— Vigyázz magadra! Én mindent tudok és látok. Sötét ügyeid vannak, örülhetsz, ha nem küldlek azonnal haza anyádhoz!

Az öregember falábával kopogva felment a lépcsőn. Amikor eltűnt, a siheder nagyot ugrott, lábánál fogva felkapta a szobába beszaladó kutyát, és megcsókolta a pofáját.

— Haha, Rita! Mi aztán jól megjártuk! De sebaj, ma jókedvű az öreg. Most mindjárt énekelni fog.

És valóban: föntről torokköszörülés hallatszott, azután trallázás.

Végül egy kellemes bariton hang énekelni kezdett:

Ez éj a harmadik, melyet virrasztva töltök,
komor csendjében egy neszt hallok szüntelen...

— Megállj, te bolond kutya! — kiáltotta Timur. — Mit szaggatod a nadrágomat, és hová húzol tulajdonképpen?

De egyszerre csak nagy robajjal bevágta az emeletre, a nagybátyja szobája felé vezető ajtót, és a kutya nyomában kiszaladt a verandára.

A veranda sarkában, egy kicsi telefonkészülék mellett kalimpált, ugrált és kolompolt a falra akasztott bronzharangocska.

A fiú kezébe vette a kolompot s a zsineget, amelyen lógott, felcsavarta egy szegre. A kolompolás elhalkult, a zsineg valahol elszakadhatott. Azután csodálkozva és dühösen felragadta a telefonkagylót.

Mindezek előtt egy órával Olga az asztalnál ült, előtte a fizikatankönyv.

Zsenya bejött, és elővette a jódos üveget.

— Zsenya — kérdezte Olga rosszallóan —, mitől van az a horzsolás a válladon?

— Csak úgy mentem — válaszolta könnyedén, mintha semmiségről lenne szó —, és az utamba állt valami szúrós vagy éles. Hát így történt.

— Hogy lehet az, hogy nekem sohasem állt az utamba semmi szúrós vagy éles? — kérdezte Olga gúnyosan.

— Nem is igaz! A te utadban áll a matematikavizsga. Az is szúrós és éles. Vigyázz, mert megszúrod magad!... Olgácskám, ne menj gépészmérnöknek, menj orvosnak! — kérlelte Zsenya, Olga elé tartva a kézitükröt. — Nézz csak ide: milyen mérnök lenne belőled? Egy mérnöknek ilyennek kell lennie... ilyennek... meg ilyennek... — Három erős fintort vágott. — Te pedig ilyen vagy... ilyen... meg ilyen... — És tágra nyitotta a szemét, felhúzta szemöldökét, és nagyon bájosan mosolygott.

— Te butus! — mondta Olga; magához ölelte, megcsókolta, azután gyengéden eltolta. — Menj ki, Zsenya, ne zavarj folyton! Inkább szaladj a kúthoz, és hozz vizet!

Zsenya elvett egy almát a tányérról, a sarokba húzódott vele, azután az ablakhoz ment, kinyitotta a harmonika tokját, és kisvártatva megszólalt:

— Képzeld, Olga, ma odajött hozzám egy jóképű bácsi... Szőke, fehér ruhában, és azt kérdi tőlem: „Kislány, hogy hívnak téged?" Mondom neki: „Zsenya".

— Zsenya, ne zavarj, és ne piszkáld a harmonikát! — mondta Olga, de meg sem fordult, és föl sem nézett könyvéről.

— „És a nővéredet — folytatta Zsenya, miközben elővette a hangszert —, ha jól tudom, Olgának hívják."

— Zsenyka, ne zavarj, és ne nyúlj a harmonikához! — ismételte Olga, de akarva, nem akarva, felfigyelt húga szavaira.

— Azután azt mondja: „A nénéd nagyon jól játszik. Nem lenne kedve beiratkozni a Zeneművészeti Főiskolára?" — Zsenya elővette tokjából a harmonikát, és a szíjat átvetette vál-

lán. — „Nem — mondom neki én —, a néném már a vasbetonszakmát tanulja." Erre ő aszongya hogy: „Áá!" — Zsenya lenyomott egy billentyűt. — Én meg neki: „Béé!" — És Zsenya lenyomott egy másik billentyűt.

— Haszontalan kölyök! Teszed azonnal helyére a harmonikámat! — kiáltott Olga, és felugrott. — Ki engedte meg neked, hogy beszélgetésbe elegyedj akármiféle bácsikkal?

Zsenya megsértődött.

— Jól van, no, leteszem. De én nem is elegyedtem. Ő elegyedett. A többit is el akartam neked mesélni, de most már nem mondok semmit. Várj csak, majd megjön apa, ő majd ad neked!

— Nekem? Neked ad! Folyton zavarsz a tanulásban.

— Csak azért is neked! — kiáltotta Zsenya, aki az üres vödörrel már a küszöbön állt. — Elmondok neki mindent. Megmondom, hogy egy nap százszor szalajtasz hol petróleumért, hol szappanért, hol meg vízért. Nem vagyok én se teherautó, se ló, se traktor!

Vizet hozott, és a vedret a lócára állította, de mivel Olga ügyet sem vetett rá, és továbbra is könyve fölé hajolt, Zsenya megsértődött, és kiment a kertbe.

Amikor kiért a kis tisztásra, az öreg, emeletes pajta tövében parittyát vett elő a zsebéből, meghúzta a gumiszalagot, és égnek eresztett egy kartonból kivágott, apró ejtőernyőst. A kis katona előbb lábbal felfelé repült, azután megfordult, és feje fölött égszínkék papiros ejtőernyő nyílt szét. Egy erősebb szélroham oldalra terelte, azután eltűnt a pajta sötét padlásablakában. Hajótörés! A papiros emberkén segíteni kellett. Zsenya körüljárta az épületet, amelynek lyukas tetejéből vékony drótvezetékek ágaztak szerteszéjjel. Az ablakhoz húzta a korhadt létrát, felmászott rajta, és beugrott a padlásra.

Milyen furcsa! Ezen a padláson valaki lakik! A falon spárgakötegek, kézilámpás, keresztbe tett két jelzőzászlócska meg a telep térképe, telerajzolva érthetetlen vonalakkal meg jelekkel. A sarokban zsákvászonnal letakart szalmaköteg, mellette lefordított láda.

A lyukas, mohos tető alatt hatalmas, hajókormányra emlé-

keztető kereket pillantott meg Zsenya, mellette házilag készült telefonkészüléket.

Zsenya kikandikált a tető nyílásán. Szeme előtt úgy hullámzott a kertek sűrű lombja, mint a tenger. Az égen galambok kergetőztek. Zsenya hirtelen elképzelte: ezek a galambok — nem is galambok, hanem sirályok, és az öreg pajta kötélzetével, lámpásaival és zászlóival — nagy hajó. Ő maga pedig a hajó kapitánya.

Jókedvre derült. Megforgatta a kormánykereket. A feszes spárgavezetékek megremegtek, megpendültek. A szél felzendült, és kergette a nagy zöld hullámokat. Zsenya azt képzelte, hogy pajta-hajója lassan, biztosan szeli a hullámokat.

— Kormányos, balra tarts! — adta ki Zsenya harsányan a parancsot, és erősebben nekifeküdt a nehéz keréknek.

A tető hasadékain át vékony, egyenes napsugarak estek arcára, ruhájára. De Zsenya mindjárt tisztában volt vele, hogy ezek az ellenséges hajók reflektorai, és az ő hajóját keresik. Nyomban elhatározta, hogy felveszi ellenük a harcot.

Teljes erővel forgatta a nyikorgó kereket, hol jobbra, hol balra kormányzott, és erélyes vezényszavakat kiáltott.

Íme, a reflektorok éles, egyenes sugarai elhalványultak, kialudtak. Ami természetesen nem azt jelentette, hogy a nap felhő mögé bújt, hanem hogy az általa elpusztított ellenséges hajóhad elsüllyedt.

A csata véget ért. Zsenya poros tenyerével megtörölte homlokát.

Ekkor hirtelen megszólalt a telefon csengője. Zsenya erre nem számított; azt hitte, a telefon csupán játék. Meghökkent. Felvette a kagylót.

Csengő, erélyes hang szólt bele:

— Halló, halló! Válaszoljon azonnal! Ki az a szamár, aki eltépi a vezetéket, és ostoba, érthetetlen jeleket ad le?

— Nem szamár — mormolta Zsenya halálos zavarban. — Én vagyok... Zsenya.

— Te őrült! — kiáltotta hangosan és szinte rémülten ugyanaz a hang. — Azonnal engedd el a kormánykereket, és iszkolj

onnan, mert mindjárt odaérnek... és úgy elvernek, mint a kétfenekű dobot.

Zsenya lecsapta a hallgatót, de már késő volt. Az ablak fényes négyszögében megjelent egy fej: Gejkáé. Utána Szima Szimakov. Kolja Kolokolcsikov, majd egyre több és több fiú.

— Kik vagytok? — kérdezte Zsenya rémülten hátrálva az ablaktól. — Menjetek innen! Ez a mi kertünk. Ki hívott benneteket? Ki engedte meg, hogy ide jöjjetek?

De a fiúk szorosan egymás mellett, élő falként közeledtek Zsenyához, és a falhoz szorították. A kislány felkiáltott.

Ebben a pillanatban még egy árnyék jelent meg az ablaknyílásban. A fiúk hátrafordultak, és utat engedtek. Zsenya előtt magas, barna hajú fiú állt kék trikóban, trikóján vörös csillag.

— Hallgass el, Zsenya! — szólt erélyesen. — Ne kiabálj! Senki sem akar bántani. Mi már ismerjük egymást. Én vagyok Timur.

— Te vagy Timur — kiáltott Zsenya tágra nyitva könnyes szemét. — Te takartál be engem éjszaka pokróccal? Te hagytad az üzenetet az asztalon? Te küldted el papának a frontra a sürgönyt, és nekem a kulcsot meg a nyugtát? De miért? Hát honnan ismersz engem?

Timur odalépett hozzá, kézen fogta, s így válaszolt:

— Maradj velünk, ülj le és figyelj, mindjárt megmagyarázom.

Timur kiterítette maga elé a telep térképét, körülötte a zsákokkal letakart szalmán elhelyezkedtek a fiúk.

Az ablaknyílás magasságában kötélből font hintán megfigyelő ült. Nyakában zsinóron ütött-kopott színházi látcső csüngött.

Timurtól nem messze ült Zsenya, és feszült figyelemmel követte mindazt, ami ennek a különös és senki által sem ismert, titokzatos vezérkarnak az ülésén látható és hallható volt.

Timur beszélt:

— Holnap hajnalban, amikor még mindenki alszik, Kolokolcsikov meg én kijavítjuk a vezetékeket, amelyeket ez a lány — Zsenyára mutatott — elszakított.

— Kolja el fog aludni — vetette közbe mérgesen a nagy fejű, matróztrikós Gejka. — Mindig csak reggelihez vagy ebédhez ébred föl.

— Rágalom! — kiáltotta Kolja Kolokolcsikov. Felugrott, és izgatottan, hebegve tiltakozott. — A nap első sugarával kelek.

— Én nem tudom, melyik a nap első sugara, melyik a második, de Kolja feltétlenül elalszik — dörmögte Gejka konokul.

Ekkor a kötélen hintázó megfigyelő füttyentett. A gyerekek felugráltak. Az úton, porfelhőben, lovas tüzéregység vonult. A hatalmas, felszerszámozott lovak gyorsan húzták maguk után a zöld lőszeres kocsikat és a szürke ponyvával letakart ágyúkat. A szélfújta, napbarnított lovasok meg sem moccantak a nyeregben, sebesen befordultak a sarkon, és egyik üteg a másik után tűnt el a berekben.

A tüzérek elvonultak.

— A pályaudvarra mennek, vonatra szállnak — magyarázta fontoskodva Kolja Kolokolcsikov. — Az egyenruhájukról látom, mikor mennek gyakorlatra, mikor parádéra, mikor máshová.

— No, ha látod, hát hallgass! — ripakodott rá Gejka. — Nekünk is van szemünk. Tudjátok-e, fiúk, hogy ez a fecsegő meg akar szökni, hogy beálljon a Vörös Hadseregbe?

— Nem szabad! — elegyedett bele Timur a vitába. — Hiábavaló próbálkozás.

— Hogyhogy nem szabad? — kérdezte Kolja elvörösödve. — Azelőtt a fiúk mind kiszöktek a frontra!

— Az régen volt! Most valamennyi parancsnok a legeslegszigorúbb parancsot kapta, hogy nyaklevessel küldje haza a fiatal fiúkat.

— Hogyhogy nyaklevessel? — kiáltotta Kolja Kolokolcsikov hevesen, és még jobban elvörösödött. — Nyaklevessel a... mieinket?

— Bizony! — Timur felsóhajtott. — Bizony a mieinket. De most lássunk munkához, gyerekek! — Valamennyien ismét elfoglalták a helyüket.

— A Görbe utca 34. számú ház kertjében ismeretlen tettesek megdézsmáltak egy almafát — közölte méltatlankodva Kolja Kolokolcsikov. — Letörtek két ágat, és összetaposták a virágágyat.

— Kié a ház? — Timur a viaszosvászon födelű füzetbe pillantott. — Krjukov vöröskatonáé. Ki van itt közöttünk, aki azelőtt idegen kertek és almafák szakértője volt?

— Én — hallatszott egy kissé zavart gyerekhang.

— Ki tehette ezt?

— Miska Kvakinnak kellett lennie meg a társának, akit Figurának hívnak. Az almafa Micsurin-féle aranyalmafajta, ez természetesen gondos választás eredménye.

— Megint és megint csak Kvakin... — Timur elgondolkozott. — Gejka! Te beszéltél vele?

— Beszéltem.

— No és?

— Kétszer pofon ütöttem.

— És ő?

— Hát... ő is kétszer pofon ütött engem.

— Ugyan, neked minden csak pofon meg pofon... ezzel nem sokra megyünk. No, nem baj, Kvakinnal majd külön foglalkozunk. Gyerünk tovább!

— A 25. számú házból az öreg tejesasszony fiát behívták a lovassághoz — közölte valaki a sarokból.

— Na, csakhogy észrevetted! — Timur szemrehányóan csóválta a fejét. — Hiszen a kapun már harmadik napja rajta van a jelünk. Ki pingálta föl? Kolokolcsikov, te voltál az?

— Én.

— Úgy. Hát akkor miért olyan görbe a csillag bal felső ága, mint a pióca? Ha valamit elvállalsz, csináld meg rendesen. Ha meglátják az emberek, kinevetnek. Gyerünk tovább!

Szima Szimakov ugrott fel, s nyugodtan, folyékonyan előadta:

— A Puskarjova utca 54. számú házból elveszett egy kecske. Amikor arra mentem, hát látom: egy öregasszony ver egy kislányt. Odakiáltok neki: „Nénike, a törvény tiltja a verést!" Azt feleli erre: „Elveszett a kecske! — és szidja a kislányt: — Te átkozott, te!" „Hol veszett el?" — kérdem. „A vízmosásban, a kiserdőn túl elrágta a kötelet, és úgy eltűnt, mintha farkasok falták volna föl!"

— Várj csak! Kinek a háza?

— Pavel Gurjev vöröskatonáé. A kislány az ő lánya, Nyurkának hívják. Az öregasszony, aki verte, a nagyanyja. A nevét nem tudom. A kecske szürke, a hátán fekete, és Manykának hívják.

— Meg kell keresni a kecskét! — adta ki Timur a parancsot. — Négy emberből álló különítmény indul. Te, te... te... meg te. No, ez minden, gyerekek? Nincs több jelentenivalótok?

— A 22-ben egy kislány sírt — közölte Gejka kelletlenül.

— Miért sírt?

— Kérdeztem, nem felelt.

— Jobban kellett volna kérdezned. Talán megverte vagy megsértette valaki?

— Kérdeztem, nem felelt.

— Négyéves.

— Szegényke! Ha még egy felnőtt... de négyéves! Kié az a ház?

— Pavlov hadnagyé. Azé, aki nemrégiben elesett a határon.

— „Kérdeztem, nem felelt" — utánozta Timur bosszúsan Gejkát. Elkomorult az arca, tűnődött. — Jól van... Majd én magam intézkedem. Ti ne ártsátok bele magatokat!

— A láthatáron feltűnt Miska Kvakin! — jelentette hangosan a megfigyelő. — Az utca túlsó oldalán megy. Almát eszik. Timur! Küldj ki csapatot, rakják meg vagy pofozzák fel!

— Nem kell! Maradjatok mind a helyeteken. Mindjárt visszajövök. — Kilépett az ablakon, és eltűnt a bozótban. A megfigyelő ismét jelentette:

— A kapu előtt, megfigyelési körzetemben tetszetős külsejű ismeretlen leányzó jelent meg, kezében köcsög. Megállt, és tejet vásárol. Valószínűleg a nyaraló egyik gazdája.

— A nővéred? — kérdezte Kolja Kolokolcsikov, és megrántotta Zsenya ruhaujját. Majd amikor nem kapott választ, fontoskodva és sértődötten hozzátette: — Meg ne próbálj innen kiáltani neki!

— Légy nyugodt — szólt rá gúnyosan Zsenya, és kiszabadította a ruhája ujját. — Nincs jogod parancsolgatni!

— Ne kezdj ki vele — ingerkedett Koljával Gejka —, mert elpáhol.

— Engem? — Kolja megsértődött. — Ugyan mivel? Talán a körmeivel? De nekem van muszklim. Ide nézz!... Karizom... lábizom...

— Ne félj, elpáhol ez téged karizommal, lábizommal együtt. Vigyázat, gyerekek! Timur közeledik Kvakinhoz...

Timur könnyedén lóbált egy útközben leszakított ágat, úgy ment Kvakin elébe. Amint Kvakin meglátta, megállt. Széles arca nem mutatott sem meglepetést, sem ijedtséget.

— Jó napot, komisszár! — mondta Kvakin nem nagyon hangosan, és félrehajtotta fejét. — Hová olyan sietve?

— Jó napot, atamán! — válaszolta Timur ugyanazon a hangon. — Teeléd sietek.

— Örvendek a vendégnek, de nincs mivel megvendégelnem.

Vagy talán ez jó lesz? — Ingébe nyúlt, és egy almát nyújtott Timurnak.

— Lopott jószág? — kérdezte Timur, mikor belekóstolt az almába.

— Persze — felelte Kvakin. — Aranyalmafajta, csak az a baja, hogy még nem eléggé érett.

— Savanyú, mint az ecet! — jelentette ki Timur, és eldobta. — Hallgass ide! Nem láttál a 34. számú házon egy ilyen jelet? — És Timur a csillagra mutatott, amelyet kék trikóján viselt.

— De láttam — mondta óvatosan Kvakin. — Tudd meg, testvér, hogy én éjjel is meg nappal is mindent meglátok.

— No, hát ha még egyszer, akár éjjel, akár nappal meglátod valahol ezt a jelet, akkor szedd a lábad, és fuss arról a helyről, mintha forró vízzel öntöttek volna nyakon.

— Tyűha, komisszár, milyen haragos vagy! — mondta Kvakin elnyújtva a szavakat. — Elég a fecsegésből!

— Tyűha, atamán, de nyakas vagy! — felelte Timur, és még csak föl sem emelte hangját. — Most pedig vésd eszedbe, és közöld a bandáddal is, hogy ez a beszélgetés a legutolsó volt közöttünk.

Aki valamivel távolabb állt, nem gondolta volna, hogy ez a két fiú, aki olyan csendesen beszélget, ellenség, és nem szívbéli jó barát.

Olga, kezében a tejesköcsöggel, megkérdezte a tejesasszonyt, ki az a fiú, aki azzal a semmirekellő Kvakinnal tanácskozik.

— Nem tudom — felelte mérgesen a tejesasszony. — Valószínűleg éppen olyan haszontalan himpellér, mint a másik. Örökké a ti házatok körül ólálkodik. Vigyázz, lelkecském, nehogy a húgocskádat elpáholják.

Nyugtalanság vett erőt Olgán. Gyűlölettel nézett végig a két fiún, fölment a teraszra, letette a tejesköcsögöt, azután bezárta az ajtót, és kiment az utcára, hogy megkeresse Zsenyát, akinek már két és fél órája se híre, se hamva nem volt a ház körül.

A padlásra visszatérve, Timur beszámolt a gyerekeknek Kvakinnal folytatott beszélgetéséről. Elhatározták, hogy másnap az egész bandának írásbeli ultimátumot küldenek.

Azután a fiúk nesztelenül kiugráltak a padlásról, és a kerítés résein keresztül meg a tetején át elszéledtek, ki-ki a saját otthona felé.

Timur odalépett Zsenyához.

— Nos — kérdezte —, most már érted?

— Értem — felelte Zsenya —, de még nem nagyon. Magyarázd meg jobban.

— Akkor másszunk le mi is, és gyere velem! A néned most úgysincs otthon.

Amikor lemásztak a padlásról, Timur félredobta a létrát. Már besötétedett, de Zsenya bizakodva lépkedett Timur mellett. A kis ház előtt álltak meg, amelyben az öreg tejesasszony lakott. Timur körülnézett. A közelben nem látszott egy lélek sem. Kis olajfestékes tubust vett elő zsebéből, és a kapuhoz lépett. A kapun vörös csillag látszott, amelynek bal felső ága csakugyan olyan görbe volt, mint egy pióca. Timur biztos kézzel kiegyenesítette, szép hegyesre festette a csillag ágait.

— Mire való ez? — kérdezte Zsenya. — Magyarázd meg, mit jelent ez a jel meg minden, amit csináltok.

Timur visszatette zsebébe a festékestubust, letépett egy lapulevelet, és megtörölgette vele festékes ujjait. Azután Zsenya szemébe nézett, és így felelt:

— Ez azt jelenti, hogy ebből a házból valaki a Vörös Hadseregben szolgál. És attól fogva az ilyen ház a mi védelmünk alatt áll. A te édesapád is a hadseregben van?

— Igen! — felelte Zsenya meghatott büszkeséggel. — Ezredes.

— Akkor hát te is a mi védelmünk alatt állsz.

Megálltak egy másik kapu előtt. A kerítésen itt is feltűnt a csillag, de egyenes, világosvörös ágait széles, fekete csík keretezte.

— Látod? — magyarázta Timur. — Ebből a házból is bevonult valaki a Vörös Hadseregbe. De már nem jön vissza. Ez Pavlov hadnagy nyaralója, aki nemrégen esett el a határon. A ház-

ban a felesége lakik meg az a kicsi lány, akitől a derék Gejkának sehogyan sem sikerült megtudnia, hogy miért sír olyan gyakran. Ha van rá alkalmad, Zsenya, kedveskedj neki valamivel!

Timur mindezt nagyon egyszerűen mondta, de Zsenya mellén és karján mégis a hideg futkosott végig, pedig meleg, sőt fülledt volt az esti levegő.

Lehajtott fejjel hallgatott. Azután, csak éppen hogy mondjon valamit, megkérdezte:

— Az a Gejka derék gyerek?

— Derék — válaszolta Timur. — Az apja tengerész. Gejka szereti ugratni Kolokolcsikovot, azt a hencegő kis taknyost, de mindig és mindenütt oltalmába veszi, ha kell.

Hangos, haragos kiáltás csattant fel mögöttük. Mind a ketten megfordultak. Olga állt ott nem messze tőlük.

Zsenya megfogta Timur kezét. Oda akarta vezetni Olgához, hogy megismertesse őket egymással, de Olga újabb, még szigorúbb kiáltása megakadályozta szándéka keresztülvitelében.

Bocsánatkérően intett fejével Timur felé, tanácstalanul vállat vont, azután odament Olgához.

— Jevgenyija! — kezdte Olga könnybe fúló hangon, és szaggatottan lélegzett. — Jevgenyija! Megtiltom, hogy azzal a fiúval szóba állj. Megértetted?

— De Olja — mormogta Zsenya —, mi van veled?

— Megtiltom, hogy valaha is a közelébe menj annak a fiúnak — folytatta Olga egyre szigorúbban. — Te tizenhárom éves vagy, én meg tizennyolc. A testvéred vagyok... a néned. És amikor papa elutazott, meghagyta, hogy...

— De Olja, te semmit, egyáltalán semmit sem értesz! — kiáltotta Zsenya kétségbeesetten. Reszketett az izgalomtól. Mindent meg akart magyarázni, igazolni akarta magát. De nem volt rá képes. Legyintett, és hazáig egy szót sem szólt nővéréhez. Otthon azonnal lefeküdt. De még sokáig nem tudott elaludni. Amikor végre elaludt, olyan mély álomba merült, hogy nem hallotta, amikor éjszaka kopogtattak az ablakon, és sürgönyt hoztak édesapjától.

Hajnalodott. Felharsant a pásztor kürtje. Az öreg tejesasszony kinyitotta a kaput, és kihajtotta tehenét a csordához. Ahogy befordult a sarkon, az akácok sűrűjéből — vigyázva, hogy minél kevesebb zajt üssenek üres vödreikkel — öt fiú ugrott elő, és a kúthoz rohant.

— Húzd a vizet!

— Add a vödröt!

— Fogd!

— Vidd!

A hideg víz meztelen lábukra loccsant, de a fiúk nem törődtek vele, csak rohantak az udvaron át, a vödrökből a nagy tölgyfa dézsába ürítették a vizet, és már szaladtak is vissza a kúthoz.

Timur odafutott a csuromvizes Szima Szimakovhoz, aki megállás nélkül húzta-nyomta a kút szivattyúját, és megkérdezte:

— Nem láttátok errefelé Kolokolcsikovot? Nem? Szóval mégis elaludt! No jó, csak siessetek, gyorsabban! Az öregasszony mindjárt visszajön.

A Kolokolcsikovék nyaralójával szomszédos kertben Timur megállt egy fa alatt, és füttyentett. Meg sem várta a választ, fölmászott a fára, és bekémlelt a szobába. A fáról mindössze az ablakhoz húzott ágy alsó felét látta, s rajta a takaróba csavart lábat. Darabka fakérget dobott az ágyra, és halkan beszólt:

— Kolja! Kelj föl, Kolka!

De az alvó meg sem mozdult. Ekkor Timur elővette zsebkését, lemetszett a fáról egy hosszú vesszőt, a végét bevágta, és addig ügyeskedett, míg sikerült a vessző végét a könnyű takaróba akasztani, amely azután szép lassan kicsusszant az ablakon.

A szobából rekedtes meglepett kiáltás hallatszott.

Álmos szemét meresztgetve ősz hajú, hálóinges öregúr ugrott fel az ágyról, a kifelé csúszó takaró után kapott, és az ablakhoz rohant.

Timur erre nem számított. Amint meglátta a tiszteletre méltó öregurat, villámsebesen leugrott a fáról.

Az ősz hajú gentleman az ágyra dobta visszaszerzett takaróját, leakasztotta a falról kétcsövű puskáját, föltette okuláréját, és a puska csövét az ég felé emelve, szemét összehunyorítva kilőtt az ablakon.

A rémült Timur meg sem állt a kútig. Nagy hiba történt. Az alvó gentlemant összetévesztette Koljával; az ősz hajú bácsi pedig nyilván őt tévesztette össze valami betörővel.

Ekkor megpillantotta az öreg tejesasszonyt, aki a vállán átvetett rúdon lógó két vödörrel éppen kilépett a kapun, és ment vízért a kút felé.

Timur az akácok mögé bújt, és kíváncsian várt.

A kútról visszatérve az öregasszony fölemelte az egyik vödröt, a dézsába zúdította, és nyomban hátraugrott, mert a víz nagy csobbanással a lábára ömlött.

Az öregasszony szörnyülködve, álmélkodva, körül-körülpillantgatva megkerülte a dézsát. Bemártotta kezét a vízbe, azután megszagolta. Utána az ajtóhoz szaladt, megvizsgálta, épségben van-e a zár. Végül is, nyilvánvalóan nem tudva mire vélni a dolgot, megkopogtatta szomszédnője ablakát.

Timur elnevette magát, és előjött rejtekhelyéről.

Sietnie kellett. A nap már fölkelőben. Kolja Kolokolcsikovnak nyoma sincs, a vezetékek pedig még mindig nincsenek rendbe hozva. Útban a pajta felé Timur benézett Olgáék nyaralójának kitárt, kertre néző ablakán. Az ágy mellett, az asztalnál Zsenya ült trikóban, tornanadrágban, és valamit írt, miközben türelmetlenül simítgatta ki homlokába hulló haját. Amikor meglátta Timurt, nem ijedt meg, sőt még csak nem is csodálkozott. Csak intett neki, hogy maradjon csendben, nehogy felébressze Olgát; a megkezdett levelet a fiókba dugta, és lábujjhegyen kiosont a szobából.

Amikor meghallotta, hogy Timur ma reggel milyen bajba keveredett, megfeledkezett Olga szigorú testvéri intelmeiről, és azonnal ajánlkozott, hogy segít neki megjavítani az elszakított vezetékeket, annál is inkább, mert hiszen ő maga ron-

totta el őket az előző nap. Amikor elkészültek a munkával, és Timur már a kerítés túlsó oldalán volt, Zsenya így szólt hozzá:

— Nem tudom, mi az oka, de a néném ki nem állhat téged.

— Lám — mondta Timur szomorúan —, az én nagybácsikám meg téged nem állhat!

Menni készült, de Zsenya visszatartotta.

— Várj, fésülködj meg előbb! Ma nagyon kócos vagy.

Kivette fésűjét, és odanyújtotta a fiúnak; abban a pillanatban hátulról az ablakból felcsattant Olga korholó hangja:

— Zsenya! Mit csinálsz ott?

A testvérek most szemben álltak egymással a teraszon.

— Én nem válogatom meg a te ismerőseidet — védekezett Zsenya kétségbeesetten. — Pedig hát mifélék? Egészen hétköznapi, fehér vászonruhás férfiak. „Milyen csodálatosan játszik a maga nővére!" Csodálatos! Hallgatná meg inkább, milyen csodálatosan veszekszik! Vigyázz magadra! Mindent megírok a papának.

— Jevgenyija! Ez a fiú csirkefogó, te pedig buta vagy — jelentette ki Olga hidegen, nyugalmat erőszakolva magára. — Ha akarod, írj a papának, de ha még egyszer meglátlak ezzel a fiúval, azon nyomban lezárom a villát, és utazunk vissza Moszkvába. Tudod, hogy amit mondok, azt komolyan gondolom, és meg is szoktam tenni.

— Tudom ... tudom, te zsarnok! — felelte Zsenya, és szeme megtelt könnyel. — Ezt aztán tudom.

— No, ha tudod, akkor nesze, olvasd! — Olga letette az asztalra az éjszaka érkezett sürgönyt, és kiment a szobából.

A sürgönyben ez állt:

Napokban átutazóban néhány órát Moszkvában töltök, napot, órát megsürgönyzöm. Papa.

Zenya letörölte könnyeit, ajkához szorította a sürgönyt, és alig hallhatóan suttogta:

— Papa, papa, gyere minél hamarabb! A te Zsenykádnak olyan nehéz az élete.

Két szekér fát hoztak annak a háznak az udvarába, ahonnan elveszett a kecske; ott lakott az öregasszony, aki elverte Nyurkát, azt az ügyes kislányt.

Az öregasszony szidta a hanyag fuvarosokat, akik csak ledobálták az udvarra a fát, s azután már mentek is. Mit volt mit tennie, nyögdécselve nekiállt, hogy felrakja. De ez a munka meghaladta erejét. Köhögni kezdett, majd leült a küszöbre, hogy kifújja magát; azután fogta az öntözőkannát, és hátrament a veteményeskertbe. Az udvaron most csupán Nyurka hároméves kis öccse maradt, aki roppant tevékeny kis munkakedvelő emberke lehetett, mert alighogy nagyanyja eltűnt a láthatárról, botot ragadott, és elkezdte verni vele a padot meg a felfordított teknőt.

Ezalatt Szima Szimakov társaival a megszökött kecskét hajkurászta. A kecske olyan ügyesen szökellt a bokrok és szakadékok között, mint az indiai tigris. A kisfiú zenebonájára felfigyelve Szimakov egyik társát az erdőszélen hagyta, a többivel pedig szélsebesen berontott az udvarra. Egy marék szamócát a kicsi fiú szájába tömött, és kezébe nyomott egy gyönyörű csókatollat, azután szaporán hozzáláttak, hogy szép rendesen fölrakják a fahasábokat.

Maga Szima Szimakov megkerülte a kerítést, hogy valamilyen ürüggyel visszatartsa az öregasszonyt a veteményeskertben. Megállt a kerítés mellett, ott ahol a legsűrűbben hajoltak ki a cseresznye- és almafaágak, és bekandikált egy hasadékon.

Az öregasszony uborkát szedett a kötényébe, és éppen készült visszamenni az udvarra. Szima Szimakov csendesen megkopogtatta a kerítés deszkáit. Az öregasszony fölfigyelt. Ekkor Szima fölemelte botját, és megmozgatta vele az almafa ágait.

Az anyóka szentül hitte, hogy éppen most mászik valaki a kerítésről az almafára. Kötényéből az ösvényre öntötte az uborkát, kitépett egy jókora csomó csalánt, és lesbe állt a kerítés mellé.

Szima Szimakov ismét bekandikált a résen, de ezúttal nem látta sehol az öregasszonyt. Megijedt; felugrott, megkapaszkodott a kerítés tetejében, és óvatosan felhúzódzkodott rá. Az

öregasszonynak se kellett több: diadalkiáltással ugrott elő rejtekéből, és ügyesen megpaskolta Szima Szimakov karját a csalánnal.

Szima Szimakov összecsípett karját lóbálva előreszaladt a kapuhoz, ahonnan éppen akkor perdült ki a négy fiú, miután odabenn elvégezték a munkát.

Az udvaron nem maradt más, mint a kicsi fiú. Felvett a földről egy darab forgácsot, óvatosan a farakás szélére helyezte, majd odahúzott egy darab fakérget is. Ennél a foglalatosságnál érte a veteményesből visszatérő nagyanyó. Szemét kimeresztve állt meg az akkurátusan felhalmozott farakás előtt, és megkérdezte:

— Hát itt meg ki dolgozik énnélkülem?

A kisfiúnak éppen sikerült feltennie a fakérget a farakásra, és fontoskodva válaszolta:

— Hát nem látod, nagyanyó? Én dolgozom!

Most a tejesasszony lépett be az udvarra, és a két öreg néni izgatottan tárgyalta a víz és a tűzifa körüli különleges eseményeket. Megpróbáltak valamiféle magyarázatot kapni a kis kölyöktől, de nem mentek sokra. Elmesélte, hogy a kapu mögül emberek ugrottak elő, akik teletömték a száját édes földieperrel, tollat ajándékoztak neki, és a tetejébe megígérték, hogy fognak neki nyulat, amelyiknek két füle van meg négy lába. Azután sietve felrakták a fát, és elszaladtak.

Nyurka jött be a kapun.

— Nyurka — kérdezte tőle nagyanyja —, nem láttad, ki ugrott be hozzánk az előbb az udvarra?

— Én a kecskét kerestem — felelte Nyurka csüggedten. — Kora reggel óta erdőn-mezőn loholok utána.

— Ellopták! — kesergett az öregasszony a szomszédjának. — Pedig milyen remek kecske volt! Nem is kecske, valóságos galamb. Az, galamb!

— Ugyan, galamb! — Nyurka távolabb húzódott nagyanyjától. — Ha elkezdett döfködni, azt se tudta az ember, hová bújjon előle. A galamboknak nincsen szarvuk.

— Hallgass, Nyurka, te ostoba fecsegő! — kiáltott a vénasszony. — Jámbor jószág volt, az egyszer bizonyos. És én még el

akartam adni azt a drága jószágot! Most meg eltűnt az én galambocskám.

A kapu nyikorogva kitárult. Leszegett fejjel a kecske rohant be az udvarra, és egyenesen a tejesasszonynak tartott. A tejesasszonynak sem kellett több: nehéz kannáját megragadva, sikoltva szaladt fel a lépcsőn, a kecske pedig szarvával nekiütközött a falnak, és megállt.

Ekkor látták csak meg, hogy a kecske szarvához vékony furnérlap van erősítve, amelyen nagy betűkkel ez a versike olvasható:

Kecske vagyok, mek-mek!
Ki nem ijed meg-meg!
Aki ráüt Nyurkára,
istókuccse, megjárja!

A sarokban, a kerítés mögött pedig boldogan hahotáztak a fiúk. Szima Szimakov pálcáját a földbe szúrta, körültáncoltatopogta, és büszkén énekelte:

Se nem banda, se nem csürhe,
sem egy raj fenegyerek,
ami itt megy, ifjú fürge
pionírsereg,
hej, haj!

És a gyerekek, mint a fecskeraj, fürgén, zajtalanul szétrebbentek.

Még sok munka volt hátra aznapra, de ami a legfontosabb: azonnal meg kellett fogalmazni és el kellett küldeni az ultimátumot Miska Kvakinnak.

Hogy hogyan készül el egy ultimátum, azt egyelőre még senki sem tudta; Timur nagybátyjától kért tanácsot ez ügyben. A nagybácsi megmagyarázta, hogy minden állam a maga módján fogalmazza ultimátumait, de befejezésül az udvariasság szabályai szerint mindenképpen azt kell írni: „Fogadja, Miniszter Úr, őszinte nagyrabecsülésem kifejezését." Azután a

nagykövet útján eljuttatják az ultimátumot az ellenséges hatalom kormányához.

De ez a megoldás Timurnak és a többieknek sehogyan sem tetszett. Először is, semmiféle nagyrabecsülést nem kívántak kifejezni annak a himpellér Kvakinnak; másodszor, annak a bandának nem volt náluk állandó nagykövete, de még csak meghatalmazott minisztere sem.

Miután alaposan megtárgyalták a dolgot, elhatározták, hogy az ultimátumot egyszerűbb módon juttatják el Kvakinhoz, olyasféleképpen, mint a Zaporozsje vidékiek levelüket a török szultánhoz; ezt ugyanis valamennyien látták a képen, amikor arról olvastak, hogyan harcoltak a bátor kozákok a törökkel, tatárral.

Annak a nyaralónak árnyas kertjében, amely Olga és Zsenya házával szemközt feküdt, s amelynek szürke kapuján a vörös csillagot fekete gyászkeret szegélyezte, apró, szőke kislány járkált a homokkal felszórt kerti úton. Édesanyja, fiatal, szép, de szomorú és fáradt arcú asszony, hintaszékben ült az ablaknál. A párkányon hatalmas mezeivirág-csokor állt. Mellette felbontott sürgönyök és levelek halmaza feküdt — rokonoktól, barátoktól, ismerősöktől és ismeretlenektől.

A levelek és a sürgönyök meleg hangúak, gyengédek voltak. Messziről szóltak hozzá, mint az erdei visszhang, amely sehová sem hívja a vándort, semmit sem ígér, és mégis bátorítja, azt súgja, hogy a közelben emberek vannak, és nincs egyedül a sötét erdőben.

A szőke hajú kislány lábánál fogva vonszolta babáját, amelynek fakarja, kenderhaja a homokot súrolta; aztán egyszerre csak megállt a kerítésnél. A kerítésről festett, fából faragott nyúl ereszkedett le éppen. Intett a lábával, majd pengetni kezdte festett balalajkája húrjait; pofácskája szomorkás és egyben komikus kifejezést öltött.

A leányka el volt ragadtatva ettől az érthetetlen csodától, amelyhez hasonló nincsen még egy a földön. Elhajította a ba-

báját, a kerítéshez szaladt, és a derék nyuszi engedelmesen leereszkedett hozzá — egyenesen a kezébe. A nyúl mögül Zsenya hamiskásan, elégedetten mosolygó arca bukkant elő.

A kicsi lány ránézett és megkérdezte:

— Játszol velem?

— Játszom hát! Beugorjak hozzád?

— Itt csalán van — figyelmeztette a leányka Zsenyát. — Tegnap megcsípte a kezem.

— Sebaj — mondta Zsenya, és leugrott a kerítésről —, én nem félek. Mutasd meg, melyik volt az a csalán, amelyik tegnap megcsípett. Ez itten? No nézd: én ezt a gonosz csalánt kitépem, eldobom, összetiprom. Most gyere, játsszunk; te fogod a nyulat, én veszem a babát.

Olga látta a teraszról, hogy Zsenya az idegen kerítés körül settenkedik, de nem akarta megzavarni, mert húgocskája aznap reggel amúgy is sokat sírdogált. De amikor Zsenya fölmászott a kerítésre, és beugrott a kertbe, Olga mégis nyugtalankodni kezdett, átment a kapuhoz, és benyitott.

Zsenya és a kislány már az ablaknál állt, a szomorú asszszony előtt; még az is elmosolyodott, amikor kislánya megmutatta, hogyan balalajkázik a fancsali képű nyuszi.

Zsenya izgatott arckifejezéséből az asszony kitalálta, hogy Olga mérges.

— Ne haragudjék rá — kérlelte halkan Olgát. — Csak játszik a kislányommal. Nálunk nagy a szomorúság... — Az asszony elhallgatott. — Sokat sírok, ő pedig — kislányára mutatott, és még halkabban folytatta —, ő pedig nem is tudja, hogy édesapja nemrég elesett a határon.

Olga zavarba jött. Zsenya pedig távolabbról szomorúan és szemrehányóan ránézett.

— Én pedig egyes-egyedül vagyok — folytatta a fiatalasszszony. — Édesanyám a tajgán, a hegyek közt lakik, nagyonnagyon messze, bátyáim a hadseregben, nővérem nincs.

Megérintette az odalépő Zsenya vállát, és az ablakra mutatva megkérdezte:

— Mondd, kislány, ezt a csokrot te tetted éjszaka az ajtóm elé?

— Nem — válaszolta Zsenya gyorsan —, nem én voltam. De valószínűleg valaki a mieink közül.

— Kicsoda? — Olga értetlenül bámult Zsenyára.

— Nem tudom — felelte Zsenya ijedten. — Nem én voltam. Én nem tudok a csokorról semmit. Tessék nézni, valaki jön.

A kapu előtt autó búgása hallatszott, majd a kertajtó felől az ösvényen két pilótatiszt közeledett.

— Hozzám jönnek — mondotta az asszony. — Valószínűleg megint kérlelnek, hogy utazzam el a Krímbe, a Kaukázusba, fürdőhelyre, szanatóriumba...

A két tiszt odalépett, sapkájához emelte kezét, és az idősebbik, egy százados, aki nyilván meghallotta az asszony utolsó szavait, megszólalt:

— Nem akarjuk elvinni sem a Krímbe, sem a Kaukázusba, sem fürdőhelyre, sem szanatóriumba. De úgy tudjuk, látni szeretné az édesanyját. Nos, édesanyja ma indul el vasúton Irkutszkból. Irkutszkig pedig különrepülőgépen vitték.

— Kik vitték repülőgépen? — kérdezte boldog csodálkozással a fiatalasszony. — Maguk?

— Nem — felelte a pilótakapitány —, hanem a bajtársaink. A mi és az önök bajtársai.

A kislány is odaszaladt, és bátran nézegette a jövevényeket; látszott, hogy ez a kék egyenruha jó ismerőse.

— Mama — könyörgött —, csinálj nekem hintát, akkor én is röpülni fogok. Messze, mint apuka.

— Nem kell! — kiáltott fel az édesanyja, és erősen magához szorította a kislányt. — Nem, neked nem szabad olyan messzire repülnöd, mint apukának...

A Szárazér utcában levő kápolna mögött — amelynek kopott, málló falfestményei szigorú, nagy hajú prófétákat, meg sima arcú angyalokat ábrázoltak, a jobb oldali kép pedig az utolsó ítéletet üsttel, szurokkal és fürge ördögökkel —, a kamillától illatozó réten Miska Kvakin bandája kártyázott.

Pénzük nem volt a játékosoknak, tehát „pofonba", „fricskába", „halottébresztőbe" játszottak. A vesztesnek bekötöt-

ték a szemét, hanyatt fektették a fűre, és gyertyát — azaz hosszú pálcát — adtak a kezébe. Ezzel a pálcával kellett vaktában védekeznie derék felebarátai ellen, akik, sajnálván az elhunytat, olyképpen igyekeztek új életre kelteni, hogy csalánnal verték meztelen lábszárát, bokáját és sarkát.

A játék teljes hévvel folyt, amikor a kőfal mögött felhangzott a jelzőkürt éles szava.

A falon kívül Timur követei állottak. Kolja Kolokolcsikov, a csapat trombitása fényes rézkürtöt szorongatott kezében, Gejka pedig mezítláb, de komor képpel csomagolópapirosból összeragasztott borítékú levelet tartott.

— Hát ez meg miféle cirkuszi komédia? — kérdezte a falon át kihajolva az a kamasz, akit Figurának neveztek. — Miska — kiáltott hátra —, dobd el a kártyát, valami küldöttség jött hozzád!

— Itt vagyok — mondta Kvakin, és fölmászott a falra. — Nini, Gejka, szervusz! Hát az a taknyos, az meg kicsoda?

— Fogd ezt a levelet! — mondta Gejka, Miska felé nyújtva az ultimátumot. — Huszonnégy óra gondolkodási időt adunk nektek. Holnap ugyanebben az időben jövök a válaszért.

Kolja Kolokolcsikov, a csapat trombitása, akit halálra sértett a „taknyos" elnevezés, szájához emelte a kürtöt, és arcát felfújva elharsogta a visszavonulót. És a két parlamenter, egyetlen szóra sem méltatva az ellenséget, méltóságteljesen távozott a falon át seregestül kikandikáló gyerekek kíváncsi pillantása közepette.

— Hát ez meg micsoda? — tűnődött Kvakin, ide-oda forgatva kezében a levelet, és kérdőn pillantott a tátott szájjal bámészkodó gyerekekre. — Mi itt éljük világunkat, senkire semmi gondunk, és egyszerre csak... Trombitaszó, fenyegetés! Komolyan mondom, fiúk, egy szót sem értek az egészből.

Feltépte a levelet, és a falon ülve olvasni kezdte:

— „Mihail Kvakinnak, az idegen kertek dézsmálására alakult banda atamánjának..." Ez én vagyok — magyarázta hangosan. — Teljes címmel, annak rendje és módja szerint. „...valamint rossz hírű cinkostársának, Pjotr Pjatakovnak,

akit másként egyszerűen Figurának neveznek..." Ez meg neked szól — magyarázta Kvakin Figurának elégedetten. — Micsoda fellengzős szavak: „rossz hírű cinkostárs"! Ez nagyon is előkelő, egy ilyen hülyét, mint amilyen te vagy, igazán egyszerűbben is szólíthatnának. „... továbbá az egész gyalázatos banda valamennyi tagjának szóló *ultimátum*." Hogy az micsoda, azt nem tudom — jelentette ki Kvakin gúnyosan. — Valószínűleg valami szidalom vagy afféle.

— Ez amolyan nemzetközi szó. Verekedni fognak — magyarázta a Figura mellett álló kopasz fejű Aljosa.

— No, hát akkor miért nem azt írják? — jegyezte meg Kvakin. — Olvasom tovább. Első pont:

„Tekintettel arra, hogy éjjelente békés lakosok kertjében garázdálkodtok, és még azokat a házakat sem kímélitek, amelyeken a mi jelünk, a vörös csillag látható, sőt még azokat sem, amelyeken a gyászkeretes vörös csillag van, megparancsoljuk nektek, gyáva csirkefogók..."

— No nézd csak, hogy szitkozódnak a kutyák! — mondta Kvakin, aki meglehetősen zavarban volt, de mosolyogni próbált. — És még mi jön itt, micsoda piszkálódás! Szóval...

„... parancsoljuk, hogy legkésőbb holnap reggel Mihail Kvakin és a Figura nevezetű rossz hírű egyén jelenjék meg azon a helyen, amelyet e célból futáraink megjelölnek, és hozzák magukkal aljas kompániájuk tagjainak teljes névsorát. Visszautasítás esetén fenntartjuk magunknak teljes cselekvési szabadságunkat."

— Hogy értik ezt a teljes szabadságot? — kérdezte ismét Kvakin. — Tudtommal még soha egyiküket sem zártuk be sehová.

— Ez megint olyan nemzetközi kifejezés. Verekedni fognak — ismételte a kopasz fejű Aljosa.

— No, hát akkor miért nem azt mondják? — mondotta elégedetlenül Kvakin. — Kár, hogy ez a Gejka már elment; látszik, hogy már régen nem bőgött.

— Nem is fog bőgni — mondta ismét a kopasz fejű —, a bátyja tengerész.

— Hát aztán?

— Az apja is tengerész volt. Nem fog bőgni.

— Hát ezt meg honnan veszed?

— Hát onnan, hogy az én nagybácsikám is tengerész.

— Ez a hülye mindig ugyanazt hajtogatja — fortyant föl Kvakin. — „A bátyám, az apám, a nagybácsikám!" De hogy ez mire jó, azt senki sem érti! Növeszd meg a hajad, Aljosa, mert úgy látszik, napszúrást kaptál. Te meg mit ordítozol ott, Figura?

— Holnap reggel el kell fogni a futárokat, azután el kell páholni Tyimkát meg az egész bandáját! — ajánlotta kurtán, de határozottan Figura, akit az ultimátum vérig sértett.

Ebben maradtak. A kompánia elszéledt, Kvakin és Figura kettesben maradtak a kápolna árnyékában, annak a képnek a tövében, amelyben fürge, izmos ördögök ügyesen cipelték a szurkos üsthöz a jajveszékelő, kapálózó bűnösöket. Kvakin megkérdezte Figurától:

— Mondd csak, te másztál be abba a kertbe, ahol az a kislány lakik, akinek az apja elesett a háborúban?

— Én hát!

— Aha... — mormogta bosszúsan Kvakin, és ujjával a falat ütögette. — Én persze fütyülök azokra a Timur-féle jelekre, és Tyimkát elpáholom, valahányszor alkalmam lesz rá...

— Akkor jó — helyeselt Figura. — De mit bökdösöd azokat a festett ördögöket?

— Azt — felelte Kvakin vigyorogva —, azt, hogy te a barátom vagy ugyan, Figura, de mégis úgy találom, hogy semmiképpen sem hasonlítasz emberhez, hanem inkább ehhez a hájas, ronda ördöghöz itt, ni.

Másnap reggel a tejesasszony három állandó vevőjét nem találta otthon. A piacra menni már késő volt, így hát vállára vette a kannát, és elindult, hogy sorra járja a házakat.

Sokáig eredménytelenül járkált, végül megállt Timurék nyaralója előtt. A sövény mögül mély hangot hallott: valaki énekelt. Tehát a háziak otthon vannak, és itt talán sikerrel járhat. A kapuhoz lépett, és vontatott éneklő hangon elkiáltotta magát:

— Tejet tessék, tejeeet!

— Két pintet kérek! — hangzott a válasz mély basszusban.

A tejesasszony belépett, és letette válláról a kannát. Amikor megfordult, borzas, rongyokba öltözött, sánta aggastyánt pillantott meg, aki görbe, meztelen kardot tartott a kezében.

— Azt kérdem, bátyuska, nem kell-e tej — ismételte a tejesasszony félénken, és elhúzódott. — De ijesztő vagy! Mit csinálsz azzal a szablyával, tán a füvet kaszálod?

— Két pintet kérek. Az edény ott van az asztalon — mondta röviden az öreg, és a kardot a földbe szúrta, hogy csak úgy pengett.

— Okosabban tennéd, ha vennél egy kaszát — mondta a tejesasszony, miközben sietve kimérte a tejet, és félénken

sandított az öregemberre. — Azt a kardot meg tedd félre! A magamfajta egyszerű asszonyt halálra rémíti az ilyen szerszám.

— Mennyit fizetek? — kérdezte az öreg, és bő nadrágja zsebébe mélyesztette kezét.

— Amennyit másnak — felelte a tejesasszony. — Egy rubel negyven pintje, az összesen kettő nyolcvan. Nem vagyok árdrágító.

Az öreg a zsebében kotorászott, és jókora kopott revolvert húzott elő belőle.

— Majd később, bátyuska — hebegett a tejesasszony; felragadta a kannáját, és sietve távolodott az öregtől. — Ne fáradj! — tette hozzá futás közben, mialatt minduntalan hátrafordult. — Nem sürgős a pénz!

Kiugrott a kapun, bevágta maga mögött, és az utcáról dühösen visszakiabált:

— A bolondokházába kell téged csukni, te vén ördög, nem szabadon hagyni! Igen, igen! A bolondokházába, különzárkába!

Az öreg vállat vont, visszatette zsebébe a pénzt, és a revolvert sietve a háta mögé dugta, mert éppen abban a pillanatban lépett be a kertbe az éltes gentleman, dr. Kolokolcsikov. Komoly, nagyon ünnepélyes arccal, botjára támaszkodva, egyenes tartással, kissé merev léptekkel közeledett a kerti ösvényen.

Amikor meglátta a furcsa aggastyánt, megköszörülte a torkát, megigazította a szemüvegét, és megkérdezte:

— Hol találom a nyaraló tulajdonosát?

— Ebben a villában én lakom — válaszolt az öreg.

— Ebben az esetben lesz szíves megmondani — folytatta a doktor, kezét szalmakalapjához emelve —, rokona-e önnek egy Timur Garajev nevű fiú?

— Igen — felelte az öreg. — Az a bizonyos fiú az unokaöcsém.

— Roppantul kínos nekem az ügy — kezdte a doktor köhécselve, és értetlenül sandított a földbe dugott, görbe kardra

—, de közölnöm kell önnel, hogy unokaöccse tegnap reggel kísérletet tett házunk kifosztására.

— Micsoda?! — kiáltotta az öreg. — Az én Timurom ki akarta fosztani a maga házát?

— Igen, képzelje! — erősítette doktor Kolokolcsikov, aki időközben az aggastyán háta mögé pillantott, és izgulni kezdett. — Mialatt aludtam, megkísérelte lelopni rólam a flanelltakarót.

— Kicsoda? Timur? Timur akarta magát kirabolni? Lelopni magáról a flanelltakarót? — Az öregember izgatott lett, és akaratlanul leengedte kezét a revolverrel, amelyet eddig a háta mögött tartott.

A tiszteletre méltó gentlemant izgalom fogta el, és a kijárat felé hátrálva visszaszólt:

— Megesküdni persze nem mernék rá, de a tények beszélnek, jó uram! Könyörgök, ne közeledjék hozzám! Természetesen nem tudom, minek tulajdonítsam... de az ön külseje, rendkívüli viselkedése...

— De kérem — mondta az öreg a doktor felé lépve —, mindez nyilvánvalóan valami félreértés.

— Jó uram — kiáltotta a doktor, szakadatlanul hátrálva, miközben szemét le nem vette a revolverről —, beszélgetésünk egyáltalán nem kívánatos, és hogy úgy mondjam, korunkhoz nem méltó fordulatot vesz!

Kiugrott a kapun, és eliramodott. Közben fejcsóválva ismételgette:

— Nem, nem, egyáltalán nem kívánatos, és korunkhoz nem méltó fordulat...

Az öregember éppen akkor ért a kapuhoz, amikor Olga, aki fürödni indult, utolérte az izgatott doktort. Az öreg integetett, és odakiáltott Olgának, hogy álljon meg, de az éltes gentleman, korát meghazudtolva, fürgén, mint a bakkecske, átugrott az árkon, megragadta Olga kezét, és egy pillanat múlva mind a ketten eltűntek a sarkon.

Az aggastyán jókedvűen felkacagott. Fürgén topogott falábával, és vidáman énekelni kezdett:

De ti, fenn a fellegek közt
tán nem is tudjátok,
kivilágos virradatig
hogyan várok rátok!

Lecsatolta a szíjat térdéről, a fűre hajította a falábát, letépte magáról parókáját, szakállát, és beszaladt a házba.

Tíz perc múlva Georgij Garajev, a fiatal, vidám mérnök szaladt ki a házból, kivezette a fészerből motorkerékpárját, füttyentett a Rita kutyának, hogy vigyázzon a házra, megnyomta az indítót, és már robogott is a folyó felé, hogy megkeresse Olgát, akit az imént annyira megijesztett.

Tizenegy órakor Gejka meg Kolja Kolokolcsikov elindult Kvakinék felé az ultimátumra adott válaszért.

— Tartsd magad egyenesen! — mordult rá Gejka Koljára. — Lépkedj könnyedén, határozottan! Úgy tipegsz, mint a csirke a giliszta után. Nem értem. Minden rendben van raitad, a nadrág, az ing, az egész ruha, mégis valahogy szánalmasan áll rajtad az egész. Ne sértődj meg, testvér, komolyan beszélek. Mondd, miért nyalogatod folyton a szádat? Dugd be a nyelvedet a szádba, hadd maradjon ott nyugodtan a maga helyén... Hát te meg mit keresel itt? — fordult Gejka a hirtelen felbukkanó Szima Szimakovhoz.

— Engem Timur összekötőnek küldött ki — locsogott Szimakov. — Ennek így kell lennie, csak te semmit sem értesz. Mindegyikünknek megvan a maga dolga. Kolja, hadd fújjak bele a trombitádba! Micsoda fontos legény vagy te ma! Gejka, te hólyag! Hivatalos ügyben jársz, és mégsem húztál cipőt vagy csizmát! Ki látott már mezítlábas megbízottakat? No, akkor ti jobbra, én meg balra. A viszontlátásra!

— Micsoda fecsegő! — csóválta fejét Gejka. — Pedig száz szónak is egy a vége. Nyikolaj, fújd a kürtöt, itt a fal!

— Küldd föl Kvakint! — kiáltott oda Gejka a főfal tetején felbukkanó fiúnak.

— Menjetek jobbra! — kiáltotta ki bentről Kvakin. — Kinyitottuk nektek a kaput.

— Ne menj! — súgta Kolja, és megfogta Gejka karját. — Megfognak és elvernek bennünket odabenn.

— Valamennyien kettőnk ellen? — kérdezte gőgösen Gejka. — Fújjad csak, Nyikolaj, erősebben! A mi csapatunk mindenhova eljut.

A rozsdás vaskapun keresztül bementek az udvarba, és szembe találták magukat az egész bandával, amelynek élén Figura meg Kvakin állt.

— Adjatok választ a levelünkre! — mondta Gejka keményen.

Kvakin mosolygott, Figura komor arccal nézte őket.

— Előbb beszélgessünk egy kicsit — ajánlotta Kvakin. — Üljetek le, foglaljatok helyet; hová siettek?

— Adjatok választ a levélre! — ismételte Gejka ridegen. — Majd azután beszélgetünk.

Furcsa volt és érthetetlen: vajon játszik-e, tréfál-e ez a nyílt arcú, zömök, matróztrikós fiú s mellette a kicsi, sápadozó trombitás? Vagy pedig a mezítlábas, széles vállú fiú, aki olyan szigorúan húzza össze szürke szemét, csakugyan követeli-e a választ, mert maga mögött érzi a jogot és az erőt?

— Na nesze! — mondta Kvakin, és papírlapot nyújtott át Gejkának. Gejka megforgatta a lapot. Kezdetleges rajz fügét mutató kezet ábrázolt rajta, alatta durva szitok.

Gejka nyugodtan és anélkül, hogy arcán egyetlen vonás is megrándult volna, apró darabokra tépte a papirost. Abban a pillanatban erős markok ragadták meg vállát, karját; Koljával ugyanez történt.

Nem álltak ellent.

— Az efféle ultimátumokért jól fel kellene benneteket pofozni — mondta Kvakin Gejkához lépve. — De... lásd, mi jóságos emberek vagyunk. Éjszakáig bezárunk benneteket oda — Kvakin a kápolnára mutatott —, éjjel pedig az utolsó szálig megtisztogatjuk a 24. számú ház kertjét.

— Abból ugyan semmi se lesz! — felelte Gejka higgadtan.

— De mennyire hogy lesz! — rikkantott Figura, és pofon ütötte Gejkát.

— Akár százszor is pofon üthetsz — mondta Gejka nyugodtan, miután összehunyorította és ismét felnyitotta a szemét. — Kolja — tette hozzá bátorítóan —, ne félj semmit! Érzem, hogy ma még hallani fogjuk az egyes számú általános hívójelet.

A foglyokat betaszigálták a kicsiny kápolnába, amelynek vas ablaktáblái egyetlen fénysugarat sem bocsátottak be. Becsukták mögöttük mind a két ajtót, elreteszelték, és még faékkel is megerősítették.

— No, hogy tetszik? — kiáltott be Figura az ajtón keresztül, tenyeréből tölcsért formálva. — Kinek van most igaza: nekünk vagy nektek?

Az ajtó mögül tompa, alig hallható hang válaszolt:

— Nem, ti csirkefogók, most már soha többé nem lesz nektek igazatok!

Figura kiköpött.

— A bátyja tengerész — magyarázta komoran a kopasz fejű Aljoska —, egy hajón szolgál az én nagybácsikámmal.

— Hát te — kérdezte fenyegetően Figura —, hát te mi vagy? Kapitány vagy talán, vagy mi?

— Annak a fiúnak a kezét lefogták, te meg pofoztad. Ez talán rendes dolog?

— Nesze, te is kaphatsz! — Figura dühbe gurult, és hatalmas pofont sózott le Aljoskának.

A következő pillanatban a két fiú a füvön hempergett. Lábuknál, karjuknál fogva húzták, rángálták őket széjjel a többiek...

A nagy csetepatéban senkinek sem jutott eszébe fölnézni, pedig a hársfa lombjai közül a fal közelében Szima Szimakov arca kandikált elő.

Villámsebesen lemászott a fáról, és toronyiránt, idegen kerteken át rohant Timurhoz és társaihoz a patak partjára.

Olga törülközőbe bugyolált fejjel feküdt a folyó partján a forró homokban, és olvasott. Zsenya fürdött. Egyszerre csak valaki hátulról átfogta vállát. Megfordult.

— Szervusz! — üdvözölte egy magas, fekete szemű leányka. — Timurtól úsztam át. Tányának hívnak, és én is az ő csapatához tartozom. Azt üzeni, nagyon sajnálja, hogy miatta kikaptál a testvéredtől. Biztosan rossz hozzád a testvéred.

— Timur csak ne sajnáljon semmit — mormogta Zsenya elvörösödve. — Olga egyáltalán nem rossz, csak ilyen a természete. — Legyintett, és szomorúan hozzátette: — A testvér, az csak testvér ... de majd ha apa megjön, másképp lesz!

Kimentek a vízből, és felkapaszkodtak a meredek parton a homokos résztől valamivel balra. Itt Nyurkára akadtak.

— Kislány, megismersz engem? — hadarta Nyurka, szokása szerint fogain keresztül szűrve a szavakat. — Én téged azonnal megismertelek! Nézd, odaát van Timur! — mutatott a túlsó partra, ahol valósággal nyüzsögtek a gyerekek. — Én azt is tudom, ki fogta meg nekem a kecskét, ki rakta fel a fánkat, és ki adott a kis öcsémnek szamócát. És téged is ismerlek — fordult Tányához —, egyszer ültél a veteményesség mellett, és sírtál. Ne sírj! Nincs annak semmi értelme. Hej, te! Maradj nyugton, te ördög, vagy bedoblak a patakba! — kiabált oda a kecskének, amely egy bokorhoz volt kötözve. — Gyerekek! Gyertek, ugorjunk együtt a vízbe!

Zsenya és Tánya egymásra mosolygott; valóban nevetséges volt ez a kicsi, napbarnított, cigányképű Nyurka.

Kézen fogva odaléptek a meredek part széléhez, amely alatt vidáman csobogott a tiszta, égszínkék víz.

— No, ugorjunk?

— Ugorjunk!

Egyszerre vetették bele magukat a vízbe.

Még fel sem bukkantak a víz színére, amikor egy negyedik is utánuk vetette magát. Ez a negyedik Szima Szimakov volt. Úgy, amint volt, szandálban, tornanadrágban, trikóban, futtából vetette magát a vízbe. Prüszkölve, fújtatva, arcába lógó haját hátra-hátravetve, hatalmas csapásokkal igyekezett a túlsó part felé.

— Baj van, Zsenya! — kiáltotta még oda a kislánynak hátrafordulva. — Gejkát meg Kolját tőrbe csalták!

Olga könyvébe mélyedve kapaszkodott fel a hegyre. Ahol a meredek ösvény az utat keresztezte, szembetalálta magát Georgijjal, aki motorkerékpárja mellett állt. Üdvözölték egymást.

— Erre mentem — magyarázta Georgij —, láttam, hogy éppen erre jön. Ejnye, gondolom magamban, megvárom és elviszem, ha egyfelé tartunk.

— Egy szó sem igaz az egészből — jelentette ki Olga. — Itt állt, és engem várt.

— Hát igaz... igaz — ismerte be Georgij. — Hazudni akartam, de nem sikerült. Bocsánatot akartam kérni magától, amiért reggel megijesztettem. Mert tudja, az a sánta öreg a kapuban, az én voltam. Kosztümpróbára készültem éppen. No, üljön föl, elviszem magát a gépen.

Olga tagadóan rázta meg fejét.

Georgij erre virágcsokrot tett a könyvére.

Szép bokréta volt. Olga elpirult, zavarba jött, és... a csokrot az országútra hajította. Ezt nem várta Georgij.

— Hallgasson ide! — mondta keserűen. — Maga ügyesen játszik, és szépen énekel, a tekintete egyenes, tiszta. Én magát semmivel sem sértettem meg. De azt hiszem, hogy úgy nem lehet viselkedni, ahogy maga viselkedik... még ha százszor vasbeton-specialista is.

Olga maga is megijedt tettétől.

— Nem kell a virág! — mondta némi bűntudattal. — Én... anélkül is, virág nélkül is elmegyek magával.

Felült a bőrpárnás hátulsó ülésre, és máris robogtak az úton.

Az elágazásnál a motorkerékpár nem kanyarodott be a telep felé vezető útra, hanem továbbszáguldott a mezőn keresztül.

— Rossz irányba megyünk — kiáltotta Olga —, jobbra kellett volna fordulnunk!

— Erre jobb az út — válaszolta Georgij —, erre kellemesebb.

Ismét egy kanyar, és most árnyas, susogó ligeten robogtak keresztül. Kutya ugrott elő a nyáj mellől, és csaholva utánuk

vetette magát. Utol akarta érni őket — de hiába! Már messze száguldottak. Most súlyos teherautó dübörgött el mellettük, és mire Georgij és Olga kijutott a felkavart porfellegekből, a hegyek alatt ismeretlen város kéményei, tornyai, tetői, csillogó ablakai integettek feléjük.

— Ez a mi gyárunk! — kiáltott hátra Georgij Olgának. — Három évvel ezelőtt még ide jártam gombát, szamócát szedni.

A masina most alig-alig lassítva, éles kanyarban megfordult.

— Haza! — kiáltott Olga fenyegetően. — Most aztán egyenesen menjünk haza!

Ebben a pillanatban a motor elnémult; megálltak.

— Türelem — jelentette ki Georgij leugorva —, egy kis defekt.

Lefektette gépét a fűre egy nyírfa alá, franciakulcsot vett elő a szerszámtáskából, és elkezdett valamit csavargatni, húzogatni.

— Mi a szerepe abban az operában? — érdeklődött Olga, és leült a fűbe. — Miért van olyan ijesztő, rémes maszkja?

— Öreg rokkantat játszom — magyarázta Georgij, miközben szorgalmasan bíbelődött motorjával. — Partizán volt az öreg, és most egy kicsit... hóbortos. Közel lakik a határhoz, és az a rögeszméje, hogy az ellenség állandóan túljár az eszünkön, és becsap bennünket. Öreg, de óvatos. A Vörös Hadsereg katonái pedig fiatalok, szeretnek nevetni, és szolgálat után röplabdázni. Lányok is vannak ott velük... „katyusák".

Georgij elkomolyodott, és halkan énekelni kezdett:

Felhő mögül a hold előbereng.
Három nap állok őrt az elhagyott vidéken.
Ellenség les rád, hazám, ne szenderegj!
Öreg s alélt vagyok. Jaj már örökre nékem!

Georgij itt megváltozott hangon, kórust utánozva énekelt tovább:

Öreg, nyugalom... nyugalom!

— Mit jelent az, hogy „nyugalom"? — kérdezte Olga, aki a port törölgette ajkáról.

— Az azt jelenti — magyarázta tovább Georgij, miközben a hátsó kerék perselyét ütögette szerszámával —, azt jelenti, hogy aludj nyugodtan, vén szamár, már régen valamennyi harcos és parancsnok résen áll a maga helyén... Olga, a kis húga elmesélte magának a találkozásunkat?

— Elmesélte, össze is szidtam érte.

— Kár volt. Nagyon mulatságos kislány. Mondtam neki: „á", ő meg nekem: „bé".

— Az a mulatságos kislány mindig csak bajt csinál — ismételte Olga, amit már első találkozásukkor is elpanaszolt Georgijnak. — Most összebarátkozott valami kölyökkel, akit Timurnak hívnak. Annak a semmirekellő Kvakinnak a bandájából való. Semmiképpen sem tudom elzavarni a házunktól.

— Timur! Hm... — Georgij zavartan köhécselt. — A Kvakin bandájához tartozik? Úgy tudom, nem ahhoz... azazhogy nem nagyon... No, rendben van! Ne nyugtalankodjék! Majd eltanácsolom a házuktól... Olga, mondja, miért nem jár a Zeneakadémiára? Ha meggondolom, hogy maga mérnöknek készül! Magam is mérnök vagyok, de az most nem számít.

— Talán rossz mérnök?

— Hogyhogy rossz? — méltatlankodott Georgij. Közelebb lépett Olgához, majd az első kerék perselyét kezdte kopogtatni franciakulcsával. — Egyáltalában nem vagyok rossz mérnök, maga ellenben igen jól játszik és énekel.

— Hallgasson ide, Georgij — mondta Olga, és zavartan arrább húzódott. — Én nem tudom, hogy maga mérnöknek milyen, de annyit mondhatok, hogy ezt a masinát nagyon furcsán reparálja! — Olga kezével utánozta, hogyan ütögeti Georgij hol a perselyt, hol az abroncsot.

— Egyáltalában nem furcsán! Mindent úgy csinálok, ahogy kell. — Felugrott, és még egy utolsót ütött a kerékre. — No, már rendben is van! Olga, a maga édesapja tiszt?

— Az.

— Nagyon jó. Én is tiszt vagyok.

— Az ördög se igazodik el magán! — Olga vállat vont. — Az egyik percben mérnök, a másikban színész, a harmadikban tiszt. Talán éppen repülő?

— Nem — nevetett fel Georgij. — A repülők bombáikkal felülről harcolnak, mi pedig alulról, a vason meg a betonon keresztül egyenesen a szívbe találunk.

Ismét robogtak, maguk mögött hagyva a rétet, ligetet, patakot.

Végre megérkeztek a villához.

A motor hangjára Zsenya leszaladt a teraszról. Amikor meglátta Georgijt, zavarba jött, majd amikor elrobogott, utánanézett, átölelte Olgát, és irigykedve felsóhajtott:

— Jaj, Olga, hogy te ma milyen boldog vagy!

Kvakin bandája szétszéledt a kápolna udvaráról, miután megbeszélték, hogy este a 24. számú ház kertjének közelében találkoznak.

Csupán Figura maradt hátra. A fiút módfelett bosszantotta és csodálkozásba ejtette a csend, amely a kápolna belsejében honolt. A foglyok nem kiáltottak, nem kopogtak, és Figura kérdéseire, szólongatásaira sem válaszoltak.

Figura ekkor cselre határozta el magát. Kinyitotta a külső ajtót, bebújt a két ajtó közé, és meglapult nagy csöndesen, mintha ott sem lenne.

Így állt, fülét a kulcslyukhoz szorítva, egészen addig, amíg a külső vasajtó mennydörgésszerű robajjal be nem csapódott.

— Hé, ki van ott?! — kiabált Figura dühösen, és nekiesett az ajtónak. — Hé, te, ne viccelj, mert akkora pofont kapsz, hogy megemlegeted!

De választ nem kapott. Odakint idegen hangok hallatszottak. Az ablaktáblák sarkai megnyikordultak: valaki az ablak rácsán át beszélt a foglyokkal.

A kápolna belsejében nevetés hangzott fel. És ettől a nevetéstől Figura kezdte magát rosszul érezni.

Nagy sokára kitárult a külső ajtó, Figura előtt Timur, Szimakov és Ladigin jelent meg.

— Nyisd ki a belső ajtót! — parancsolta Timur keményen, katonásan. — Azonnal nyisd ki, vagy baj lesz!

Figura kénytelen-kelletlen elhúzta a reteszt. Kolja és Gejka kilépett a kápolnából.

— Mars be a helyükre! — rendelkezett Timur. — Mars be, ha mondom, te csirkefogó! — kiáltotta kezét ökölbe szorítva. — Nincs időm veled beszélgetni!

Figura mögött becsapódott mindkét ajtó. Kívülről rátették a nehéz keresztgerendát, és lezárták a lakatot. Aztán Timur papírlapot vett elő, és kék ceruzával, girbegurba betűkkel felírta:

„Kvakin, nem kell őrt állni! Bezártam őket, és elvittem a kulcsot. Este egyenesen odamegyek a megbeszélt helyre."

Azután valamennyien elbújtak. Öt perc múlva Kvakin lépett az udvarra. Elolvasta a feliratot, megtapogatta a lakatot, elvigyorodott, és a kapuhoz lépett, miközben Figura kétségbeesetten verte a vasajtót öklével, sarkával.

Kvakin a kapunál visszafordult, és egykedvűen dörmögte:

— Csak dörömbölj, Gejka, csak dörömbölj! Fogadni mernék, testvér, hogy estig még belefáradsz a dörömbölésbe!

A továbbiakban így alakultak az események:

Napnyugta előtt Timur és Szimakov a piactérre futott. A piac legszélén, ahol nagy összevisszaságban álltak a bódék, amelyekben kvaszt, ásványvizet, dohányt, főzelékfélét, fagylaltot árultak, volt egy otromba, üres bódé, amelyben vásárnapokon a csizmadiák szoktak dolgozni. Ebben a bódéban rejtőzött el a két fiú rövid időre. Alkonyatkor a fészer padlásán működésbe lépett a kormánykerék. Egyik vezeték a másik után feszült meg, és adta tovább a különböző jeleket oda, ahová kellett.

Erősítések érkeztek. Gyülekeztek a gyerekek, már sokan voltak, vagy húszan-harmincan, de a kerítések résein át halkan, nesztelenül még egyre újak és újak jöttek. Tányát és Nyurkát hazaküldték. Zsenya is otthon ült: neki az volt a feladata, hogy Olgát otthon tartsa, és ne engedje le a kertbe.

A padláson a kerék mellett Timur állt.

— Ismételd meg a jeladást a hatos vezetéken — kérte Szi-

makov aggodalmasan, aki éppen bebújt az ablakon. — Nem tudom, miért nem válaszoltak onnan.

Két fiú deszkalapra rajzolt valamit. Ladigin raja is befutott.

Végre megérkezett a két felderítő. Kvakin bandája már összegyűlt a 24-es közelében egy üres telken.

— Itt az idő — mondta Timur. — Készüljetek!

Elengedte a kereket, meghúzta a sarokban levő kötelet. És a felhők között bujkáló hold csalóka fényében az öreg fészer fölé lassan fölemelkedett és meglibbent a csapat zászlaja: a jeladás a harcra.

A 24. számú ház mentén vagy tíz fiú haladt libasorban. Az árnyékban megálltak, és Kvakin megjegyezte:

— Valamennyien itt vagyunk, csak Figura hiányzik.

— Figura ravasz — mondta valaki. — Valószínűleg már bent van a kertben. Mindig túl akar tenni mindenkin.

Kvakin elmozdított két deszkát, amelyből már jó előre kihúzták a szöget, és bebújt a résen. Utána a többiek. Az utcán, a résnél csupán egyetlen őr maradt, Aljoska. A csalánnal, gazzal benőtt árokból az utca túlsó oldalán most öt fej bukkant elő. Az ötből négy azonnal el is tűnt újra. Az ötödik — Kolja Kolokolcsikové — fenn maradt, amíg egy tenyér kupán nem ütötte; akkor eltűnt ez a fej is.

Aljoska, az őr körülnézett. Minden csöndes volt; Aljoska bedugta fejét a nyíláson, hogy meghallja, mi történik odabenn a kertben.

Az árokból most három alak bukkant elő. És a következő pillanatban az őr azt érezte, hogy erős kezek ragadják meg karját-lábát. Még kiáltani sem ért rá, máris elrántották a kerítéstől.

— Gejka — mormogta bámulva, amikor fölnézett —, hogy kerülsz te ide?

— Csak úgy — sziszegte Gejka. — Ne merj mukkanni! Különben elfelejtem, hogy szót emeltél értem.

— Rendben van, hallgatok — ígérte Aljoska. És abban a pillanatban éleset, hangosat füttyentett.

Gejka széles tenyere azon nyomban lecsapott a szájára. Lábánál-vállánál fogva megragadták és elvonszolták.

A füttyöt odabent a kertben is meghallották. Kvakin megfordult. A fütty nem ismétlődött. Kvakin óvatosan körülnézett. Hirtelen úgy rémlett neki, mintha a kert sarkában a bokrok megrezdültek volna.

— Figura — szólt halkan Kvakin —, te bujkálsz ott, te hülye?

— Miska! Fény! — kiáltott most valaki. — A háziak!

De nem a háziak voltak.

Hátulról, a fák sűrűjéből egyszerre legalább tíz villanylámpa villant fel. Éles, vakító fényük egyenesen a megzavarodott betörők felé irányult.

— Támadjatok, ne hátráljatok! — rikoltott Kvakin. Almát vett elő a zsebéből, és a fények felé hajította.

— Tépjétek ki a lámpákat a kezükből! Ott jön ő... Tyimka!

— Ott jön Tyimka, itt meg Szimka! — rikkantotta Szimakov előbújva a bokorból. És jobbról-balról meg hátulról még vagy tíz fiú bukkant fel.

— Vigyázat! — kiáltotta Kvakin. — Komoly erőkkel jönnek! Ki a kerítésen, fiúk!

A bajba jutott kompánia páni félelemben* rohant a kerítés felé.

Egymást lökdösve, fejükkel össze-összeütközve ugráltak ki az utcára — egyenesen Gejka meg Ladigin karjaiba.

A hold a felhők mögé bújt. Csak hangok hallatszottak:

— Hagyj békén!

— Engedj el!

— Ne nyúlj hozzám!

— Halkabban, fiúk! — hangzott fel a sötétben Timur parancsa. — A foglyokat ne verjétek! Hol van Gejka?

— Itt vagyok!

— Vezesd valamennyit arra a helyre!

— És ha valamelyik nem jön?

— Fogjátok meg kezénél-lábánál fogva, és vonszoljátok oda kellő tisztelettel, mint valami ereklyét.

— Engedjetek el, ti ördögök! — hallatszott egy siránkozó hang.

— Ki bőg ott? — kérdezte Timur haragosan. — Komiszkodni, azt tudtok, de amikor felelni kell érte, akkor bezzeg féltek! Gejka, add ki a parancsot, induljatok!

A foglyokat a piactéri üres bódéhoz vitték. Ott egyiket a másik után betaszigálták az ajtón.

— Mihail Kvakint ide hozzám! — rendelkezett Timur.

Kvakint odavezették.

— Végeztetek a többiekkel? — kérdezte Timur.

— Végeztünk.

Az utolsó foglyot is belökték a bódéba, bereteszelték az ajtót, és bekattintották a súlyos lakatot.

— Hordd el magad! — mondta akkor Timur Kvakinnak. —

* Pán a görög mitológiában az erdők istene, aki az embereket ijesztgette. Innen a *páni félelem*, pánik kifejezés

Nevetséges fráter vagy! Senki nem fél tőled, és senkinek sem kellesz!

Kvakin azt várta, hogy most majd megverik. Semmit sem értett, s csak állt Timur előtt lehorgasztott fejjel.

— Hordd el magad! — ismételte Timur. — Nesze ez a kulcs: nyisd ki vele a kápolnát, ott kuksol a barátod, Figura.

Kvakin nem mozdult.

— Engedd ki a fiúkat! — kérte komoran. — Vagy zárj be engem is közéjük!

— Nem — mondta Timur —, a bandátoknak most már vége. Azoknak többé semmi dolguk veled, de neked se velük.

Kvakin lassan elsomfordált, általános fütty, lárma és kiabálás közepette, fejét vállai közé húzva. Vagy tíz lépés után megállt, kihúzta magát.

— El foglak verni! — kiáltotta vissza mérgesen Timurnak. — El foglak verni, téged egyedül! Szemet szemért, fogat fogért, mindhalálig!

Ezzel eltűnt a sötétben.

— Ladigin meg ti öten, akik vele vagytok, mehettek — mondta Timur. — Mi a dolgotok?

— A Bolsaja Vaszilkovszkaja utcán a 22. számú házban áthordjuk a gerendákat.

— Rendben van. Jó munkát!

Az állomás felől fütty, dübörgés hallatszott. Befutott az esti vonat. Utasok szálltak le róla; Timurnak sietnie kellett.

— Nos, Szimakov és az ötös fogatod, mit csináltatok ma?

— Malaja Petrakovszkaja utca 38. — Nevetve hozzátette: — A mi dolgunk, mint mindig, vödör, csöbör és víz! Uccu neki! A viszontlátásra!

— Jól van, csak dolgozzatok! Most pedig... vigyázat, emberek jönnek! A többiek hazamehetnek! Futólépés!

Lárma, dörömbölés verte fel a csöndes teret. Az állomás felől érkezők riadtan megálltak. A dörömbölés, kiáltozás megkettőződött. A szomszédos nyaralók ablakai kivilágosodtak. Valaki felgyújtotta a villanyt a bódék között, és az odasereglő emberek a következő felírást olvashatták a csizmadiák bódéjának ajtaján:

Járókelők, ne sajnálkozzatok!

Itt benn gyáva alakok ülnek, akik éjszaka békés nyaralók kertjét fosztogatják.

A fogda kulcsa itt lóg a felirat alatt; aki kiengedi a foglyokat, nézze meg, nincs-e közöttük hozzátartozója vagy ismerőse.

Késő éjszaka van. A fekete keretes vörös csillag sem látszik a kapu fölött. De azért ott van!

Ez annak a háznak a kertje, ahol a szőke kislány lakik. Egy terebélyes fáról két kötél ereszkedik le. Utána egy fiú mászik le a fa érdes törzsén, deszkát erősít a kötélre, azután ráül, és kipróbálja, eléggé biztonságos-e az új hinta.

A vastag ág halkan recseg, a lomb susog, meg-megrezzen. Egy álmából felriasztott madárka felröppen és csipog. Késő van.

Olga régen alszik, alszik Zsenya is. Alszanak társai: a vidám Szimakov, a hallgatag Ladigin, a mulatságos Kolja. A bátor Gejka bizonyára forgolódik és dörmög álmában.

A toronyóra elüti a negyedeket: „Volt nap... Lesz nap! Bim-bam... Egy-kettő!" Bizony, késő re jár az idő.

A fiú leszáll a hintáról, a füvön tapogat, és fölemel egy hatalmas csokor mezei virágot.

A virágokat Zsenya szedte.

Halkan, nehogy fölébressze és megijessze az alvókat, felmegy a holdfényben fürdő lépcsőn, és óvatosan leteszi a csokrot a felső lépcsőfokra.

Ez a fiú — Timur.

Ünnepnap reggele. A Vörös Hadsereg Haszan-tó melletti győzelmének évfordulójára a helyi Komszomol-szervezet hangversenyt és ünnepélyt rendez a parkban.

A kislányok már kora reggel kiszaladtak a ligetbe. Olga sietve kivasalt egy blúzt. Miközben rendezte a ruhákat, kirázta Zsenya kötényruháját. A ruha zsebéből cédula hullott ki.

Kislány, ne félj odahaza senkitől. Minden rendben van, és tőlem senki sem fog megtudni semmit.

Timur

— „Mit nem fog megtudni senki? Miért ne féljen? Miféle titka van ennek a zárkózott, csintalan kislánynak? Ennek véget kell vetni. Amikor apa elutazott, meghagyta nekem... Most azután határozottan és gyorsan kell cselekednem..."

Az ablakon most Georgij kopogtatott.

— Olja — mondotta —, mentsen meg! Küldöttség jött hozzám, megkértek, hogy énekeljek valamit a hangversenyen. Ma olyan ünnep van, hogy nemet mondani... egyszerűen lehetetlen. Kérem, kísérjen engem tangóharmonikán!

— Jó... de zongorán is kísérheti magát valaki! — csodálkozott Olga. — Miért akar harmonikakíséretet?

— Olga, én nem akarok zongorakísérettel énekelni. Csak magával akarok! Akkor sikerünk lesz! Megengedi, hogy beugorjam az ablakon? Hagyja azt a vasalót, és vegye elő a harmonikát. Tessék... már elő is vettem magának. Már csak le kell nyomnia a billentyűket, én meg énekelek hozzá.

— Jól van, Georgij — mondta Olga —, de azért hallja, utóvégre... nem muszáj az ablakon át bemászni, amikor ajtó is van a világon...

A parkban nagy volt a lárma. Csapatostul érkeztek az autók a pihenni és szórakozni vágyókkal. Teherautókról vajas kenyeret, zsemlét, italokat, kolbászt, cukorkát, mézeskalácsot árultak. A fagylaltárusok világoskék taligái rendezett sorokban közeledtek.

A tisztásokon gramofonok hangja harsogott, s körülöttük telepedtek le a helybeli és a vendégségbe érkezett nyaralók étellel-itallal.

Szólt a muzsika. A szabadtéri színház kapujánál kis öregember állt őrt, és veszekedett egy szerelővel, aki éppen be akart menni a kapun szerszámaival, szíjaival és mászóvasaival.

— Szerszámokkal ide ma be nem engedünk senkit! Ma ünnep van. Előbb menj haza, mosdjál meg, öltözz át; aztán visszajöhetsz, de szerszám nélkül.

— De bácsikám, a belépés díjtalan, nem kell jegy!

— Mindegy, mégse lehet! Itt énekelnek. Még jó, hogy egy egész sürgönypóznát nem hoztál magaddal. Te meg, polgártárs, te is maradj csak kívül! — állított meg az öreg egy másik embert. — Idebenn énekelnek, itt zene van. Neked meg flaskó kandikál ki a zsebedből.

— De drága bácsikám — dadogta a férfi —, magam is tenorista vagyok. Nekem be kell mennem.

— Eredj már innen, te tenorista — mondta az öreg, és a szerelőre mutatott. — Itt ez a baritonista bezzeg nem felesel. Hát te se okoskodj, hanem fordulj csak szépen vissza!

Zsenya, akinek a fiúk megmondták, hogy Olga tangóharmonikájával bement a színfalak mögé, türelmetlenül fészkelődött helyén.

Végre megjelent a színen Georgij és Olga. Zsenya szörnyen félt; úgy érezte, hogy most rögtön mindenki ki fogja nevetni Olgát. De senki sem nevetett.

Ahogy ott álltak a dobogón, mind a ketten olyan egyszerűek, fiatalok és vidámak voltak, hogy Zsenya szerette volna megölelni őket.

Nini, Olga már a vállára vetette a harmonika szíját.

Georgij homlokát mély redők szántották, meggörnyedt, lehajtotta fejét. Most már egészen aggastyán volt, és mély, zengő hangon énekelni kezdett:

Ez éj a harmadik, melyet virrasztva töltök,
komor csendjében egy neszt hallok szünteien.
Puskám is nyugtalan. Húsz év előtt gyötörtek
iiy gondok két csata között, sok éjjelen.
De most is még, ha rád találok,
rút ellenség bérenc hada,
öreg vagyok bár, bátran síkra szállok,
s húsz év után sem rémít a csata.

„Jaj, de szép! Be sajnálom ezt a szegény, sánta, bátor öregembert! Nagyszerű, nagyszerű! — motyogta Zsenya. — Jól van! Csak játsszál, Olja! Csak az a kár, hogy édesapánk nem hallja."

A hangverseny után Georgij és Olga mint jó barátok, egymás kezét fogva sétáltak a fasorban.

— Kitűnően sikerült — mondta Olga —, csak tudnám, hová lett Zsenya.

— A padon állt — felelte Georgij —, és kiabált, hogy: „Pompás, nagyszerű!" Azután odament hozzá ... — Georgij megakadt — ... egy fiú, és mind a ketten eltűntek.

— Miféle fiú? — riadt meg Olga. — Georgij, maga idősebb, mint én, adjon tanácsot, mit csináljak vele. Ma reggel ezt a cédulát találtam a ruhája zsebében.

Georgij elolvasta a levélkét. Most már ő is elkomorult és elgondolkozott.

— „Ne félj" — ez azt jelenti: „Ne engedelmeskedj!" No hiszen, ha a kezem közé kerülne az a kamasz, majd ellátnám én a baját!

Olga eltette a cédulát. Kis ideig mind a ketten hallgattak. De a zene olyan vidáman játszott, körös-körül nevetés hallatszott ... nemsokára ismét kézen fogva folytatták sétájukat a fasorban.

A keresztútnál hirtelen csaknem beleütköztek egy másik párocskába, amely ugyancsak barátilag, kézen fogva sétált velük szemben. Ez a párocska ... Timur és Zsenya volt.

A két pár zavart meghajlással üdvözölte egymást, miközben elmentek egymás mellett.

— Nézze, ez az! — súgta Olga kétségbeesetten, és megrántotta Georgij kezét. — Ez az a fiú!

— Igen — motyogta Georgij zavartan —, és ... és ... ez Timur, az én drágalátos unokaöcsém.

— És te ... maga ezt tudta! — méltatlankodott Olga. — És nekem semmit sem szólt!

Elengedte Georgij kezét, és végigszaladt a fasoron. De sem Timurnak, sem Zsenyának nyoma sem volt. Befordult egy keskeny, kanyargós ösvényre, és ott egyenesen beleütközött

Timurba, aki Figurával és Kvakinnal állt. Olga odalépett hozzá, és megszólította:

— Figyelj ide! Nem elég, hogy bemásztok és kifosztjátok a kerteket, még az öregasszonyokét is, de még az árva kislányét is; nem elég, hogy még a kutyák is félnek tőletek... ráadásul rosszra tanítod és elidegeníted a húgocskámat is. A nyakadban pionírnyakkendő van, de te nem pionír vagy, hanem... haszontalan fráter.

Timur elsápadt.

— Nem igaz — mondta. — Maga semmit sem tud.

Olga csak lemondóan legyintett, és elszaladt, hogy megkeresse Zsenyát.

Timur meg csak állt és hallgatott. A megrökönyödött Figura és Kvakin is némán álldogált.

— No, mi az, komisszár? — kérdezte végül Kvakin. — Úgy látom, néha neked is rossz kedved van!

— Bizony, atamán — válaszolt Timur, lassan ráemelve pillantását. — Most nagyon rossz kedvem van, nagyon fáj a szívem. Jobb lenne, ha alaposan elvertetek, elpáholtatok volna, mintsem hogy miattatok ilyesmit kelljen hallgatnom...

— De hát miért hallgattál? — röhögött Kvakin. — Miért nem mondtad: „Kérem, az nem én voltam, hanem ezek, ni!" Itt álltunk melletted!

— Persze hogy ezt kellett volna mondanod. Mi aztán utóbb megraktunk volna érte! — tette hozzá Figura boldogan vigyorogva.

De Kvakin egyáltalán nem várta ezt a támogatást: hidegen lesújtó pillantást vetett cimborájára. Timur pedig lassan elindult, kezével végigsimítva a fák törzsét.

— Büszke — suttogta Kvakin. — Sírni szeretne, de hallgat.

— Gyere, pofozzuk meg egy kicsit, akkor talán majd elbőgi magát — ajánlotta Figura, és egy fenyőtobozt hajított Timur után.

— Timur... büszke... — ismételte rekedten Kvakin — te pedig... csirkefogó vagy! — És öklével jól kupán ütötte Figurát.

Figura meghökkent, majd felordított, és futásnak eredt. Kva-

kin után; kétszer is utolérte, és mind a kétszer nagyot vágott a hátára.

Végül Kvakin megállt, fölvette leejtett sapkáját a földről, leporolta, térdéhez ütögette; azután odament a fagylaltoshoz, vett egy adagot, nekitámaszkodott egy fa törzsének, és mohón, nagy falatokban nyeldesni kezdte a fagylaltot.

A tisztáson, a céllövölde előtt Timur összetalálkozott Gejkával és Szimával.

— Timur — figyelmeztette Szima —, keres a nagybátyád; úgy látszik, szörnyen dühös rád.

— Tudom, megyek.

— Visszajössz ide?

— Nem tudom.

— Tyimka! — mondta váratlan gyengédséggel Gejka, és megragadta barátja kezét. — Mi a baj? Hiszen nem tettünk senkinek semmi rosszat. És tudod, ha az embernek igaza van...

— Tudom... akkor nem fél semmitől a világon. De azért a szíve fájhat.

Ezzel elment.

Zsenya odalépett Olgához, aki éppen harmonikáját vitte hazafelé.

— Olja!

— Hagyj békén! — mondta haragosan Olga, és rá sem nézett. — Nem beszélek veled többé. Azonnal hazautazom Moszkvába, akkor azután felőlem sétálhatsz, akivel akarsz, akár hajnalig is.

— De Olja...

— Nem beszélek veled. Holnapután hazautazunk Moszkvába. Ott várjuk meg a papát.

— Igen, és papának mindent elmondok, de neked nem! — kiáltotta Zsenya könnyek között, dühösen, és elrohant, hogy megkeresse Timurt.

De helyette Gejkát és Szimakovot találta, és tőlük kérdezte, hol van Timur.

— Hazahívták — válaszolta Gejka. — Nem tudom, miért, de temiattad nagyon mérges rá a nagybátyja.

Zsenya dühösen toppantott, kezét ökölbe szorította és felkiáltott:

— Így kerül bajba az ember... ártatlanul!

Kétségbeesésében átölelte egy nyírfa törzsét, ekkor odaugrott hozzá Tánya és Nyurka.

— Zsenyka! — kiáltott Tánya. — Mi van veled? Gyere, Zsenya, fussunk! Odaát nagy mulatság kezdődött, szól a harmonika, táncolnak a lányok.

Vidáman közrefogták, elcipelték magukkal a körbe, amelynek közepén tarka virágokként virítottak a lányok blúzai, szoknyái.

— Zsenya, ne sírj! — hadarta Nyurka, szokása szerint fogai között. — Én akkor se sírok, amikor a nagyanyám elver. Kislányok, engedjetek be a körbe! Ugorjunk!

— Ugorjunk! — visszhangozta Zsenya.

És a körön áttörve forogtak, keringtek, boldog, vidám táncban.

Amikor Timur hazaért, nagybátyja odahívta magához.

— Elegem van az éjszakai kalandozásaidból. Elég volt a jeladásokból, csöngetésekből, vezetékekből. Miféle különös történet volt az azzal a takaróval?

— Az tévedés volt!

— Szép kis tévedés! Azután ahhoz a kislányhoz ne mászkálj többé, a nővére emiatt haragszik rád.

— Miért?

— Nem tudom. Bizonyára megérdemelted. Miféle leveleket irkálsz annak a kislánynak? És mit jelentenek a hajnali találkozásaitok a kertben? Olga azt mondta, hogy a kislányt haszontalanságokra tanítod.

— Olga hazudik — jelentette ki Timur méltatlankodva —, hazudik, pedig a Komszomol tagja! Ha valamit nem ért, hívhatna és megkérdezhetne. És akkor válaszolnék minden kérdésére.

— Rendben van. De egyelőre, amíg még semmire sem válaszoltál neki, megtiltom neked, hogy a házuk közelébe menj; és egyáltalában, ha sokat ugrálsz, azonnal hazaküldelek anyádhoz.

Ezzel ki akart menni a szobából.

De Timur megállította.

— Mondd csak, bácsikám, amikor ti kisfiúk voltatok, mit csináltatok, hogy játszottatok?

— Mi?... Hát szaladtunk, ugráltunk, a háztetőn mászkáltunk, néha verekedtünk is. De játékaink mindig egyszerűek voltak, és nem bujkáltunk, nem titkolóztunk.

Hogy Zsenyát móresre tanítsa, Olga délután szó nélkül elutazott Moszkvába. Semmi dolga sem volt a városban, ezért nem is ment haza saját lakásukba, hanem egy barátnőjéhez. Ott üldögélt, beszélgetett, amíg besötétedett, és csak este tíz óra felé ment haza.

Kinyitotta az ajtót, meggyújtotta a villanyt, és megrezzent: az előszobaajtóhoz egy sürgöny volt erősítve. Felszakította és elolvasta: a távirat édesapjától jött.

Estefelé, amikor a teherautók már mind elvitték a vendégeket a parkból, Zsenya és Tánya hazaszaladt a nyaralóba. Röplabdázni akartak, és Zsenyának tornacipőt kellett húznia. Éppen cipőzsinórját kötözte, amikor belépett hozzá egy fiatalasszony: a szőke, árva kislány édesanyja. A kicsi lány a karjában feküdt és aludt.

Amikor megtudta, hogy Olga nincs otthon, a fiatalasszony elszomorodott.

— Itt akartam hagyni nálatok a kislányomat — mondta. — Nem tudtam, hogy a néném nincs itthon... Moszkvába kell utaznom még ma este, édesanyám elé...

— Tessék csak itt hagyni — mondta Zsenya. — Minek ahhoz Olga? Hát én nem vagyok elég? Tessék csak letenni oda az én ágyamra, én majd a másikon alszom.

Az asszony nagyon megörült.

— A kicsi nyugodtan alszik, és most már föl sem ébred reggelig. Csak néha-néha kell utánanézni, és megigazítani a párnát a feje alatt.

A kislányt levetkőztették és lefektették. Az asszony elment. Zsenya félrehúzta a függönyt, hogy az ablakon át egyenesen az ágyra lehessen látni, azután becsapta maga mögött a verandaajtót, és röplabdázni ment, miután Tányával megbeszélték, hogy minden egyes játszma után felváltva odaszaladnak, és megnézik, alszik-e a kislány.

Alighogy a leánykák elszaladtak, a postás érkezett a kapu elé. Sokáig kopogott, de amikor senki sem nyitott neki ajtót, visszament a kertajtóhoz, és megkérdezte a szomszédot, nem utaztak-e el a háziak.

— Nem — válaszolta a szomszéd —, épp az imént láttam itt a kislányt. Adja ide a sürgönyt, majd én átveszem.

Ezzel a szomszéd aláírta a kézbesítőkönyvet, zsebre vágta a sürgönyt, és leült a padra pipázni. Nagyon sokáig várta így Zsenyát.

Vagy másfél óra telt el. Akkor visszajött a postás.

— Tessék — mondta. — Nem tudom, mi van itt, tűzvész vagy micsoda. Fogja, barátom, még egy sürgöny jött.

A szomszéd ismét aláírta a nevét. Most már egészen besötétedett. A szomszéd átment Olgáék nyaralójába, bement a kertkapun, föl a veranda lépcsőin, és benézett az ablakon. A kicsi lány csendesen aludt. Feje mellett a párnán rőt kismacska feküdt összegömbölyödve. Tehát a háziaknak is valahol ott kell lenniük a ház körül. A szomszéd kinyitotta a szellőztetőt, és bedobta rajta keresztül mind a két sürgönyt. Éppen az ablakpárkányra estek, és így Zsenyának, amikor hazajön, azonnal észre kell vennie.

De Zsenya semmit sem vett észre. Amikor hazajött, a holdfényben megigazította a párnát a szőke kislány feje alatt, elkergette a kismacskát, levetkőzött és lefeküdt. Még sokáig feküdt ébren, és azon elmélkedett, hogy íme, milyen az élet! Ő, Zsenya, nem hibás semmiben, és tulajdonképpen Olga sem. És mégis: először életükben komolyan összevesztek Olgával.

Mindez nagyon fájdalmas volt. Aludni sem tudott miatta, és hirtelen nagy kedve támadt lekváros zsemlére. Kiugrott az ágyból, felkattintotta a villanyt, odament a szekrényhez... és meglátta az ablakpárkányon a két sürgönyt!

Megijedt. Reszkető kézzel tépte föl a sürgönyöket, és elolvasta őket.

Az elsőben ez állt:

Ma éjjel tizenkettőtől háromig átutazóban Moszkvában leszek. Várjatok a városi lakásban.

Apa

A másodikban:

Gyere azonnal, apa éjjel a városban lesz.

Olga

Zsenya rémülten pillantott az órára. Háromnegyed tizenkettő volt. Eszeveszett sietséggel búját bele ruhájába, és felkapta az alvó gyermeket. Az ajtóhoz rohant. Azután megállt, meggondolta magát.

Visszatette a kislányt az ágyra. Kirohant az utcára, és egyenesen az öregasszony házához szaladt. Ott öklével, lábával addig dörömbölt az ajtón, amíg az ablakban meg nem jelent a szomszédasszony feje.

— Mit dörömbölsz? — kérdezte álmosan. — Mit haszontalankodsz éjnek idején?

— Nem haszontalankodom — válaszolt könyörgő hangon Zsenya —, Masa nénivel, a tejesasszonnyal szeretnék beszélni. Egy gyereket szeretnék nála hagyni.

— Miféle badarságot fecsegsz? — méltatlankodott a szomszédasszony. — Masa néni még reggel elutazott falura, vendégségbe a bátyjához.

Ezzel bevágta az ablakot.

A pályaudvar felől közeledő vonat dübörgése hallatszott. Zsenya kiszaladt az utcára, és egyenesen összeütközött Kolokolcsikov doktorral, az éltes gentlemannel.

— Bocsánatot kérek — hebegte. — Nem tetszik tudni, hogy ez milyen vonat?

Az öregúr elővette óráját.

— Huszonhárom-ötvenöt — állapította meg. — Ez az utolsó éjjeli vonat Moszkvába.

— Hogyhogy az utolsó? — suttogta Zsenya könnyeit nyeldesve. — Hát mikor megy a következő?

— Holnap hajnalban, három-negyvenkor. De mi bajod, kislány? — kérdezte az öregúr részvéttel, és megfogta a zokogó Zsenya vállát. — Miért sírsz? Mondd meg, hátha segíthetek rajtad.

— Á, dehogy! — kiáltotta Zsenya visszafojtva zokogását. — Most már nem tud énrajtam segíteni senki a világon! — És elszaladt.

Otthon fejét párnájába fúrta, de azonnal ismét felugrott, és haragosan nézte az alvó kislányt, majd észbe kapott, megigazította a takarót, s idegesen leparancsolta a párnáról a rőt kismacskát. Azután felgyújtotta a villanyt a teraszon, a konyhában, a szobában; leült a díványra, és tanácstalanul ingatta a fejét. Így ült sokáig, és nem gondolt semmire. Véletlenül hozzáért az előtte heverő tangóharmonikához, felvette, gépiesen lenyomott néhány billentyűt. Ünnepélyes, komor dallam hangzott fel. Zsenya abbahagyta a játékot, és az ablakhoz lépett. Válla remegett.

Nem! Egyedül maradni, egyedül viselni ekkora fájdalmat... ehhez nincsen ereje! Gyertyát gyújtott, és a kerten át botladozva kiment a pajtához.

Itt a padlás. A kötelek, a térkép, a zsákok, a zászlók. Zsenya meggyújtotta a lámpást, a kormánykerékhez lépett, csakhamar megtalálta a megfelelő vezetéket, beakasztotta a horogba, és erélyesen megforgatta a kereket.

Timur már régen aludt, amikor Rita lábával megérintette a vállát. Nem ébredt fel a kutya érintésére. Rita ekkor megfogta fogaival a takarót, és lerántotta róla. Timur felugrott.

— Mit akarsz? — kérdezte értetlenül. — Valami baj van?

A kutya a szemébe nézett, farkát csóválta, pofáját mozgatta. Timur ekkor meghallotta a kis bronzharang csöngetését a teraszon.

Kinek lehet őrá szüksége éjszaka közepén? Timur ámulva lépett ki a teraszra, és fölemelte a telefonkagylót.

— Igen, én vagyok, Timur. Kicsoda?... Te... te vagy az, Zsenya?

Timur eleinte nyugodtan hallgatta Zsenya elbeszélését. Azután ajka remegni kezdett, arcán vöröses foltok gyulladtak ki. Gyorsan, szakadozottan lélegzett.

— Csak három órára? — kérdezte megindultan. — Zsenya, te sírsz? Igen, hallom... te sírsz. Nem kell! Nem szabad! Azonnal nalad leszek...

Felakasztotta a hallgatót, és a polcról levette a menetrendet.

„Igen, az utolsó elment huszonhárom-ötvenkor. A következő csak három-negyvenkor indul. — Timur ajkát harapdálva tépelődött. — Késő! Vajon semmit se lehetne tenni? Nem, már mindenhez késő van!"

De a vörös csillag éjjel-nappal ott világít Zsenya kapuja fölött. Ő maga, Timur festette oda, egyenes, hegyes sugarai most is ott ragyogtak szeme előtt.

Az ezredes lánya bajban van! Az ezredes lánya önhibáján kívül nagy bajba került. Timur gyorsan felöltözött, kiment az utcára, és néhány perc múlva már az éltes gentleman háza előtt állt. Az orvos dolgozószobájában még égett a lámpa. Timur kopogott. Az ajtó kinyílt.

— Kit keresel? — kérdezte szárazon, csodálkozva az orvos.

— Magát — válaszolta Timur.

— No, ha engem, akkor... — az éltes úr néhány pillanatig gondolkozott, azután kitárta az ajtót — ... akkor parancsolj belépni!

Beszélgetésük nem tartott sokáig.

— Ennyi az egész, amit csinálunk — fejezte be elbeszélését Timur csillogó szemekkel. — Ennyi az egész, amit csinálunk, csak úgy játékból; és nekem ezért van most azonnal szükségem Koljára.

Az öreg némán fölkelt. Határozott mozdulattal Timur álla alá nyúlt, fölemelte fejét, mélyen szemébe nézett, és kiment a szobából.

Bement az alvó Koljához, és megrázta a vállát.

— Kelj fel — mondta —, hívnak téged.

— De én nem tudok semmiről — riadt fel Kolja, és rémülten forgatta szemeit. — Nagyapa, én igazán nem tudok semmiről.

— Kelj csak föl — ismételte szárazon az öregúr. — A barátod jött érted.

Zsenya a padláson ült egy köteg szalmán, térdét karjával átkulcsolva. Timurt várta. Helyette a padlásablakban felbukkant Kolja Kolokolcsikov boglyas feje.

— Te vagy az? — kérdezte csodálkozva Zsenya. — Mit keresel itt?

— Nem tudom — suttogta halkan és rémülten Kolja. — Aludtam. Fölkeltett. Fölkeltem. Ide küldött. Meghagyta, hogy mind a ketten, veled együtt, menjünk a kapuhoz.

— Minek?

— Nem tudom. Csak úgy zúg, zakatol a fejem. Zsenya, én semmit sem értek az egészből.

Engedélyt nem volt kitől kérni. Nagybátyja Moszkvában töltötte az éjszakát. Timur lámpást gyújtott, fogta a fejszét, kiáltott a Rita kutyának, és kiment a kertbe. Megállt a fészer iezárt ajtaja előtt. Nézte a zárat, a fejszét... Tudta, hogy amit tenni szándékozik, azt nem szabad, de nem volt más kiút. Erőteljes csapással letörte a zárat, és a motorkerékpárt kitolta a fészerből.

— Rita! — mondta bánatosan, letérdelt, és pofán csókolta a kutyát. — Rita! Ne haragudj rám! Nem tehettem másként.

Zsenya és Kolja a kapuban állt. Most messziről sebesen közeledő fény tűnt fel az úton. A reflektor egyenesen rájuk világított, motorzúgás hallatszott. A gyerekek a fénytől vaksin hunyorogtak, a kerítéshez húzódtak, amikor a reflektor hirtelen kialudt, leállt a motor, és mellettük állt Timur.

— Kolja — mondta anélkül, hogy Zsenyát üdvözölte vagy bármit is kérdezett volna —, te itt maradsz, és őrizni fogod a kislányt, aki odabenn alszik. Felelős vagy érte az egész csapat előtt. Zsenya, ülj föl! Előre! Moszkvába!

Zsenya felsikoltott, teljes erejéből magához ölelte Timurt, és megcsókolta.

— Ülj föl, Zsenya! — kiáltott rá Timur, és igyekezett minél szigorúbbnak látszani. — Fogódzkodj meg jól! Indulunk!

A motor felbúgott, a duda vakkantott egyet, a masina elindult, és csakhamar a hátulsó kis vörös jelzőlámpa is eltűnt az ámuldozó Kolja szeme elől. Egy ideig még álldogált, azután pálcáját puskaként vállára emelve körüljárta a fényesen kivilágított nyaralót.

„Bizony, bizony — mormogta közben fontoskodva —, nehéz dolog ez a katonai szolgálat! Nincs az embernek nyugta se éjjel, se nappal."

Az idő már három felé járt. Alekszandrov ezredes az asztalnál üldögélt, amelyen kihűlt teáskanna állt, kolbász, sajt és zsemle maradványai.

— Fél óra múlva indulnom kell — mondotta Olgának. — Kár, hogy Zsenykával nem sikerült találkoznom. Olgám, te sírsz?

— Nem tudom, miért nem érkezett meg. Úgy sajnálom Zsenyát, annyira várt téged! Most teljesen meg fog bolondulni. Pedig már így is elég bolond volt.

— Olga — mondta az ezredes, és felállt —, én nem hiszem, nem hihetem, hogy Zsenya csakugyan rossz társaságba keveredett, hogy mások elrontották, parancsolgatnak neki. Nem! Zsenyka nem olyan jellem, akivel ez megeshet.

— No tessék! — Olga elszomorodott. — Csak mondd ezt meg neki! Amúgy is kijelentette, hogy a jelleme éppen olyan, mint

a tiéd. Pedig hát... Felmászott a tetőre, a kéményen át lebocsátott egy kötelet. Amikor vasalni akarok, hát a vasaló felugrik, elröpül... Papa, amikor elmentél, négy ruhája volt. A négyből kettő csupa rongy. A harmadikat kinőtte, a negyediket még nem adtam oda neki hordásra. Három újat én magam varrtam neki. De minden csak úgy foszlik róla. Örökké csupa kék folt, csupa karmolás. Aztán úgy járkál, hogy a száját összeszorítja, égszínkék szemét kimereszti, hát persze, erre mindenki azt gondolja róla: ez virág, nem is kislány! No hiszen! Szép kis virágszál! Ha hozzányúlsz, megégeted magad. Papa, nehogy azt képzeld, hogy olyan a jelleme, mint a tiéd. Csak mondd neki! Három napig a kéményen fog táncolni örömében!

— Jól van, jól van! — mondta az ezredes, és gyengéden átölelte Olgát. — Mindent megmondok. Majd írok neki. De te, Olga, ne tartsd a kislányt túlságosan szigorúan. Mondd meg neki, hogy szeretem, sokat gondolok rá, hogy nemsokára hazajövünk, és miattam nem szabad sírnia, ne felejtse el, hogy ezredes leánya.

— Azt hiába mondom neki — mondta Olga apjához simulva. — Én is ezredes lánya vagyok. Mégis sírni fogok.

Alekszandrov ezredes órájára nézett, aztán a tükörhöz lépett, felcsatolta derékszíját, és megigazította zubbonyát.

Ebben a pillanatban csapódott a külső ajtó. Az ajtó függönye szétnyílt, és szögletesen felhúzott vállal, mintha ugrásra készülne, megjelent Zsenya. De ahelyett, hogy felkiáltott, odaszaladt, ugrott volna, hangtalanul, gyors léptekkel odasietett édesapjához, és szótlanul mellére hajtotta a fejét.

Homloka sárfoltos volt, ruhája gyűrött, pecsétes. Olga rémülten kérdezte.

— Zsenya, honnan jössz? Hogy kerültél ide?

Zsenya meg sem fordította a fejét, csak legyintett, mintha azt mondaná: „Várj... Hagyjál!... Most ne kérdezz semmit!"

Édesapja kézen fogta Zsenyát, leült a díványra, s térdére ültette a kislányt. Arcába nézett, tenyerével letörölte sárfoltos homlokát.

— Jól van, Zsenya! Derék ember vagy!

— De csupa sár vagy, fekete az arcod! Hogy jöttél ide? — kérdezte újból Olga.

Zsenya az ajtófüggönyre mutatott, és Olga megpillantotta Timurt.

Éppen levetette bőr autókesztyűjét; halántékán sárgás olajfolt díszelgett. Verejtékes, kimerült arcán az olyan dolgozó ember elégedettsége látszott, aki becsülettel elvégezte munkáját. Udvariasan köszönt, és lehajtotta fejét. Zsenya felugrott édesapja térdéről, és odaszaladt Timurhoz.

— Papa, ne higgyél senkinek! — kiáltotta. — Ők nem tudnak semmit. Ez Timur, aki nekem nagyon-nagyon jó barátom.

Alekszandrov ezredes fölállt, és pillanatnyi gondolkodás nélkül kezet rázott Timurral. Zsenya arcán gyors, győzedelmes mosoly villant át — kérdő pillantást vetett Olgára. Olga zavartan, még mindig hitetlenkedve odalépett Timurhoz.

— No... akkor szervusz!

Az óra nemsokára elütötte a hármat.

Zsenya megrémült.

— Papa, te máris indulsz? Siet az óránk.

— Nem, Zsenya, pontosan jár.

— Papa, a te órád is siet. — A telefonhoz szaladt, feltárcsázta a „pontos időt", és a hallgatóból egyenletes, érces hang csendült:

— Három óra négy perc!

Zsenya a falra nézett, és sóhajtva megjegyezte:

— Siet az óránk, de csak egy percet. Papa, vigyél bennünket magaddal a pályaudvarra, kikísérünk a vonathoz!

— Nem, Zsenya, azt nem lehet. Nekem ott még dolgom lesz.

— Miért? Hiszen a jegyed biztosan megvan már, ugye, papa?

— Megvan.

— Párnás kocsira?

— Párnásra.

— Jaj, de szeretnék veled messze, messze utazni, párnázott ülésen...

Nem is pályaudvar, csak valami állomás, olyasféle, mint egy teherpályaudvar vagy akár rendező. Mindenfelé vágányok, váltók, szerelvények, vagonok. Ember sehol. Az egyik sínpáron páncélvonat. Kinyílik a mozdony kis vasablaka, egy pillanatra feltűnik és ismét eltűnik a mozdonyvezető arca a lángok fényében.

A peronon bőrkabátban áll Zsenya édesapja, Alekszandrov ezredes. Egy hadnagy lép oda hozzá, tiszteleg és megkérdi:

— Ezredes elvtárs, indulhatunk?

— Igen! — Az ezredes órájára néz: három óra ötvenhárom. A parancs úgy szól, hogy három óra ötvenháromkor induljanak.

Alekszandrov ezredes odalép kocsijához, és még egyszer körülnéz. Hajnalodik, de az ég felhős. A nyirkos vaskorlátba fogózva felkapaszkodik, és kinyílik előtte a nehéz vasajtó. Amikor lábát a lépcsőre teszi, elmosolyodik, és halkan kérdi önmagától:

„Párnás kocsira?... Párnásra."

És a nehéz acélajtó dübörögve bezárul mögötte.

A hatalmas páncélos tömeg most egyenletesen, rázkódás nélkül, szinte hangtalanul megindul, és egyre nagyobb sebességgel halad. Elmarad egy mozdony, jelzőtornyok. Moszkva messze elmarad. Köd. A csillagok elhalványodnak. Hajnalodik.

Reggel, amikor Georgij hazaért, nem találta otthon sem Timurt, sem motorkerékpárját, és azon nyomban elhatározta, hogy Timurt hazaküldi édesanyjához.

Leült levelet írni, amikor az ablakon át megpillantott egy vöröskatonát, aki a kerti ösvényen közeledett.

— Garajev elvtárs?

— Az.

— Georgij Alekszejevics?

— Az.

— Vegye át ezt a levelet, és írja alá a nevét!

A katona elment. Georgij ránézett a borítékra, és elégedet-

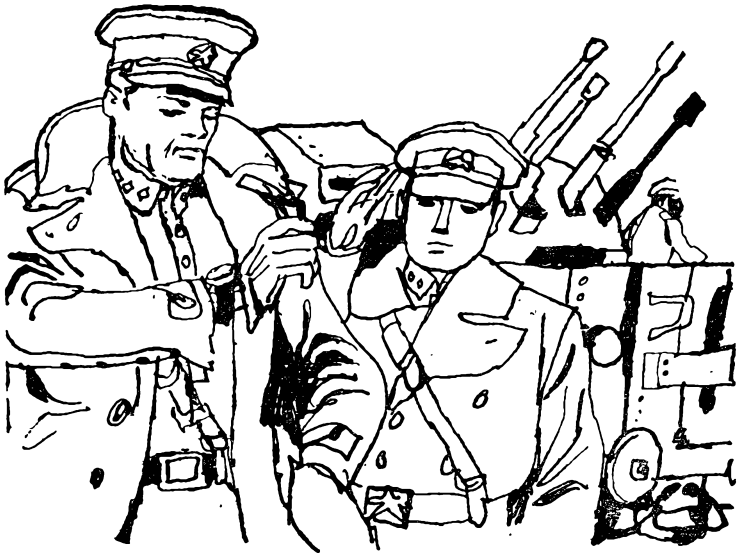

ten füttyentett. Igen. Ez az, amit már olyan régen várt. Felbontotta, elolvasta, aztán a megkezdett levelet összegyűrte, s a papírkosárba dobta. Most már úgy kellett intézkednie, hogy ne Timurt küldje haza az édesanyjához, hanem a fiú anyját hívja oda sürgönyileg a nyaralóba.

A szobába most belépett Timur, és Georgij öklével dühösen az asztalra csapott. De Timur mögött Olga és Zsenya lépett be.

— Csendesebben! — szólalt meg Olga. — Nem kell sem kiabálni, sem az asztalt csapkodni. Timur nem hibás. A hibás maga . . . meg én is.

Zsenya is közbeszólt:

— Bizony, csak ne szidja meg Timurt. Olga, ne nyúlj az asztalhoz! Ez a revolver itt könnyen elsül.

Georgij előbb Zsenyára sandított, azután a revolverre, végül a cserép hamutartó letörött fogantyújára. Valami felderengett benne, lassan megértette a többit, és megkérdezte:

— Szóval te voltál itt akkor éjszaka, Zsenya?

— Igen, én voltam. Olga, mesélj el neki mindent sorjában, mi pedig Timurral fogjuk a petróleumot, a rongyot, és megyünk megtisztítani a masinát.

Másnap Olga a verandán üldögélt, amikor a kapun egy katonatiszt lépett be. Erélyes, biztos léptekkel közeledett, mint aki otthon van; és az ámuló Olga felállt közeledtére. Páncélos századosi egyenruhában Georgij állt előtte.

— Hát ez mi? — kérdezte Olga halkan. — Megint valami új operai szerep?

— Nem — válaszolta Georgij. — Csak egy percre jöttem elbúcsúzni. Nem új szerep, hanem új egyenruha.

— Mondja csak — kérdezte Olga, és kissé elpirult, miközben Georgij rangjelzésére mutatott —, ez az a bizonyos? „Mi a vason meg a betonon keresztül egyenesen a szívbe találunk?"

— Igen, ez az Olga, és most énekeljen, és játsszék nekem valamit útravalóul a hosszú-hosszú útra.

Leült. Olga elővette harmonikáját.

Hej, pilóták! Gépfegyverek, bombák!
Messzi útra keltetek.
Várom visszatérteket.
Nemsokára
vagy sokára,
haza kell hogy érjetek
valahára.

Messze, messze szálltatok.
Földön-égen,
ismeretlen messzeségben
végigzúgott szárnyatok.
Drága, vörös csillagos,
félelmetes szárnyak,
míg csak élek a világon,
visszavárlak.

— Tessék! — mondta a végén. — Csakhogy ez mind a repülőkről szól; sajnos, a páncélosokról nem tudok ilyen szép dalt.

— Sebaj — mondta Georgij —, találjon nekem egy jó szót dal nélkül...

Olga elgondolkozott, és miközben kereste a „jó szót", figyelmesen tekintett Georgij szürke, elkomolyodó szemébe.

Zsenya, Timur és Tánya a kertben voltak.

— Figyeljetek ide! — mondta Zsenya. — Georgij nemsokára indul. Gyűjtsük össze az egész csapatot a búcsúztatására!... Adjuk le azonnal az egyes számú általános hívójelet. Hű, micsoda csődület lesz itt!

— Nem kell! — ellenkezett Timur.

— Miért nem?

— Csak! Másokat sohasem búcsúztattunk.

— No, ha nem kell, hát nem kell — nyugodott bele Zsenya. — Várjatok csak meg itt, én elmegyek vizet inni.

Elment, és Tánya felkacagott.

— Mit nevetsz? — kérdezte Timur értetlenül.

Tánya még hangosabban nevetett.

— Milyen jópofa ez a Zsenyka, milyen ravasz! „Elmegyek vizet inni!"

— Figyelem — hangzott fel ebben a percben a padlásról Zsenya diadalmasan csengő hangja. — Leadom az egyes számú általános hívójelet!

— Bolond! — ugrott fel Timur rémülten. — Mit csinálsz? Hiszen most mindjárt vagy száz gyerek fog ideözönleni.

De már fordult, nyikordult a nehéz kerék, megremegtek a vezetékek: „három — stop, három — stop" — szünet. És felcsendültek mindenfelé a pajták padlásán, pitvarokban, kamrákban, tyúkólakban a jeladó csengettyűk, kereplők, üvegek, vasdarabok.

Ha nem is éppen száz, de legalábbis ötven gyerek rohant, szaladt az ismerős hívójel szavára.

Zsenya berontott a verandára.

— Olga — lihegte —, mi is búcsúztatjuk! Sokan vagyunk ám! Nézz csak ki az ablakon.

— Csakugyan — csodálkozott Georgij a függönyt félrehúzva.

— Igazán nagy ez a ti csapatotok. Csatasorba lehetne állítani, és kiküldeni a frontra.

— Nem szabad! — sóhajtott fel Zsenya szomorúan. Elismételte Timur múltkori szavait: — Valamennyi parancsnoknak ki van adva szigorú rendeletben, hogy kergessék haza a frontról a kisfiúkat. Nagy kár! De szeretnék egyszer én is ott lenni a harcban, rohamban! Golyószórók az első vonalba!... Előre!

— Előre!... — utánozta Olga. — Nincs nálad nagyobb hencegő a föld színén. — Azután átvetette vállán a harmonika szíját. — Ha már búcsúztatjuk, akkor legyen zene is hozzá.

Kivonultak az utcára. Olga harmonikázott. Utána egész zenekar masírozott — poharakat, bádogedényeket, palackokat, vasbotokat ütögetve és harsogó énekszóval. Így vonultak végig a zöldellő fákkal szegélyezett utcákon, egyre növekvő csapatban, amint egyre többen és többen csatlakoztak hozzájuk. Az idegenek eleinte nem értették, mi ez a lárma, zsibongás, zenebona, miről és kinek szól az ének. Amikor aztán megértették, elmosolyodtak, és ki halkan, magában, ki hangos szóval kívánt Georgijnak szerencsés utat.

Amikor kiértek a peronra, megállás nélkül éppen átrobogott egy katonavonat. Az első kocsiban vöröskatonák ültek. A gyerekek kiáltoztak, integettek nekik. Azután nyitott vagonok következtek szekerekkel, amelyek fölött szinte erdőként emelkedtek ki a zöld kocsirudak. Most lovak következtek; szénát rágtak, mozgatták pofájukat; ezeket is megéljenezték. Végül még egy nyitott vagon következett, amelyen valami hatalmas szürke tárgy feküdt, gondosan becsavarva szürke ponyvába. A mellette álló őr himbálózott a vonat mozgásában.

A szerelvény eltűnt, Georgij vonata pedig befutott. Timur elbúcsúzott nagybátyjától.

Azután Olga lépett oda Georgijhoz.

— Hát... a viszontlátásra! — mondta a lány. — Nagyon sokára lesz?

Georgij fejét csóválta, és megszorította Olga kezét.

— Nem tudom... Ahogy a sors akarja!

Fütty, zaj, a rögtönzött zenekar fülsiketítő lármája. És a vonat elment.

Olga gondolataiba merült.

Zsenya szeméből olyan boldogság sugárzott, amelyet ő maga sem értett pontosan.

Timur elérzékenyült, de erőt vett magán.

— No lám — mondta, és a hangja alig változott el —, most én is egyedül maradtam. — De nyomban felderült és hozzátette: — Holnap egyébként megjön a mamám.

— És én? — kiáltott fel Zsenya. — És ők? — Cimboráira mutatott. — És ez? — Ujjával a vörös csillagra mutatott.

— Légy nyugodt! — szólt Timurhoz Olga, miután elűzte szomorú gondolatait. — Mindig gondját viselted az embereknek, most majd megháláljak neked.

És mit felelhetett volna erre ez az egyszerű és kedves fiú?

Fölemelte lehorgasztott fejét. Szétnézett cimborái között, elmosolyodott, és így szólt:

— Itt állok... és nézem őket. Valamennyien jól érzik magukat. Valamennyien elégedettek. Tehát én is elégedett vagyok!

A HÓVÁR PARANCSNOKA

A karcsú, tornyos, bástyás, lőrésekkel ellátott hóerődítmény fölött vidáman lengedezett a zászló; rajta sugaras vörös csillag. A nyitott kapuban éppen sorakozott a helyőrség.

A kapun Timur, a hóvár parancsnoka lépett ki. Kolja Kolokolcsikovhoz fordult, és erélyesen így szólt:

— A mai naptól kezdve az őrség óránként váltja egymást, éjjel-nappal.

— De... ha valakit nem engednek el hazulról?

— Majd olyanokat választunk, akiket mindig elengednek.

A hadtestparancsnokság ajtajában egy sofőr álldogált, Nyikolaj Basmakov.

Makszimov tüzér százados letette a telefonkagylót, felállt, és megigazította derékszíját. A sofőr szolgálatkészen megfordult. De megszólalt a telefon, és az ügyeletes megállította a kapitányt.

— Százados elvtársat kérik a telefonhoz.

A százados előbb hallgat, azután beszél:

— Tehát újból visszavonultak?... Szomorú! Hadosztályparancsnok elvtárs, ön tábornok, én pedig csak százados vagyok. De bátorkodom arra emlékeztetni, hogy már többször figyelmeztettem: hadseregében a fegyelem mindkét lábára sántít...

A napos álmélkodva bámult Makszimov századosra. Az pedig rendületlenül folytatta:

— Az ön osztagai sítalpak nélkül mászkálnak a hóbuckák között, s úgy látszik, azt hiszik, hogy az ellenséget meg lehet semmisíteni kurjantással, kiáltozással, és vad üvöltéssel. Azon-

kívül terv és előkészület nélkül rohamozzák meg az erődöt, ököllel, szuronnyal és karddal, az ellenség meg természetesen a legmodernebb technikával veri magukat. Tábornok elvtárs, én magasra értékelem az ön személyes bátorságát és férfias kiállását, de a korszerű háborúban ez — sajnos — egymaga még nem elég a győzelemhez! Bocsássa meg őszinteségemet. Egy óra múlva otthon leszek.

Ezzel a százados letette a kagylót.

Szasa, Makszimov százados fia is letette odahaza a kagylót. Kezébe vette a jelzőkürtöt. Előtte, a mintás viaszosvászonnal leterített asztalon egész csapat ólomkatona sorakozott.

Most felhangzott a réztrombita éles szava: Szasa fújta. Hirtelen köhögni kezdett, melléhez kapott. A dada gyorsan odanyújtotta neki zsebkendőjét.

A sötét ablaktáblán most tompán puffant valami: hólabda. A dada és Szasa nővére, Zsenya egyszerre fordult hátra. Szasa elhajította zsebkendőjét, és az ablakhoz rohant. Újabb puffanás.

— Hát ez meg micsoda? — zsémbelt a dada. — Megyek, szólok a házmesternek... Szasa, takarodj az ablaktól!

Felpattant az ajtó, és a lihegő, megtépázott Vovka dugta be rajta boglyas fejét.

— Huj-huj! Úgy harcoltunk, mint az oroszlánok! Mint a tigrisek! Szasa, nem hallottad, ahogy hurrát kiabáltunk?

A dada felugrott.

— Vovka, megbolondultál? Vesd le azonnal a kabátodat! Szasa beteg, lázas...

— Te nem vagy oroszlán, se tigris, csak hosszú fülű nyuszi! — jegyezte meg Zsenya hidegvérrel.

— Ó, te házimacska, te! Tegnap kétszer sebesültem meg, ma pedig négyszer! Tudod-e, hogy egészen az erőd faláig hatoltunk előre?

— Mit bánom én, hogy meddig hatoltatok! — szakította félbe Vovkát haragosan Szasa. — Azt szeretném tudni, hogy miért vonultatok vissza.

— Kicsoda? Hogy mi visszavonultunk? — háborgott Vovka,

de nyomban más hangon folytatta: — No igen, visszavonultunk. Sítalpak nélkül indultunk rohamra. A hó derékig ért... És az a várparancsnok az éjjel drótokat húzott a hó alatt...

— Drótot?

— Azt. És a drót beleakadt a nadrágba, csizmába... De csak vigyázzon. Ma éjjel Jurkával együtt behatolunk a várba.

— Te? A várba? — nevetett Zsenya gúnyosan. — Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer a nagyanyónál egy szürke kis nyulacska...

— Én... nyúl? Én sas vagyok! Elröpülök! — kiáltott Vovka, és karjaival hadonászva elrohant.

Újból két hólabda csapódott az ablakhoz. Zsenya megvetően szólt Szasához:

— Idejön egy idegen fiú. Magával hoz egy csapatot. Várat épít az orrotok alá... és ti két hétig nem tudjátok elfoglalni ezt a várat!

A másik szobából az ajtón át most bekandikált Nyina, a szomszédban lakó diáklány.

— Szasa, édesapáddal beszéltél telefonon?

— Vele. Nemsokára hazajön. Miért, Nyina, szükséged van rá?

— Mindig szükségem van rá. Most a munkámat szeretném neki megmutatni.

Bejött a szobába, és a magával hozott festményt a falnak támasztva az asztalra tette. Szasa megint köhögött.

— Menj el az ablaktól, hallod-e! — szólt rá Nyina.

Szasa kelletlenül elment az ablaktól. A dada megsértődött.

— Én is rászóltam, de csak ott állt tovább is, de ha Nyina mondja neki, hát máris elmegy. Utóvégre is én a dajkád vagyok, vagy mi? Ő pedig kicsoda? Idegen ember, szomszéd...

— Csak mondja ezt Sztyepan előtt, Anna Jegorovna — mosolygott Nyina jóindulatúan.

— Meg is mondom! Egyébként is neked ő nem Sztyepan, hanem százados elvtárs, de én dajkáltam, nekem mindig kisfiú marad...

— Nekem is kisfiú — kiáltott fel Nyina. — Különösen, ami-

kor ilyen arcot vág: száját lefelé görbíti, a szemöldökét meg fölhúzza... Mondja, dadus, kihez hasonlít Sztyepan?

— Az édesanyjához — felelte a dada megenyhülve. — Az édesanyja Rjazanyból való volt, csöndes, dolgos teremtés... Az apja is rendes ember volt, egy kicsit szigorú, olyan régimódi.

— Anyjához hasonlít? Szerencsés előjel. Én is dolgos vagyok, dadus... rjazanyi, falusi, ismerem a dalaikat, a táncaikat...

— Jól van, jól van... Mindig csak a magadét fújod. Minden tisztnek kell hogy legyen felesége, gyermekeinek édesanyja. Három éve mindig mondom Sztyepannak, hogy meg kell nősülnie. De nem és nem! Kire vár? Tán csak nem terád? — kérdezte gúnyosan Nyina szeme közé nézve.

Nyina óvatosságra intően pislogott a gyermekek felé.

— Te csak ne integess nekem, ismerem én a gondolataidat. Azok meg — a dada a gyerekekre mutatott — még nem értenek semmit az egészből.

Zsenya most, föl sem nézve füzetéről, megszólalt:

— Mi mindent megértünk, daduskám. Igaz-e, Szasa?

— Engem nem érdekel a fecsegésed. Én hadosztályparancsnok vagyok — válaszolta Szasa barátságtalanul.

Ekkor érkezett Makszimov százados. Egyenesen fiához lépett, és kezét homlokára téve megkérdezte:

— Itt volt már az orvos?

— Nemsokára jönnie kell — válaszolta a dadus.

Makszimov valamiért izgatottnak látszott. Nyinához lépett, és halkan megszólította:

— Nyina...

De észrevette a dada átható tekintetét, és megakadt. Elfordult, és pillantása a képre esett, amelyet Nyina magával hozott. A kép különböző korú és nemzetiségű embereket ábrázolt, akik gyümölccsel és virággal kezükben lépkednek egy keskeny ösvényen, a széles országút irányában, amely napsütötte magaslatok felé vezet.

— Ennek a képnek a címe: „Út a kommunizmus felé"? — kérdezte Makszimov.

Nyina némán bólintott, és feszülten figyelt, hogy mit fog ezután mondani Makszimov.

Makszimov a festményre mutatott.

— Ez a traktor is oda menne? Sohasem ér oda: a benzintartálya kicsi, a kerekei meg igen nagyok.

Nyina felcsattant:

— Nem tetszik neked? Persze, neked az kellene, hogy az emberek előtt felderítők menjenek, oldalt biztosító őrsök, ide tüzérségi megfigyelőt kellene ültetni... Furcsa vagy, Sztyepan. Hiszen ez a kép allegória, fantázia!

Makszimov mosolyogva mutatott tüzérségi jelzésére.

— Ehhez én nem értek. A tüzérség nyilván nem érti az allegóriát. Én ezen a képen gondtalan embereket látok, akik piknikről térnek haza. — Makszimov meglátta Nyina izgatott arcát, és barátságosan, megnyugtatóan hozzátette: — Ne haragudj rám, kislány. De nem ilyen út vezet a kommunizmus felé.

Szemébe nézne, de Nyina hátrált, tágra nyitotta szemét.

— Te... te is azt mondod, hogy én kislány vagyok?

— Hát persze, csúnya kislány — kottyant közbe a dajka, föl sem nézve varrásából. — Sztyepan tiszt, százados. Az ő dolga a háború. Hogy melyik út hová vezet, azt ő mindenesetre jobban tudja. Erre nekik rajzuk van... térképük. Te meg csak beszélsz: kommunizmus, kommunizmus... te szélvész-kisasszony, te!

— De dadus! — szakította félbe szemrehányóan Makszimov százados az öregasszony szóáradatát.

Zsenya diplomatikusan közbeszólt:

— Papa, nemsokára megkezdődik az iskolai szünet, szép fenyőfát fogunk állítani.

— Csak az a kár, hogy én nem láthatom majd azt a szép fenyőfát. Másfél óra múlva el kell utaznom. Elvezényeltek.

Nyina arcán rémület tükröződött. A dadáén tartózkodó óvatosság. Zsenya kétségbeesett, Szasa pedig apja szeme közé nézett, és a falon függő térképre mutatott.

— Papa! Nem úgy van, ahogy mondod. Az üteggel együtt oda mész ki... a frontra!

Tompa puffanással ismét hólabda csapódott az ablakhoz. A dada hátrafordult, és kétségbeesett hadonászással felkiáltott:

— Hát ez megint micsoda? Egy perc nyugta sincs az embernek!

Kolokolcsikov doktor lépett most a szobába. Lerázta magáról a havat.

— Bocsánatot kérek a késésért — mondta. — De az udvaron nem szűnik a csata, és ide csak páncélautón lehet eljutni.

A dada Szasára mutatott.

— Nézze, bátyuska, Szasának hőmérséklete van.

— Minden embernek van hőmérséklete.

— De őneki harmincnyolc fokos a hőmérséklete — mondta Zsenya.

— Annyi már nincs mindenkinek — nyugodott bele az orvos.

— Tudniillik háborút indítottak — magyarázta tovább a dada. — Szakadatlanul a hóban mászkálnak, ugrálnak. Ott szerezte ez a kölök is a meghűlését.

— Hogy ő szerezte-e a meghűlést, vagy a meghűlés szerezte-e őt, azt mindjárt megállapítjuk — dörmögte az orvos, és Szasához lépett, aki komoran állt ólomkatonái mellett. — No, mi van, fiatalember?

Szasa katonáira mutat.

— Hadseregem van.

— Azt látom. De azonkívül beteg is vagy.

— Nem, én hadosztályparancsnok vagyok.

— Ennek következtében ön... ugyebár... tábornok? — kérdi az orvos, miközben Szasa pulzusa után nyúl. — Tábornok, önnek feltétlenül a kórházba kell mennie. Tábornok, önnek magas láza van.

Ezzel elvezette Szasát a gyermekszobába. A dadus is velük ment. Makszimov Nyinához fordult.

— Megsértődtél?

— Elutazol. Miért nevetsz?

— Hogy te ne sírj.

— Nem sírok, volt már Mongólia, volt Lengyelország... hozzászoktam.

Az ajtón kopogtattak. A küszöbön hólepte, szíjjal összehúzott kabátban egy kisfiú állt, udvariasan tisztelgett Makszimov százados előtt, és így szólt:

— Timur a nevem. Én vagyok a hóvár parancsnoka. Bocsánatot kérek, ha néhány lövedékünk véletlenül beröpült az önök semleges területére. — És az ablakra mutatott.

A fiú hangjára Szasa kis fehér hálóingében előjött a szobából, és megállt az ajtóban. Arca sápadt, de büszke.

— A bandátok ma az egész fronton visszavonult — fordult Timur Szasához. — De te beteg vagy; Jurka, a helyettesed nem ért a parancsnokláshoz. Azért jöttem, hogy fegyverszünetet ajánljak föl neked.

Szasa lehunyta szemét, fogait összeszorította, és tagadóan rázta fejét. Zsenya csodálkozva nézett Timurra. Timur könnyedén vállat vont.

— Ahogy akarod. De az erődöt nem fogjátok elfoglalni. Hogy az ostromot megindíthassátok, ahhoz sítalpak kellenek, kampók, kötelek és támasztólétrák. Igaz, hogy ellenségem vagy, de ezt úgy mondom neked, mint barátomnak.

Szasa kinyitotta szemét, és gyűlölettel suttogta:

— Menj! menj! Akárhogy is, de elfoglaljuk a váradat!

— Nap elolvasztja, eső eláztatja, szél beomlasztja, de a tiétek sohasem lesz! — kiáltotta Timur szenvedélyesen, megfordult és kiment.

Zsenya utánaszaladt.

— Fiatal parancsnok! — kiáltott utána az orvos. — Én a Vöröskereszthez tartozom, és kérem, biztosítson számomra szabad elvonulást veszélyes területükön keresztül...

Zsenya az előszobában érte utol Timurt. Miközben kinyitotta előtte az ajtót, megkérdezte:

— Szóval ti az öcsémmel ellenségek vagytok?

— Igen. Haragszol érte?

— Nem... — sóhajtott Zsenya. — Ez a ti dolgotok... a háború...

Zsenya becsukta az ajtót, és visszament az ebédlőbe, ahol az orvos Makszimov századossal Szasáról beszélgetett.

— A fiának valószínűleg tüdőgyulladása van — mondta az

orvos. — Fekvés. Könnyű ételek. Savanyú italok. Tessék, itt a recept. Valaki szaladjon le vele a gyógyszertárba.

A dadus Nyina markába nyomta a receptet.

— Eredj le, Nyina. Nekem csomagolnom kell a századosnak.

Nyina zavartan nézett a dadára.

— De dadus, hiszen telefonálni is lehet — mondta Zsenya szemrehányóan —, vagy a házmestert is le lehet küldeni. Hiszen papáért jöhet közben az autó, és akkor el sem búcsúzhatnak egymástól.

— Még visszaér. Átszáll egyik villamosról a másikra, és mindjárt ott van — válaszolta higgadtan a dada.

Nyina izgatottan nézett Makszimov szemébe. A százados órájára nézett, és némán bólintott.

— Nyina, ne menj! — kiáltott ki szobájából Szasa, aki már lefeküdt az ágyba. — Szívesen várok. Nem vagyok rosszul.

Nyina bement hozzá, lehajolt, és homlokon csókolta.

— Köszönöm, parancsnok elvtárs. Aludj csak. Minden rendben lesz.

Nyina elment. A dadus nekilátott a csomagolásnak. Makszimov leült Szasa ágya mellé. Zsenya is odament hozzájuk.

Szasa ágya fejénél kicsi asztal állt, rajta virág, kis doboz, pohár víz és egy csapat ólomkatona.

Az ajtón kopogtattak. Kolja Basmakov, a sofőr lépett be, és borítékot nyújtott át Makszimovnak.

— Százados elvtárs, itt a kocsi... Szervusz, Szasa!

Makszimov felszakította a borítékot, és közben így szólt a sofőrhöz:

— Egy órával korábban jött. — Azután elolvasta a parancsot. — Értem. Gyerekek, itt az idő. Dadus, mondd meg Nyinának, hogy nem várhattam meg... Ne haragudj reá. Csókold meg helyettem.

Szasa felállt az ágyban.

— Papa, írj nekem gyakran! És te, Kolja, ha papa harcol, vagy nagyon sok a dolga, te is írj nekem! — Megfordult, felvett az asztalkáról egy ólomkatonát, és a sofőr felé nyújtotta. — Nesze, vidd el emlékül.

Kolja óvatosan közelebb lépett, messziről nyújtotta kezét.

— Gyakran írunk majd, Szasa! És a katona kitüntetéssel fog hazajönni. — Zsebébe dugta a kis ólomkatonát.

— Te csibész, te, ott a fronton ne nagyon hajszold a századossal a kitüntetéseket! — ripakodott rá Koljára szigorúan a dadus. — Ha úgy látod, hogy valahol veszélyes a helyzet, vagy nem lehet továbbjutni, várd ki, vidd körül másfelé a századost!

— Igenis! Értettem!

Szasa most odaintette édesapját, és valamit súgott a fülébe. Makszimov gondolkodott, majd rejtélyesen bólintott. Oldaltáskájából papirost vett elő, és gyorsan felírt rá valamit. A dadus feszülten figyelt. Makszimov összehajtotta a cédulát, és odaadta Szasának.

Szasa elvette asztaláról a dobozt, és beletette a cédulát, majd visszatette az asztalra. Egy kis meggondolás után jobbra-balra a doboz mellé két ólomkatonát állított őrnek. Makszimov azután kezet fogott fiával, és megcsókolta.

— Tábornok elvtárs! Kívánok sok szerencsét, jó egészséget, sikert a harcokban... Kívánja nekem ugyanezt.

Mire Nyina visszatért a patikából, Makszimov már régen elment. Az üres ebédlőben nagy volt a rendetlenség. Nyina halkan megkérdezte a dadát, anélkül hogy ránézett volna:

— Anna Jegorovna, amikor Sztyepan elment, nem szólt semmit? Nem üzent nekem semmit?

— Neked? — A dadus mintha gondolkodnék. — Semmit. Ja igen! Kéret, hogy vidd vissza a könyveit az ezredkönyvtárba.

— Rendben van — mondta Nyina lehorgasztott fejjel, azután megfordult, és reszkető hangon kérdezte: — Mondja, dadus, miért nem szeret maga engem?

— Én mindenkit szeretek — felelte szárazon a dada. — De Sztyepannak nagy gyerekei vannak, és azoknak igazi anya kell, nem olyan csitri, mint te vagy.

A hóvár körül ütemesen lépkednek az őrök fel s alá. Fapuskájukkal vállukon, kissé görnyedten haladnak egymás felé, majd megállapodnak a tábortűznél. A toronyóra csengve-bongva negyedet üt.

Az egyik őr megszólal:

— Most már meg kell jönnie a váltásnak.

— Váltás nem lesz — válaszol a másik, és a tűz fölött melengeti gémberedett kezét. — Senkit sem engednek el hazulról.

— Most nem olyan időket élünk. Most mindenkit elengednek.

Az őrök megfordulnak: az ösvényen, váll váll mellett haladva, már jön is a váltás. Vastag, meleg csizmájuk alatt ütemesen csikorog a hó.

Az őrséget leváltják.

— Minden csöndes? — kérdi a harmadik strázsa.

— Egy kutya szaladt erre. Varjú is röpült el fölöttünk. A csapat alszik, nincs mire őrködni — válaszol a második.

— Rend van itt — mondja az első. — A parancsnokunk ügyes fiú. Tudja, hogy mit csinál.

— A parancsnoknak jó dolga van — dörmög a harmadik —, a parancsnok alszik a jó meleg dunna alatt.

— A parancsnok ellenőrzi az őrséget — szólal meg most egy hang, és Timur előlép a bokrok közül. Meglátja a harmadik strázsa zavart ábrázatát, kezet ráz vele. — Lám, mégis eljöttél, Grisa! Nem csaptál be! — Kiegyenesedik. — Álljatok szabályosan! Térdet nem behajlítani! Föl a fejjel!

A kőfal résében felbukkan Vovka és Jura álmélkodó arca.

— Tisztára megbolondult! Ebben a hidegben... brr! — Vovka megborzong. — Még a macska is beledöglik... Ezeknél meg újból őrséget váltanak! Nekem haza kell mennem. Apám nem bánt, de a nagyanyám veszélyes. Könnyen nyakon vágja az embert.

— Nesze neked felderítés! — dörmögi bosszúsan Jurka. — Ej, ha egy bombát lehetne az erőd fala alá tenni!

— Bombát?! — Vovka szétnézett, és a hóban megpillantott egy rongyos halina csizmát. Megragadta, és izgatottan odasúgta Jurának: — Tereld el az őrség figyelmét! Húzd az időt! Azonnal dobunk!

Vovka meg Jurka az erőd fala alá lopództak.

— Állj! Ki az? — kiáltott rájuk az egyik őr.

Már a másik is odaszaladt hozzá. Mind a ketten kémlelve néztek széjjel a sötétben. És ebben a pillanatban a másik oldal felől a rongyos csizma átröpült az erőd falán, és lehullott a hóba.

Az őrök semmit sem vettek észre, és csakhamar ismét ütemes lépésekkel járkáltak fel és alá a fal mellett.

Szasa izgatottan forgolódott, mormogott álmában. Láza mindmind magasabbra és magasabbra szökkent.

Ágya fölött, a falon fából faragott puskák függtek. Ágya fejénél, az asztalkán most is ott állt a virág pohárban meg a kis doboz, mellette a két ólomkatona feszes vigyázzban. Távolabb, az asztal szélén egész regiment ólomkatona sorakozott.

Szasa kinyitotta láztól csillogó szemét, és tekintete kis katonáira esett. Úgy tetszett neki, mind a két őr lelép talapzatáról, és puskáját fölemelve, pattogó léptekkel megindul egymás felé az őrizetükre bízott doboz mentében. Szasa elmoso-

lyodott; de arca csakhamar aggodalmas kifejezést öltött. A két kis őr hirtelen megfordult, puskáját vállához emelte, célzott. A lövés nyomában apró füstfelhő támadt. Az őrök most elővették övükről a kézigránátot, és elhajították. Láng tör elő, füstfelhők gomolyognak.

Amikor a sűrű, tejszerű füstfellegek eloszlottak Szasa szeme előtt, az őrök fölött kinyúlt valami kéz, kinyitotta a dobozt, és kivette belőle a cédulát, amelyet Szasa oda rejtett. A kéz a dadáé. Sietve zsebébe gyömöszölte az írást, és hátrafordult. Az ajtóban Nyina állt tarka kis háziköntösben, és halkan szólt:

— Anna Jegorovna, menjen el nyugodtan, majd én virrasztok. Úgysem tudok aludni.

A dada előbb megigazította Szasa feje alatt a párnát, aztán kiment, és magára zárva az ajtót, gyorsan széthajtogatta a cédulát. Arcán megdöbbenés tükröződött: tiszta fehér lapot tartott kezében, egyetlen betű írás nélkül.

Nyina felvette a kis asztalról a hőmérőt, és megnézte. Fejét rázta, talpra állította az eldőlt gyógyszeres fiolát, és leült az ágy szélére. Miközben megigazította Szasa kinyújtott, ökölbe szorított kezét, a forró kis ökölben cédulát vett észre. Szétfeszítette Szasa ujjait, kivette kezéből a cédulát, és elolvasta:

Kedves Nyina, vigyázz a gyermekekre. Nőj fel magad is. Isten veled! Ha visszajövök, minden jó lesz!

Sztyepan

Nyina arcán meghatott mosoly lángolt fel. A cédulát a dobozba tette, és fölállította mellé őrségül a két ólomkatonát. Aztán hálásan hajtotta le fejét Szasa mellére. A két kis katona pedig ismét ott állott posztján.

A hóvár őrsége fölfigyelt a toronyóra szavára.

— Most már meg kell jönnie a váltásnak.

— Biztosan nem jön a váltás. Nem engedik el őket hazulról — mondja a másik.

— Dehogyisnem! Mostanában elengedik.

És a két őr máris meghallja maga mögött az új őrség nehéz,

ütemes lépteit a csikorgó havon. Kolja Kolokolcsikov jön egy másik fiúval, aki tetőtől talpig meleg ruhába van bugyolálva.

Az őrségváltás a nyitott kapu előtt történik. Kolja Kolokolcsikov azonban hirtelen beront az erődbe, fölemeli a szakadt csizmát, és az izgalomtól elfúló hangon kiált a bámuló őrség felé:

— Fajankók! Nem veszem át az őrséget! Azonnal jelentést teszek erről a parancsnoknak!

A havas, erdős síkságon minden csöndes, néptelen. Egy helyt félig beomlott vasbetonépítmény magaslik, amott meg ágyú hever, kerekeivel fölfelé. Fehér kabátos síelő szeli át a mezőt, és besiklik az erdő sűrűjébe. Körülveszik a fekete fatörzsek, a kiálló szirtes kövek fogai. Halotti csend mindenfelé. A sítalpas katona gyorsan siklik tova. Köpenye megakad egy faágban, és elszakad; a síelő megáll, és leveti köpenyét.

Hirtelen károgó hang szólalt meg a magasból:

— Nézz a lábad alá, nehogy megakadj valami drótban!

A síelő felemeli tekintetét, és fenn a fa koronájában tüzérségi megfigyelőt pillant meg. Kemény tekintetű, sasorrú fiú, nyakában távcső, kezében telefonkagyló.

— Hé, te hollómadár! Makszimov százados a ti ütegeteknél van? — kiált fel a síelő.

A megfigyelő határozott mozdulattal egy bizonyos irányba mutat, és a távcsövét ismét szeméhez emeli.

A félig beomlott ellenséges fedezékben Kolja Basmakov, a sofőr két vöröskatonával teázgatott a gyalulatlan faasztalnál, a kis vaskályha mellett. A telefonos éppen egy távmondatot vett fel, jegyzett a telefon mellett, és szabályos időközökben megszólalt:

— Tovább... tovább...

Kolja zsebéből papirost, kapadohányt, gyufát és egy ólomkatonát szedett elő. A kicsi katonát maga elé állította az asztalra, és cigarettasodrás közben maga elé beszélt:

— Nem könnyű dolog a háború. Az asszony messze van. Az

ember feje körül srapnelok röpködnek. Gyere, bajtárs, gyújtsunk rá!

A vele szemben ülő baskír katona teáját szürcsölgette, és felnevetett.

— Felnőtt ember, és ilyen kicsi játékkal játszik... Micsoda nevetség!

— Csak nevess — válaszolja Kolja. — Ez... a tündérhadsereg egyik katonája. Nem érted? No, hogy is hívják a tündért tifelétek? Garabonciás vagy mi?

— Bűbájos? Arra gondolsz?

— Á, nem a néven múlik... Ezt a katonát egy generálistól kaptam ajándékba. Ügyes, tanult kis katona: beszélni is tud. Mondd meg nekem, katona: miért issza Abdul Murtazin cukor nélkül a teát?

Kolja vastag füstfelhőt ereget, amely szinte eltakarja egész arcát, és vastag hangon maga adja meg a választ:

— Fölkelt titokban, megette hajnalban!

A másik vöröskatona fölnevet. A telefonos öklével fenyegeti meg a hangoskodókat.

— De nemcsak ezt tudja ám az én kiskatonám! — büszkélkedik Kolja, és ismét az ólomkatona fölé hajlik. — Egy, kettő, három, négy, öt! — Mélyet szippant, füstfelhőbe burkolja a katonát, majd a baskir felé fordulva így fejezi be: — Nesze a cukor!

A füst eloszlott. A baskír alumínium csajkája mellett kockacukor feküdt.

A baskír arcára elégedett, széles mosoly települt.

Most széjjelvált a pokróc, amely a fedezék ajtaját helyettesítette, és párafelhőbe burkolódzva belépett Makszimov százados. Valamennyien felálltak.

A pokróc ismét szétvált, és a sítalpas katona lépett be. Szakadt kabátja karjára vetve. Levelet nyújtott át a századosnak, és jelentette:

— Százados elvtársnak jelentem, a Jegorov-zászlóalj sítalpas küldönce vagyok, és várom a százados elvtárs parancsait!

Makszimov átfutotta a levelet.

— Miért nincs magán fehér hóköpeny?

— Beakadt, eltéptem. Azonnal rendbe fogom hozni. Százados elvtársnak jelentem, sürgöny érkezett a feleségétől. Véletlenül a harmadik üteghez került. Azért van felbontva, mert a harmadik üteg, amikor állást változtatott, telefonon adta le a második ütegnek.

A síelő átadta a sürgönyt, és félrevonult, hogy kezét megmelengesse a vaskályha fölött.

— Sürgöny ... a feleségemtől? Nekem? — kérdi csodálkozva Makszimov; azután elolvasta a sürgönyt, és mosolyogva mutatja Koljának.

Szasa már jobban van, készül az ostromra a hóvár ellen. A sebesülteknek fenyőfát állítunk. Valamennyien csókolunk. Feleséged, Nyina.

A kapitány ceruzájával az aláírásra mutat, és halkan magyarázza Koljának:

— Zsenya, Nyina. Így írták alá. De az ütegnél úgy olvassák: Zsena (feleség), Nyina. Így volt bizonyára.

És hamiskás mosollyal gyorsan írt valamit ceruzával a sürgöny hátlapjára.

A baskír katona büszkélkedve elmosolyodott.

— Nekem is van feleségem Ufában. Az is olyan tréfás leveleket ír nekem.

— Hazudsz, hazudsz! — szólt rá a másik katona. — Nincsen neked semmiféle feleséged!

— Hát nem éppen ... De van menyasszonyom Sztyerlitamakban — válaszolt a baskír zavartalanul és cseppet sem megsértve. — Lolának hívják. Az is tréfás leveleket ír.

Makszimov borítékba tette válaszát, és átnyújtotta Koljának.

— Ne felejtsd el még ma elküldeni.

A telefonos időközben felvette a távmondatot, és szótlanul átnyújtotta Makszimov századosnak a teleírt lapot. Azután a kályhához lépett, és kezét melengetve, mosolyogva beszélgetésbe elegyedett a sítalpas küldönccel:

— Hát neked van-e Lolád?

— Hát, hogy őszinte legyek, Lolám az nincs — felelte a sítalpas katona. — De majd a háború után lesz!

— De ha hóköpeny nélkül szaladgálsz, akkor megölnek — feddte meg szigorúan a telefonos. A katona leült, kiteregette köpenyét, tűt, cérnát kért, és nekifogott a varrásnak. Közben komolyan válaszolt:

— Hát persze ha megölnek... akkor persze nem lesz semmi a Lolából!

Makszimov százados eközben átolvasta a távmondatot. Odaszólt a sofőrnek:

— Készítsd az autót. Átmegyünk a kerületi parancsnokságra.

Kolja felugrott.

— Máris készítem az autót, százados elvtárs!

— Küldönc elvtárs — fordult a százados a síelőhöz —, a tó partja az erdő szélén nincsen tűz alatt?

— Amikor én arra jöttem, minden csöndes volt, százados elvtárs. De mi vagyok én? Árnyék... villám... nyúl...

— Nyúl? — nevetett a telefonos. — No hiszen! Az ilyen nyúltól a farkas ijedtében fára mászik.

Az erdőn két cirkáló, sítalpas finn őrs haladt keresztül. Valamit hallottak, amire figyelmessé lettek, és kifelé igyekeztek az útra, amelyen Makszimov százados és Kolja, a sofőr haladt a parancsnokság felé.

Makszimov némán nézett előre, Kolja beszélt, de közben figyelte az utat, és nem fordult a százados felé.

— Százados elvtárs, megenged egy kérdést? Miért nem tetszett magának odahaza Nyina festménye? Nekem bizony tetszett! Mennek, mendegélnek az emberek, virágot visznek a kezükben. Gyerekek ugrálnak a jó úton. Olyan vidám az egész... — Kolja egyet fordít a kormányon, a kocsi nagyot zökken. — Ezt útnak nevezik? Ez tiszta életveszély! — folytatta elváltozott hangon, és oldalról Makszimov gondterhelt

arcára sandított. — Nem szólna valamit, százados elvtárs? Iszonyú komor itt a terep körös-körül.

A környék valóban gyászos: sötét erdő, itt-ott leégett paraszthház feketéllő csontváza, sziklagörgeteg, kivágott fák maradványai, fantasztikus hófigurák . . .

— Igen, Nyina képén csakugyan szép az út — mondta Makszimov elgondolkozva. — Csakhogy nagyon egyenletes, sima, akadálytalan, harc nélkül való.

— Hogyhogy harc nélkül?! — kiáltott fel hirtelen Kolja. Arca elváltozott, hirtelen lefékezte az autót, és megragadta a golyószórót. Dörrenés, füst.

Kolja már a hóban hasal, előtte a golyószóró, és miközben meghúzza a ravaszt, vidáman rikkant:

— Hogy lenne harc nélkül? Manapság nincsen út harc nélkül!

A finnek elszáguldanak sítalpaikon. Makszimov százados utánuk lő. Kolja egész sorozatot ad le golyószórójából.

Az égen két repülőgép jelenik meg, szárnyukon vörös csillag. A megfigyelő gondosan szemléli a terepet. És egyszerre csak észreveszi, hogy ott lenn az úton egy sítalpas osztag éppen bekeríteni készül egy apró automobilt. A repülők hirtelen, meredeken megfordulnak.

Az egyik finn kézigránátot dob. Kolja hanyatt vágódik. Makszimov megragadja a golyószórót, és sorozatot ad le a finnekre. Azután ránéz az üres dobra, és pisztolyából rálő a golyószóró záróra.

A repülőgépek motorzúgása erősödik. Az út fölött alacsonyra ereszkednek a gépek, és tüzelnek a finnekre. Makszimov a vállánál fogva rázza Kolját, de a sofőr nem mozdul. Makszimov letérdel mellé, átlőtt oldaltáskájából előveszi elsősegélycsomagját, és bekötözi Kolja fejét. Azután feláll, hogy egy elesett finnről lehúzza köpenyét, majd egy másodikról, harmadikról is, és betakarja velük Kolját. Azután felcsatolja sítalpait, és iránytűje segítségével elindul.

A repülőgépek már messze szállnak. Az úton nem marad más, mint a szétroncsolt autó és az elesett finn katonák. Az út mellett az eszméletlen Kolja, köpenyekbe csavarva. Makszi-

mov százados sítalpain siklik az erdőn keresztül. Egyszerre csak megbotlik, és elvágódik a hóban. Egyik léce kettétörik. Makszimov derékig süpped a hóba, és szemügyre veszi törött sílécét. Azután elhajítja magától, egy fa törzsének támaszkodik, és havat eszik.

Az úton kissé himbálódzva egy torony közeledik kiálló ágyúval — páncélgépkocsi. Mögötte még három, és valamennyin vörös csillag a jelzés. Az első páncélautó vezetője a keskeny lőrésen kinézve megpillantja az úton, finn katonák holttestei között Makszimov százados könnyű gépkocsijának hóval befútt roncsait. A páncélgépkocsi megáll: a katonák kiugrálnak belőle.

A zajra Kolja is föleszmél. Félig feltápászkodik, kinyitja a szemét, és körülnéz. Maga mellett a havon megpillantja a százados kesztyűjét.

Felhangzott a csengő éles szava. Megkezdődött a tízperc. A folyosókon — mint ilyenkor mindig — lárma, futkosás. Az egyik sarokban két leányka sugdolódzott: Katya és Zsenya Alekszandrova.

Zsenya Makszimova kezénél fogva ráncigálta magához a kis Vovkát.

— Miért rontottál be ma reggel megint kabátban Szasához? Szasa beteg, nem szabad hozzá bemenni! Én csak tudom, magam is egészségügyi szolgálatos vagyok... — És jelvényére mutatott.

— Igen, igen, csakhogy sürgős volt! Fontos volt! Nagyonnagyon, égetően szükséges volt!

— Sürgős, fontos, égető! — utánozza Vovka hadarását Zsenya. — Majd mindjárt szólok Jurának vagy Petykának, hogy sürgősen páholjon el.

Zsenya csak most vette észre a sarokban sugdolódzó két lányt: szinte nem akart hinni szemének. Annyira elcsodálkozott, hogy lassan elengedte Vovka kezét, aki igyekezett tőle

minél távolabb kerülni. De abban a pillanatban valaki vasmarokkal ragadta meg kezét: Timur.

— Állj egyenesen! Ne kapálj a lábaddal, és nézz a szemembe! — parancsolta.

— Tessék, nézek! — mondta félénken Vovka.

— Mit látsz?

— Hát semmit... kék foltot, egy karmolást...

— Ne oda nézz, nézz mélyebbre!

— Hát karikákat látok... szembogarat, kicsi fekete lyukat...

— Haragot látsz a szememben, érted? Ki szórta széjjel a hamut a vödörből? Ki dobott tegnap egy rongyos csizmát meg egy megfagyott macskát a várudvarba? Aha, most hallgatsz! — Meg akarta fricskázni Vovkát, de meggondolta magát és nevetett. — No, pusztulj! Itt semleges területen vagyunk, de jól vigyázz magadra, ne kerülj elém a harc mezején!

Ezzel elengedte Vovka kezét. Vovka nekiiramodott a folyosónak... de máris Jura karmai közé került.

— Állj! Miről pusmogtál Tyima Garajevval? — ripakodott rá Jura. — Sejtem már: árulás! Arról ábrándozol, hogy elárulod a honi földet, és átállsz az ellenséghez?

— Á, dehogy, Vovka nem gondolt árulásra, de hencegő, és bosszantja szegény beteg Szasát — elegyedett a beszélgetésbe Zsenya Makszimova. — Mondd, Jurka, szóval elhatároztuk? Állítunk fenyőfát a sebesülteknek?

Jurka Vovkához fordult.

— Hallod-e, öcskös, aztán fogd be a szád, ez titok!

— Én aztán senkinek... Én, barátaim, olyan ember vagyok, mint a kőszikla! Mint a sír!

Zsenya Makszimova odaugrott Katyához, és megragadta a kezét.

— Ki volt az a lány, akivel egész tízpercben pusmogtál?

— Zsenya Alekszandrova, a hatodik bé-ből. Elmesélte nekem, milyen jelmezt varr magának szilveszterre...

— Ismerem én ezt az Alekszandrovát. Itt álltam mellettetek, integettem neked, hívtalak, te meg rám se hederítettél... Milyen lesz a ruhája? Selyemből lesz vagy papirosból?

— Nem engedi, hogy megmondjam ... Azt mondja, hogy te hencegsz, meg hogy az öltözőben eléje furakodtál, és előbb adtad le a kabátodat.

Zsenya megdermedt, azután összecsapta kezét, és izgatottan fölkiáltott:

— Én hencegek? Én tolakodom? Hát ilyen rágalom se volt még a világon!

Ebben a pillanatban felhangzott a csengő, és Zsenya rendes, megszokott hangján folytatta:

— Katya, ne higgy neki, én soha sehová sem furakodtam.

Körülnézett, és ámulva látta, hogy Alekszandrova odalépett Timurhoz, és vidám nevetéssel kezet fognak.

— Nézd csak! Az ember azt hinné: a hóvár királykisasszonya! — mondta a kicsi Zsenya gúnyos fintorral. — No, majd meggyógyul Szasa, elfoglalja az erődöt, és jól elpüföli mind a kettőt.

— Ugyan, ugyan! Miket beszélsz? Miféle királykisasszony! Zsenya Alekszandrova édesapja páncélos ezredes!

— No hát, én meg egy tüzér százados lánya vagyok, és nem ő, hanem én találtam ki azt, hogy a sebesülteknek fenyőfát állítsunk.

— Látod, hogy most is hencegsz! Zsenyka, ismerd be: csak egy kicsit, csak egy icipicit, de mégis hencegő vagy!

A frontkórház pihenőszobájában, a lábadozó betegek osztályán bekötözött fejjel az asztal mellett üldögél Kolja Basmakov, a sofőr. Előtte gyűrött papiros, boríték. Az asztalon áll a kis ólomkatona. Kolja valamit rajzol a papírra. Majd megszólal, szavait félig az ólomkatonához, félig a vele szemben ülő és olvasó sebesülthöz intézi:

— Ha behunyom a szemem, csudaszép képet látok magam előtt. Meleg van, világos ... Emberek mennek, gyerekek meg szép leányok, és énekelnek. Virágot visznek, narancsot meg mindenféle gyümölcsöt ... Csupa vidámság az egész! Az út előttük ... — Arca megrándult. — Az út ... perdülj, fordulj, mint a biliárdgolyó! — Kolja a papírlapra mered; azon Nyi-

na festményének emlékezetből rajzolt, meglehetősen pontos mása látható; de az emberkék igen mulatságosak voltak a képen: éneklő szájuk túlságosan tágra nyílt, kezükben a virágok túlságosan pompásak, az emberkék szeme túlságosan vidáman, gondtalanul ragyogott. — És amint felmerül előttem az a csudálatos kép, azonnal nyomon követi egy másik útnak a képe: szétlőtt kocsi, füst, üres töltényhüvelyek. És a havon a százados kesztyűje, a századosomé, aki betakart engem meleg köpenyekkel, azért, hogy én, Basmakov, ne patkoljak el, hanem éljek a közösség javára, de a magaméra is . . .

A szemben ülő sebesült csodálkozva emeli föl tekintetét könyvéből, és elnézi Kolját, aki most már csak a játék katonának beszél:

— Különös! Mi nekem ez a kép? Karton . . . festék . . . Távoli muzsika . . . Éppen így te is, te nevetséges kis katona, nem vagy egyéb, mint egy kis ólomdarabka. És mégis, miért van az, hogy ha rátok pillantok, összeszorul, fáj a szívem az emberekért?

— Azért, mert reggel óta itt ülsz a papír előtt — szólal meg a sebesült, aki az imént olvasott. — Azonnal idehívom a nővért, majd elveszi tőled a tollat meg a tintát.

Kolja ismét gyorsan nekilát az írásnak.

Az egyik sarokban két sebesült katona dámát játszik. Egy másik, karosszékben ülve mandolint penget, és halkan énekel:

Rámered az üzenetre,
levélben épp most érkezett . . .
S szépséges szeme ontja egyre
a gyászos, gyászos könnyeket.

Kolja ismét megszakítja az írást, és a szemben ülő sebesülthöz fordul.

— Csak négy napja, de nekem úgy tetszik, mintha négy év telt volna el.

Elgondolkozik.

Majd ismét megszólal, sebesült bajtársához szól, egy kicsit önmagához is:

— Amikor beléptem a pártba, valaki megkérdezte: „Mire van a legnagyobb szükséged?" Azt feleltem neki: „Amire minden embernek, boldogságra." Azt felelték rá: „Erről nincs szó a programunkban. A mi célunk a szocializmus és később a kommunizmus kibontakozott formában. De a boldogság — határozatlan és nem tudományos fogalom." „Nem — mondom én —, ami az embernek kell, azt valóban nem lehet meghatározni. Ki tudná kitalálni, kinek mire van szüksége az életben? Egyiknek feleség, a másiknak ház, a harmadik zongorázni szeretne... De ami egyformán kell minden embernek, azt tudományosan is meg lehet határozni."

Most arra megy az ápolónő, és rászól:

— Basmakov elvtárs, mit morfondíroz? Hagyja már azt a papirost meg azt a tintát. Menjen inkább sétálni, vagy játszszék dámát.

— Dáma?... Üres szórakozás. Ez a játék nem illik az egyéniségemhez. Mondja, nővérke, hogy kaphatnám meg a holmimat? A zubbonyom zsebében van a századosomnak egy el nem küldött levele.

— Holnapután, amikor szabadságra megy, megkapja minden holmiját meg az iratait. — Ezzel elmegy, és Kolja ismét sebesült bajtársához fordul:

— Az orvos azt mondta rám: „Különös eset. Rendesen, ha egy embert fejbe vernek, elhülyül. Magát pedig a légnyomás elsodorta, és a fejét beverte egy fába, most pedig úgy bölcselkedik, elmélkedik, mint egy valóságos filozófus."

— Az orvos csak tréfált. Azért mondta, hogy bátorítson, vigasztaljon. — A sebesült az eltépett papírok halmazára mutat Kolja mellett. — Már tizedszer téped szét és írod újra azt a levelet. Ez talán filozófia? Ez hülyeség!

— Az elesett századosom családjának írok. Most azt írom: *„Kislány törölje le a festményéről a virágokat. A százados elvtársnak igaza volt, ma nincsen út harc nélkül."*

A sebesült vállat von.

— Az orvos biztosan tréfált. A te eseted a leghétköznapibbak közé tartozik.

Az ápolónő ismét odalép, és most már erélyesebben szól rá:

— Basmakov, azonnal tegye le a tollat! Menjen sétálni. Pihenjen, vagy játsszék dámát.

Kolja gyorsan előveszi a borítékot, beleteszi a teleírt levélpapírt, és ráírja a címet: *„Leningrád, Vörös Hadsereg útja 119. Makszimov családnak. Nyina kezeihez."* Gyorsan odalép a szobában levő postaszekrényhez; egy pillanatra elmélázik.

Rámered az üzenetre,
levélben épp most érkezett . . .

— énekli halkan a mandolinos sebesült. És Kolja gyors mozdulattal becsúsztatja a levelet a postaszekrény résébe.

A dámázók nagy zajjal befejezik a játszmát. Az olvasó becsapja könyvét. És valamennyien együtt éneklik a refrént:

S szépséges szeme ontja egyre
a gyászos, gyászos könnyeket.

Nyina Szasa ágya szélére ült. Megfogta kezét, és így szólt hozzá:

— Zsenya iskolában van, a dadus vásárolni ment. Nekem is el kell mennem, de nagyon hamar visszajövök. Kérlek szépen, Szasa, ne menj az ablakhoz.

— De Zsenyka nem eteti a galambjaimat. Valaki más átcsalogatja őket a maga ablakához.

— Jó, mától én fogom őket etetni. Nekem csak elhiszed?

— Mondd, Nyina, papa miért nem válaszolt a sürgönyödre?

— Miért? Nagyon egyszerű. Valószínűleg támadásba mentek át, és a sürgöny már nem érte őt a régi helyén.

— Hol volt a régi helye?

— Nem tudom. Valahol az erdőben — Nyina elmosolyodott —, egy fenyőfa alatt. Szasa, hiszen te is parancsnok vagy, jobban értesz ehhez mint én.

— Igen, természetesen — mondta Szasa, és hálásan elmosolyodott ő is. — Persze támadásba mentek át. És nemsokára én is támadásba megyek át. Menj csak, Nyina. Szeretlek téged.

Nyina elment. Szasa az ablakhoz sietett, és addig kapargatta

a befagyott üvegtáblát, amíg kicsiny, kerek kémlelőlyuk támadt rajta. A galambok azonnal odarepültek, és letelepedtek az ablakpárkányra.

Ebben a pillanatban felhangzott az előszobacsengő. Szasa kiszaladt az előszobába, és az ajtó résében egy levelet pillantott meg. Gyorsan fölemelte, és beszaladt szobájába. Izgatottan forgatta ide-oda a levelet, majd a fény felé tartotta. Rettenetesen vágyott rá, hogy felbontsa. De a borítékon ez a felírás volt: *„Nyina kezeihez."*

Szasa az ablakpárkányra tette a levelet, és ismét az ablakhoz állt. Hirtelen észrevette, hogy a szemben levő magas ház egyik ablakának párkányára röppennek az ő galambjai! Az ablakból kinyúlik egy kéz, és magot hint a galamboknak. Azok szorgalmasan csipegetik. Szasa nagy dühében megforgatja az ablakkilincset, és feltépi az ablak mindkét szárnyát. A hideg levegő csak úgy ömlik be a szobába. Szasa kihajol az ablakon, beleakad az ablak alatt álló asztalka terítőjébe, amelyen a levél fekszik, és ólomkatonái sorakoznak. Maga után húzza a terítőt a levéllel és az ólomkatonákkal együtt. Kikiált az ablakon:

— Ki csalogatja magához az én galambjaimat?

Lentről, az udvarból csodálkozva bámul fel Szasára Kolja Kolokolcsikov.

Szasa most lerántja a terítőt, vadul integet vele. Repül az udvarra a levél, hullanak a kis katonák. Szasa még jobban kihajol az ablakon, és kétségbeesetten bámul lefelé, de a levélnek nyoma veszett! Ekkor felemelte a fejét, és kővé dermedt, mert a szemben levő ablakban csodálatos szépségű leánykát pillantott meg. A leánynak ezüstösen szőke haja van, amely gyűrűkben hullik a vállára. Fejét diadém veszi körül, amelyből csillogó sugarak ágaznak széjjel. Ruhája lenge, habos, mint a bárányfelhő, rajta elhintett csillagok fénylenek. A tünemény kezével valahová lefelé mutat, az udvarra. Odalenn, a lépcső alatt fekszik a levél, de Szasa elől eltakarja a lépcső . . .

Szasa még jobban kihajolt az ablakon. De ebben a pillanatban Nyina rohant be a szobába, vállon ragadta Szasát, elrántotta az ablaktól, és gyorsan becsukta mind a két szárnyát.

Szasa izgatottan kirohant az előszobába, de Nyina az ajtóban utolérte és visszatartotta.

Szasa rákiáltott:

— Engedj! Engedj ki! Kiejtettem az ablakon a levelet... A levél a frontról jött, Koljától, papáról...

— Szasa, Szasenyka! Megtaláljuk a levelet! Mindjárt megkeressük!

Szasa hirtelen nagyon elgyöngült. Nyina mellére hajtotta fejét, szeme lehunyódott, úgy motyogta:

— A levél a hóban fekszik... Szemben az ablakban van egy kislány... aki csillag... Majd ő megmutatja. Ő látta...

Nyina kétségbeesetten hallgatta Szasa összefüggéstelen szavait.

A titokzatos kislány még mindig kinézett a befagyott ablakon. Most odalenn meglátott valamit, és bámulatában összecsapta kezét.

Szasa ismét az ágyban feküdt; magas láz gyötörte, a higany egyre magasabbra szökkent a hőmérőben. Az ólomkatonák ezrede mozdulatlanul álldogált a szoba sarkában, a kiscica összegömbölyödve heverészett az ajtó előtti szőnyegen.

Egyszerre csak Szasának úgy tűnt, mintha valamennyi kicsi katona vezényszóra lelépne talapzatáról, és pattogó énekszóval masírozni kezdene:

A parancsnok alszik, lelkén
nehéz álom suhan át.
Kürt hív harcba hajnal keltén
minden ólomkatonát.
Álmából fel nem riasztva
— ez is fontos módfelett —
megkeressük neki azt a
szörnyen fontos levelet.
Havas erdőn sűrű pára...
trararara, trararara...
Szétoszlott egy félórára
minden ólomkatona.

És Szasa látta, amint a katonák több csoportra oszolva, különböző irányokba szélednek szét.

Puskájukat lövésre készen tartva, övig a hóba süllyedve, a rongyos csizma mellett fekszenek az udvarban a kis ólomkatonák. Ott áll Timur és mellette Kolja Kolokolcsikov. Timur kezében felbontott levél.

— Itt feküdt a levél — mutat Kolja a hóba, és meglátja a kis katonákat. — Nézd csak, hová potyogtak az ablakból az ólomkatonák!

Felvette őket. Timur szigorúan rászólt:

— Miért bontottad föl a levelet?

— Átnedvesedett, és kinyílt a zsebemben. Megyek, gondolom, ejnye, én ezt elviszem. Azután meg... megyek, gondolom, ejnye, én ezt elolvasom.

— Nyugtalanító levél. És nem egészen világos. Még nem tudom, jó-e, ha ilyen levelek eljutnak a címzetthez...

És Timur gyorsan zsebébe rejtette a levelet, mert meglátta a dadát, aki feléjük közeledett.

— Hé, ti harcosok! Nem vettetek fel innen semmit? — kérdezte az öregasszony.

— De, ezek itt a maguk ablakából estek ki — válaszolta Kolja, és feléje nyújtotta az ólomkatonákat. — Ezek, ugye, a maguk katonái?

— Mást nem találtatok? Egy levél nem feküdt itt a hóban?

A gyerekek hallgattak. A dadus elgondolkodva folytatta:

— Szasa mind csak ezt motyogja: „Égszínkék csillag... ő látta a levelet." Úgy látszik, félrebeszél, magas láza van. Miféle levél? Miféle kék csillag? De talán mégis... — A dadus szigorúan nézett a fiúkra. — Vigyázzatok, úgyis megtudom az igazat!

Szasa ágyában ült, és *Az ellenség megerősített vonalainak áttörése* című könyvet tartotta kezében. Szemben vele Vovka ült, és hallgatta Szasa felolvasását. Szasa ezt olvasta:

— „Miután a nehéz tankok áthaladtak a megerősített vonalak előterén, a tüzérségi parancsnoknak a tüzelést az ellenség hátába kell összpontosítania, hogy megakadályozza az ellenséges tartalékok előrehaladását."

Szasa elhajította a könyvet.

— Nem, ez egyáltalán nem felel meg.

— Talán valahol másutt találunk benne valamit — mondta Vovka határozatlanul, és lapozgatni kezdte a könyvet.

— Nem, másutt sem felel meg... De az erődöt mindenképpen el kell foglalni, és le kell rombolni! Utasítsd Jurkát, hogy az embereinket szerelje fel sílécekkel, szerezzen be létrákat, léceket, kampót, kötelet.

— De hiszen eleinte te magad nem akartad így. Ki mondta, hogy mérnökökre nincs szükségünk? Ki mondta, hogy nem vagyunk se ácsok, se asztalosok, hanem kozákok?

— Kozákok, kozákok! A kozákoknál van felderítés, de nálunk?! Talán bizony lehetetlenség megtudni, hogy az a parancsnok milyen meglepetést készít elő a számunkra?

— Mondom neked, hogy az a fiú bolond. Már második napja folyton váltják az őrséget, és a falak mögött folyvást kopognak, kopácsolnak — felelte Vovka kelletlenül, de abban a pillanatban felragyogott az arca. — Van egy ötletem! Hallgass, ne kérdezz semmit! Bejuttatom az erődbe az ügynökeimet.

— Milyen rémes, hogy beteg vagyok! Támadjatok, Vovka! Hívjátok segítségül a fiúkat a harminchatosból, a negyvennégyből. Mi is segítettünk nekik az ősszel. Szerezzetek deszkát, kampót... Támadjatok este, amikor sötét van! Szégyenletes ez a helyzet. Azok kevesen vannak, de nevetnek rajtunk, „Barbár divíziónak", „Nagy hordának" csúfolnak. De kár, hogy papa nincs itthon! Ha papa itt lenne, segítene, adna tanácsot, Vovka, mutasd meg, hogy igazi barát vagy! Szasa az ablakra mutatott. — Tudd meg, ki lakik ott szemben. Ott, annál az ablaknál állt az a kislány. Olyan, mint a csillag, a hajában csillogó fények, ruhája égszínkék. Ő látta, csak ő tudja, ki vette föl a hóból Kolja Basmakov levelét, ami papáról szól.

— De a bejárat abba a házba egészen máshonnan van, át kell menni a parkon, el az erőd mellett. És hogy hívják azt a kislányt?

— Te mafla, ha én azt tudnám! Csöngess be mindenhová, és kérdezd meg: kérem, nem lakik itt egy *ilyen* lány?

És Szasa megpróbálta utánozni, milyen is volt a kislány: gőgös arcot vágott, és ujjaival feje búbjától válláig hullámzó mozdulatot tett, a csigás fürtöket utánozva.

— *Ilyen?* — Vovka elismételte Szasa mozdulatait, azután kétkedve folytatta: — De Szasa, ha, tegyük fel, meg is találom azt a lakást, ahol lakik, és így csinálok, és megkérdem, nem lakik-e ott egy ilyen lány, akkor a lakók nyugodtan azt gondolhatják, hogy én nem vagyok normális.

— Hadd gondolják! Mi van abban?

— Mégis... kellemetlen. És azonkívül már az úton elfog az erőd őrsége.

— Szóval nem mész el? Nem teszed meg a bajtársadért? Te gyáva!

— Én gyáva? — Vovka a fából faragott fegyverekre pillantott, amelyek Szasa feje fölött függtek a falon. — Szasa, adj nekem valami kardot! — Egyet leakasztott, megsuhintotta. — Nem ezt... inkább ezt itt, ni. Olyan, mint az acél. Meg pisztolyt is adjál. — S ezzel levett a falról egy pisztolyt. És fontoskodva megszorította Szasa kezét. — Jó egészséget!

Kifelé indult, de az ajtóból visszafordult.

— Szóval ilyen? — És feje körül csillagsugarakat, hosszú, göndör hajat rajzolt. — No, megállj! Idehozom én neked ezt a csillagot, a hajánál fogva is ideráncigálom!

Negyedórával később Vovka kivezette az udvarra kicsi négyéves húgát. A gyerek olyan volt, mint egy kis gombóc: kezén hatalmas kötött kesztyű, lábán ormótlan, kicsi csizma. Vovka a zsebébe nyúlt.

— Nézz ide, ez cukorka...

De cukorka helyett tintaradír került elő a zsebéből. Vovka egy pillanatra zavarba jött.

— Izé... ez nem... szóval mindegy! Lesz cukorka. Egy, kettő... négy! Most menj oda — a hóvár irányába mutatott —, látod a falakat, a kaput! Menj oda szépen, lóbáld ezt a vesz-

szőt, mintha sétálnál, és énekelj valami nótát: „Tralalá, tralalá!" Nem fognak bántani. Nézz körül, kukkants be a kapun, azután pedig nekem mindent el fogsz mesélni, amit ott láttál. Jutalmul pedig adok majd neked... majd akkor meglátjuk, hogy mit adok neked, aszerint, hogy mit érdemelsz. No, menj szépen! Én meg indulok — nagyot sóhajtott — csillagot keresni.

Vovka a szemben levő nyolcemeletes házra meredt, és elkezdte számolni az ablakokat:

— Első, második, harmadik; három kiugró, két balkon, alulról a harmadik, oldalról a tizenhatodik ablak. Egy, kettő, áttörés!

Meglóbálta kardját, megfordult, és szembe találta magát az állig felfegyverzett Kolja Kolokolcsikovval.

— Én az erőd őre vagyok, Kolja Kolokolcsikov. Hát te ki vagy? — rivallt rá Vovkára.

— Én? Vovka...

— Mi van a kezedben?

— A kezemben? Sétabot.

— Hazudsz, ez kard! Állj és védekezz!

— Furcsa. Azt hittem, hogy ti fegyverszünetet ajánlottatok...

— Fegyverszünetet, igen, a harcosoknak, de nem az orvlövészeknek. Te pedig éjszaka megfagyott macskát dobtál a várunkba, és valaki egy vödör hamut öntött be az udvarra. Ezért téged megsemmisítünk!

— A hamuval, az nem én voltam, hanem Jurka.

— Jurkát külön meg fogjuk semmisíteni, de most előbb téged.

És Kolja már kirántotta kardját, de egyszerre csak zavartan körülnézett, megugrott és elszaladt, mert a házmester közeledett feléje, seprűvel kezében. Mély basszus hangján utánakiáltott a menekülő Koljának:

— Te felderítő, te, pusztulj az udvaromból! Egymás között bánom is én, harcoljatok, amennyit akartok, de énnálam hagyjátok épségben az ablakokat, mert...

Vovka megpillantotta a közeledő Zsenya Makszimovát; felfújta magát, és peckesen megindult feléje.

— Hogy megijesztettem ezt a gyáva alakot! Kár, hogy a

házmester közbejött. Te Zsenya, fogd kézen a testvérkémet. Menjetek vele úgy... arrafelé sétálni. Nagyon érdekes! Nézd, ott áll Tyimka, a parancsnok. Menj oda hozzá, és mondj valamit... izé, hogy is hívják... no, szóval tudod már, értesz te ahhoz. Én meg nesztelenül, mint a tigris, elsurranok az erőd mellett.

Zsenya megfogta a kislány kezét, s közben kritikusan végigmérte Vovkát.

— Megyek. De te nem vagy tigris, hanem nevetséges, hosszú fülű nyuszi.

A park melletti kis téren tolongott a tömeg: itt árulták a fenyőfákat. A fák között, az úttól jobbra odalátszott a hóerőd, mögötte egy nagy ház kőfala. Katya és Zsenya Alekszandrova beszélgetett.

— Tégéd is Zsenyának hívnak, meg őt is — mondta Katya. — Elhatároztam, hogy kibékítlek benneteket. Nagyon helyes lány. Az ő apja is a fronton van. És elhatároztuk, hogy fenyőfát állítunk a sebesülteknek... Hát te mit akarsz? — fordult Katya élesen Timurhoz, aki odalépett hozzájuk.

— Ez Timur, a pajtásom — mondta Zsenya, és halkan, gyorsan odasúgta Timurnak: — A „Nagy horda" sít, kampót, botokat készít elő a támadáshoz.

— Tudom.

— Te mindig mindent tudsz — mondta Zsenya egy kicsit megbántva. Azután elfordult, meglátva a feléjük közeledő Zsenya Makszimovát.

— Mi bajod?

— Ott jön egy lány... Azt hiszem, te is ismered.

— Ismerem. Zsenya Makszimova.

És Timur magával húzta Zsenya Alekszandrovát, de a lány kiszabadította kezét. Timur most odalépett a másik Zsenyához, Makszimovához. Barátságosan üdvözölték egymást.

— Timur határozottan megbolondult — mondta ezalatt Zsenya Alekszandrova Katyának. — Bevezeti őket az erődünkbe, ő pedig mindent el fog mondani Szasának, a bátyjának.

Timur csakugyan bevezette Zsenya Makszimovát Vovka kis húgával együtt a csodaszép, tornyos, bástyás, lőréses hóvárba. Katya is követte őket, Zsenya Alekszandrova pedig hazaszaladt.

Az egyik tornyon zászlót lengetett a szél: rajta sugaras csillag. Lejjebb a toronyban óra is volt: ügyesen a hóba illesztett ébresztő. Az óra előtt rács. A kapuban őrség állt, benn pedig sürgölődött a legénység. Mindenfelé hólabda lövedékek sorakoztak hatalmas gúlákba rakva. A lőrésekkel ellátott bástyaoromzaton saját készítményű, tükrös periszkóp volt elhelyezve. A sarokban valami idomtalan, nagy tömeg, gondosan pokrócokba bugyolálva. Az udvaron tábortűz égett. A tűz fölött kis üst. Kolja Kolokolcsikov nagy kortyokban itta a teát, és zsemlét majszolt hozzá. A tűz mellett hatalmas kutya melegedett. Timur most valami elmés fegyvert mutogatott a lányoknak. Alsó része lapos vályúféle, amelyben kerek hólövedékek sorakoznak. Jobbra fogantyúval forgatható kerék, abroncsához erősítve körös-körül széles acéllapok. Ez a „hógolyószóró". Körülötte tüzérek sürögtek; Timur sorra megismertette őket a lányokkal, mindegyiknek megnevezve beosztását: lövegzárkezelő, töltő, adogató, irányzó . . .

— Mennyi? — kérdezte azután a lövegre mutatva.

— Stoperral mérve: százhúsz lövés percenként — válaszolta az egyik tüzér —, pedig még akadály is volt, egy lövedék félrecsúszott. De ez az ő hibájuk — a kisebb fiúkra mutatott, akik a hóbombákat gyártották —, nem a miénk.

A tüzér megcsavarta a kereket, az acéllemez kinyúlt, rágurult a vályúból egy lövedék, és megállt az alsó résznél. A lemez most fordult, elröpítette a lövedéket, helyébe második, harmadik gurult . . .

Vovka feje fölött egyik hólabda a másik után röpült el, mialatt óvatosan settenkedett a sétatér ösvényén keresztül. Kivárta, azután újból elindult. Odabenn a várban a tüzér gyorsan egynéhány lövést adott le Zsenya meg Katya elragadtatására. Csak Vovka kicsi húga nem vetett ügyet semmire: ő csak a nagy kutyát nézte remegő félelemmel.

Zsenya most meglátta a pokróccal letakart masinát, és ki akarta takarni. De Timur gyorsan visszahúzta a pokrócot.

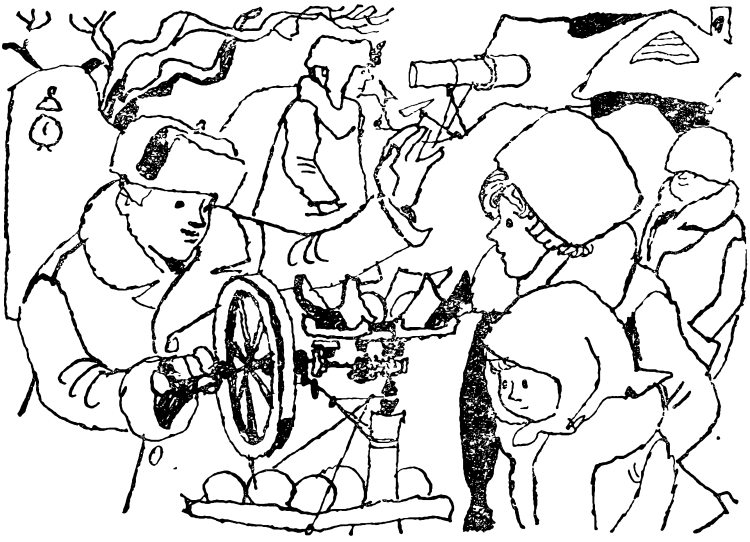

— Bocsánat, ezt nem szabad. Ez a mi haditikunk.

Éles füttyszó szakította félbe Timurt: az őrség észrevette a fák között közeledő Vovkát. Gyorsan hólabdát ragadott, de Vovka már eltűnt a kerítés mögött.

— Ez a jeladás — szólt Timur. — Most arra kell kérnem a nőket, hagyják el az erőd területét.

A „nők", Zsenya meg Katya méltóságteljesen búcsúztak. A kicsi lány bátortalanul meghajolt a nagy kutya felé, nem merte levenni róla pillantását.

— Mondd, Timur — kérdezte Zsenya —, miért beszélsz velünk így? Miféle nők? Meg terület? Hadititok? Gúnyolódsz velünk, kinevetsz bennünket.

Timur arcáról lehullott a szigorúság álarca, elmosolyodott, egy kedves, vidám, jóindulatú kisfiú mosolyával.

— Nevetek, de nem rajtatok. Jókedvem van. Az öcséd az ellenfelünk, de ezt a várat nem fogja elfoglalni, amíg élek! Mit fütyülsz? — fordult az őrhöz.

— Egy kém járt erre. Vovka Brikin.

— Meg kell fogni, és fölakasztani oda a toronyra! — mutatta Timur.

De Vovka addigra már egy idegen ház lépcsőjén szaladt fölfelé. A harmadik emeleten megállt, kicsit kifújta magát, és becsöngetett az egyik ajtón. Kicsattanóan piros arcú nagyapó dugta ki fejét az ajtón, és várta a kérdést.

— Tessék nekem megmondani: nem lakik itt egy kislány? — kérdezte Vovka udvariasan.

A nagyapó nyugodtan hátrafordult, és mély hangon bekiáltott a szobába:

— Varvara, téged keresnek!

Apró termetű kislány szaladt ki a hívásra, fehér kötényben, lisztes kezekkel. Egyik kezét a másikhoz ütögette, hogy leverje róla a lisztet, és megkérdezte:

— Hozzám jöttél, kisfiú? Dolgom van!

— Ez nem az. Biztosan a másik emeleten... — hebegte Vovka, és újból nekiiramodott a lépcsőnek. A kislány vállat vont.

— Úgy látszik, megijedt tőlem.

Vovka megállt egy másik ajtó előtt, és becsöngetett. Az ajtó óvatosan kinyílt, és a résen egy kéz nyúlt ki... A kéz megragadta Vovkát, és minden további magyarázat nélkül berángatta a sötét előszobába. A kéz tulajdonosa, sovány kis vénasszony, zsémbelni kezdett:

— Fél órára engedtelek el, és már két órája, hogy elmentél! Te gazember! Azt akarod, hogy elpusztuljak miattad?

— Nem, nénike, én egyáltalán nem akarom, hogy elpusztuljon — hebegte Vovka rémülten.

A vénasszony ijedten gyújtotta fel a lámpát.

— Hát te ki vagy?

— Én... kérem szépen, nénike, én azt akartam kérdezni, nem lakik-e itt egy kislány...

A vénasszony az ajtó felé taszigálta Vovkát.

— Nincsen nálunk semmiféle kislány! Még csak az kéne! Elég nekünk egy kisfiú is!

Vovka újból búsan nekilátott a keresésnek, és remegve becsöngetett a harmadik ajtón. Az ajtón zene hangjai szűrődtek

ki: valaki harmonikázott odabenn. Csakhamar kinyílt az ajtó Vovka előtt Zsenya Alekszandrova állott bő, hosszú háziköntösben.

— Mit akarsz? — kérdezte.

— Azt akartam ... Meg szeretném kérdezni, nem lakik-e itt egy kislány ...

— Én lakom itt. Én is kislány vagyok.

— Te? De ... nincs itt még valaki más ... másféle? — kérdezte Vovka, miközben bíráló szemmel méregette Zsenyát.

— Másféle? Másféle kislány nincs. A kislány mind egyféle — nevetett Zsenya.

— Igen, igen ... de azt akartam kérdezni, nincs-e itt valaki ... izé ... csinosabb ...

— Te mafla! Igazán nem értem, hogy mit keresel itt! — sziszegte Zsenya mérgesen, bevágta Vovka orra előtt az ajtót, és visszament a szobába.

Odabenn Olga, Zsenya nővére harmonikázott, és halkan énekelgetett:

Hej, pilóták! Gépfegyverek, bombák!
Messzi útra keltetek ...

Eltette a harmonikát, és megkérdezte Zsenyát:

— Zsenya, nem értlek: te haragszol Timurra?

— Nem tudom ... úgy megváltozott — felelte Zsenya szomorúan. — Vajon mi van vele? Parancsnokunk-e még, vagy csak parancsolgat nekünk?

— Nem tudom, hogy most mi. De hogy Timurból egyszer parancsnok és nagy katona lesz, az bizonyos. Ki csöngetett az előbb?

— Egy kisfiú jött, valami kislányt keresett.

Ezzel Zsenya ledobta magáról a pongyolát. Alatta tündöklő, csillagokkal telehintett ruhát viselt. A tükörhöz lépett, és fejére illesztette a világosszőke loknis parókát a diadémos, sugaras fejdísszel.

Mert Zsenya Alekszandrova volt a „kék csillag", akit Szasa annyira keresett.

A katonai parancsnokság folyosóján Timur kihúzta magát, és megállított egy tisztet. A tiszt mellett fiatal újonc állt.

— Mondja, kérem szépen, ha a fronton valaki elesik, megsérül, vagy nyoma vész, akkor szabad erről írni a frontról?

— Szabad, de nem kell — válaszolta a tiszt. — A kellő vizsgálatok után mi magunk értesítjük erről azt, akire tartozik.

Timuron látszott, hogy még valamit szeretne kérdezni, de a folyosó mélyén hirtelen megpillantotta a dadust, aki lassan haladt feléjük, minden ajtón sorra olvasva a névtáblát.

— Szabad, de nem kell? Köszönöm szépen — mondta gyorsan, és szalutált. — Ez minden, amit tudni akartam. — Ezzel peckesen megfordult és elment.

— Elvtárs, igazítsd meg a gallérod, húzd meg a derékszíjadat — fordult a tiszt a mellette álló fiatal és esetlen újonchoz, a távolodó Timurra mutatva. — Nézd, hogy járnak ma már a pionírgyerekek is!

A dadus eközben megtalálta a szobát, amelyet keresett. Bement, és a tisztnél Makszimov százados után érdeklődött.

— Tehát Sztyepan nem esett el? — kérdezte sürgetően. A tiszt részvéttel és szomorúan vállat vont.

— Az is lehet, hogy fogságba esett?

— Aligha. — A tiszt gyorsan kijavította magát: — Makszimov százados jelenleg úgy van nyilvántartva nálunk, mint „eltűnt". Vannak gyerekei?

— Kettő.

— Hát maga eljött érdeklődni, és én megmondtam magának, de azt tanácsolom, hogy a százados gyermekeinek egyelőre még ne szóljon semmit. A feleségének sem.

— Felesége nincs, csak menyasszonya.

— No, hát a menyasszonyának sem szólnék még egypár napig.

— Szóval ... eltűnt?

A dadus felnézett a tisztre, fölemelte okos, öreg arcát, és félig önmagának mondta:

— A háború? ...

A tiszt fölállt, szemébe nézett, bólintott, és erős hangon válaszolt:

— A háború!

Zsenya Makszimova előtt az asztalon halmokban feküdt a papiros, szalagok, mindenféle színű rongyok: jelmezt varrt magának újévre. Szasa mellette ült a karosszékben, lába takaróba bugyolálva. Szasa mellett Vovka állt kétségbeesetten.

— Képzeld csak, Zsenya bent járt az erődben, és nem akarja megmondani, hogy mit látott odabenn! — mondta Vovka dühösen.

— Mint a parancsnok vendége voltam ott, és nem mint a ti kémetek, értitek?

— Értjük, értjük — válaszolt Szasa ingerülten, és Vovkához fordult. — Hát a te ügynököd?

— Az ügynököm egyszerűen hülye. Kérdem tőle: „Mit láttál?" „Kutyát." „Hát még?" „A lábán körmöket." „No jó, hát még a kutyán kívül?" „Fiúkat láttam. A kutya nem nézett rájuk, mindig engem nézett, és a fogait vicsorgatta." Hát lehet ilyen ügynökkel dolgozni?

— Sítalpak, botok, takarók, kampók készen állnak?

— Minden kész. Ma éjjel az erődnek híre-hamva sem marad.

— Az ablakon keresztül fogom nézni az ostromot. És ha ti, gyáva fickók, megint megfutamodtok, akkor én magam ugrom ki az utcára!

— Ki futamodik meg? Mi? — Vovka kezét nyújtotta Szasának. — Vedd úgy, hogy a hóvárat máris leromboltuk! Csak a romok maradtak, elüszkösödött falak, füst, hamu. Fölötte varjak keringenek. A romok között kutyák, farkasok bolyonganak, és falják a hullákat...

És Vovka méltóságteljesen elvonult.

— Micsoda hencegő alak ez a Vovka! — nevetett Zsenya.

— Zsenya, mondd, mikor kaptunk utoljára sürgönyt papától? — kérdezte Szasa.

— Régen: már két hete — válaszolta Zsenya. Elővette zsebéből a sürgönyt, és ki tudja hányadszor, felolvasta szövegét, amelyet már régen kívülről tudtak valamennyien:

Leningrád, Vörös Hadsereg útja 119. Makszimovéknak.
Írjatok gyakrabban Szasa egészségéről.

Ölel: Papa

— Azt mondja, írjunk gyakrabban, ő maga meg egyáltalán nem ír... Zsenya, nézd, Vovka nem tudta elintézni. Próbáld te megtudni, hogy ki lakik ott szemben, abban az ablakban.

— Hogy lehet azt megtudni? Hiszen száz egyforma ablaka van annak a háznak! És a kapuja meg a másik utcára nyílik... Miféle különlegessége van annak az ablaknak?

— Ott ülnek a galambjaim. És ott lakik az a kislány, aki olyan, mint a csillag, olyan szép...

— A galamb röpködő állat. Hol ide, hol oda száll. Szép lány pedig egyetlenegy sem lakik a mi környékünkön — mondta Zsenya, és vállat vont. Azután megpillantotta a belépő Nyinát, és vígan felkiáltott: — Nyina, gyere gyorsan, varrd meg a ruhámat! Nemsokára itt az újév, mindenkinek már rég készen van a jelmeze!

— Nyina, mondd, szereted a papámat? — kérdezte Szasa.

— Nagyon szeretem! — válaszolta Nyina egyszerűen és nyíltan.

— Akkor keresd meg te nekem azt a lányt. Ő látta a levelet, Kolja Basmakov levelét, ami papáról szólt...

— De Szasenyka, neked lázad volt, magas lázad. Talán csak képzelődtél.

— Nem. Az később kezdődött, de akkor, az elején még nem képzelődtem.

— Ne kiabálj. Nézd, milyen forró ez a gyerek! — szól rá Szasára a dadus, aki éppen bejött a szobába. — A nagyapád közlegény volt. Apád százados. Tebelőled legalábbis tábornok lesz!

Nyina figyelmesen vizsgálta Szasa arcocskáját.

— Szasa, hogy csillog a szemed, hogy ég az arcod! Egészen bizonyos, hogy megint lázas vagy!

Szasa nem válaszolt, szemét le nem vette a szemközti ablakról.

Este, szürkületkor a raktár mögött gyülekezett a „Barbár divízió". A házak kapujában kíváncsian álldogáltak; az egyik kapuban Zsenya Alekszandrova, a másikban Zsenya Makszimova.

A fiúk kezében kampók, kötelek, botok, előttük a hóban sílécek. A legtöbbjén saját készítményű, lepedőből, párnacihából, kötényből hevenyészett hóköpeny; néhánynak a fején törülközőből csavart fehér turbán. Vovka nagyszerűen van felszerelve. Mellét, hasát fehér anyag födi, háta fekete; egyik kezében trombita, a másikban zászló, amelyet elmés jelkép díszít: száját félelmetesen kitátó, ágaskodó tigris. A hóvár tornyán is zászlót lenget a szél, de azon egyszerű sugaras csillag látható — ez Timurnak és csapatának a jelképe.

A hótorony órájára vasrács ereszkedik. A falból oldalvást erős, fából ácsolt, jégborította kapuszárnyak jönnek elő, és elzárják a bejáratot az erődbe. Az egyik lőrésen keresztül Timur figyeli az eseményeket, mellette a csapat trombitása, Kolja Kolokolcsikov. A „hógolyószóró" mellett felsorakozott a tüzérség.

Az egész helyőrség harcra készen áll a falakon. Valamennyien nyugodtak, elővigyázatosak. Az udvar sarkában most is ott van az ismeretlen, pokróccal letakart fegyver, a „hadititok".

A „Barbár divízió" a sétatéren keresztül közeledik az erőd fala felé. A síző élcsapat óvatosan siklik az erőd felé a park fái között. Mögöttük a fiúk, derékig süppedve a hóba, támasztólétrákat cipelnek.

Timur hátrafordul, kezével int. Intésére néhány fiú lehúzza a takarót a hadititokról: autólámpából készült reflektor van alatta! A gyerekek megforgatják a kereket, és a reflektor a fal fölé emelkedik. Már fel is villan éles fénysugara... és a sétatéren át lopakodó fiúk mintegy parancsszóra hasra vágódnak a hóban.

— Felderítő, miért nem tudtad, hogy reflektoruk van? — súgta Jurka dühösen Vovkának, és haladéktalanul kiadja a vezényszót: — Feküdj, ne moccanj! Te meg, Vovka, fuss hátra, surranj, mint a macska, mondd meg a rohamcsapatnak meg a síosztagnak, hogy észrevétlenül csoportosuljanak át, és hátulról támadjanak!

A fiúk engedelmesen húzzák kicsi szánkóikat, vonszolják a hóbuckákon át létráikat. A fényszóró sugara közeledik; is-

mét valamennyien hasra vágódnak; de most hirtelen a sétatér közepén függő hangszóróból felhangzik a bemondó érces hangja:

— Figyelem, figyelem! Légvédelmi gyakorlat! Légiriadót jelzünk! Azonnal oltsanak el minden fényt, és sötétítsék el az ablakokat!

A fényszóró kialszik. A sötétben felcsattan Jurka elragadtatott hangja:

— Kialudt! Vovka, add ki a parancsot a rohamosztagnak és a sízőknek, hogy támadjanak az előbbi irányban!

— Már nem fognak engedelmeskedni. Szitkozódni fognak.

Felbőg a sziréna. Makszimovék ebédlőjében Nyina eloltja a villanyt, azután gyorsan leengedi az elsötétítő függönyöket. A szomszéd szobában Szasa az ablakhoz rohan, és feszülten figyeli a szemben levő házat. Egyik ablakban a másik után alszik ki a fény — most már csak egyetlen ablak világos; éppen az, amely Szasát annyira érdekli!

A fiúcska sebesen felugrik az ablakpárkányra, és kinyitja a szellőztetőt. Az udvarról most tisztán behallatszanak a hangok. Kiáltások hangzanak fel:

— Oltsák el a villanyt!

— Hányas lakás?

— A huszonnégyes!

Alekszandrovék lakásában Olga éppen beszappanozott fejjel áll a fürdőszobában. A telefon csenget, és ugyanabban a pillanatban élesen felberreg az előszobacsengő is. Olga kiront a fürdőszobából, és lecsavarja a villanyt.

A fény kialszik. Szasa leugrik az ablakpárkányról, és kiszalad, miközben ezt mormogja:

— Huszonnégyes, huszonnégyes.

És már csapódik az előszobaajtó.

— Ki van ott? — kérdi idegesen Nyina, és felkattintja a villanyt; hiszen valamennyi ablak el van már úgyis sötétítve. De senki sem válaszol. Az előszoba üres. Nyina benyit Szasához. Szasa szobája is üres. Akkor Nyina kiszalad a lépcsőházba, és rémülten kiáltozza:

— Szasa! Szasa!

A bemondó érces hangja a légvédelmi gyakorlat végét közli. A szirénák lefújják a próbariadót. Az erődből felhangzik Timur parancsa:

— Tűz! Fényszóró!

A fényszóró sugara éppen Vovkára esik, aki páni ijedelemben fordul hátra. A rohamosztagosok, akik kampókat és létrákat cipelnek, tétován megtorpannak. A reflektor fénysugara lassan söpri végig a sétateret, és hirtelen ráesik egy borzas kis alakra: Szasa áll ott az ösvényen, sapka, kabát nélkül. Még néhány lépést tesz előre, de a fény vakítja, meginog, és egy bokor mögé rejtőzik.

— Micsoda hős — álmélkodik Kolja Kolokolcsikov. — Egyenesen a tűznek tart.

— Nem hős, beteg — mondja Timur komoran.

— A parancsnok velünk van! — csattan fel a kis Vovka hangja a bokrok közül. — Éljen! Rohamra! — És rohamot fúj trombitáján.

Kolja Kolokolcsikov odafenn az erődben ugyancsak megadja a harci kürtjelet.

— Nem kell! — ordít rá Timur, és kikapja kezéből a trombitát.

Kolja övéből riasztópisztolyt ránt elő, és rakétát lő az ég felé. Mindenhonnan harsány kiáltások hangzanak fel: „Éljen, élje-e-e-en!" A „hógolyószóró" lövelli a hólövedékeket, egyenesen a támadókra. A fényszóró elvakítja, a hólabdatűz elriasztja a fiúkat: a rohamcsapat szétszalad.

Az erőd felé vezető ösvényen most megjelenik Nyina könnyű kis ruhában: egyenesen a tűzvonalba áll.

— Hagyjátok abba! — kiált a lány.

Az egyik oldalról Zsenya Makszimova ugrik elő az ösvényre, és éppen összeütközik Zsenya Alekszandrovával, aki a másik oldalról szaladt elő.

— Fújj takarodót! Húzd fel a fehér zászlót! — ordít Timur Koljára.

— Minek takarodót? — kiált fel dühösen Kolja. — Nézd, visszavonulnak!

— Előre! Előre, ti gyávák! — kiált Szasa csapata széjjelsza-

ladó tagjaira. És már rohanna is, egyedül rohamozná meg az erődöt, de megbotlik, és elvágódik a hóban.

Timur kiragadja a trombitát Kolja kezéből.

— Én vagyok a parancsnok! Megfújom a takarodót! A fényszórót a zászlóra! Húzzátok fel a fehér zászlót — kiáltja magánkívül, és csakugyan megfújja a takarodót. Vovka a bokrok közül fölemeli a fejét, és így szól Jurkához:

— Nézd csak, úgy látszik, győztünk! Megadják magukat.

A fénysugár a torony tetejére lassan felkúszó fehér zászlóra esik.

— Éljen! Győztünk! Előre! Bátran! — rikkantja Vovka.

A „Barbár divízió" tagjai minden oldalról üvöltve rontanak a hóvárra. Az erőd kapuja lassan szétnyílik; kilép rajta Timur, és Szasához szalad.

Nyina felkapja Szasát, és magához szorítja. Zsenya Makszimova leszaggatja a gombokat nagy igyekezetében, hogy leráncigálja magáról bundáját, de még mielőtt sikerülne neki, Zsenya Alekszandrova a maga bundáját dobja rá Szasa vállaira, miközben így szól a másik Zsenyához:

— Hagyd csak! Rajtad csak mellényke van, rajtam meg szvetter! Most rajtam a sor... ne tolakodj mindig!

Vovka vezénylete alatt a „Barbár divízió" nekifog az erőd lerombolásának. Széjjelverik a hógolyószórót, a fényszóró lehullik. Kolja Kolokolcsikov kétségbeesetten fordul Timurhoz.

— Mondd, miért? Mit... mit tettél, mondd, mit tettél?

A hóba hajítja kis trombitáját, átkarolja egy fa törzsét, válla remeg. Sír.

Szasa felnyitja szemét.

— Elfoglaltuk az erődöt?

— Igenis, parancsnok! — ugrik elő Vovka. — Nem maradt belőle egyéb, csak üszök, füst és hamu...

Bús látványra virrad fel a reggel. A hóvár töredezett homlokzatán varjú üldögél. A torony tetején a zászlórúd letört csonkja búslakodik. Benn az erődben felfordulás mindenfelé: összevissza hevernek egymáson a golyószóró, a reflektor, a periszkóp roncsai.

A vár kapuját kitörték, és a falnak támasztották. A kapun

még most is látszik Timur egyszerű kis jelvénye: a sugaras csillag.

Timur a kitört kapu mellett állt, és elgondolkozva nézte a csillagot. Hátulról odalépett hozzá Zsenya Alekszandrova. Szomorúan, sajnálkozva nézett Timurra, és halkan énekelni kezdte a dalt:

Ragyogj, ragyogj, szép csillagom . . .

Timur megfordult. Zsenya a csillagokra mutatott és énekelt:

Te vagy szívemnek, csak te, csillaga . . .
Más csillagom nem lesz . . . soha . . .

— Miért adtad föl önként a várat? — kérdezte azután.

— Ne mondd ezt Szasának. Nekem attól amúgy sem lesz jobb.

— Én nem is ismerem Szasát. A nővérével pedig összevesztem . . . valami hülyeségen. Semmi értelme az egésznek. Az ő apja tüzérségi, az enyém páncélos parancsnok. Mind a kettőnk édesapja a fronton van. Békíts ki vele, Timur, jó? Tudom, hogy te jóban vagy vele. És Timur, gyere el hozzám ma este . . .

Zsenya eltűnt. Timur csak állt, álldogált, szíve nehéz volt a bánattól. De halkan fütyörészett:

Más csillagom nem lesz . . . soha . . .

A lőrésen át egy pár szem éberen figyelte Timurt, mialatt Zsenyával beszélgetett. A romba dőlt kapu mögül most tétovázva kilépett Zsenya Makszimova.

— Te . . . önként adtad fel az erődöt? Miért tetted ezt? — kérdezte.

— Az öcséd beteg. És azonkívül . . . van még egy okom, de azt nem mondom meg neked. Hová mész, Zsenya?

— Oda, abba a házba. Mondd, Timur, nem tudod, ki lakik ott a 24. számú lakásban?

— Minek neked az a 24. számú lakás? — kérdi gyanakvóan Timur.

— Szasa azt mondja, hogy ott lakik az a lány, aki az ablakon keresztül látta, hogy ki vitte el azt a levelet, ami papáról szólt.

— Régen nem írt az édesapád?

— Miért kérded?

— Csak úgy. Az én nagybátyám is kint van a fronton. Ritkán ír. Háború van ... nincs ideje írni.

— Papa is nagyon ritkán ír. — Zsenya elővette a táviratot. — Ez volt az utolsó ...

— Két hete? Az semmi. A nagybátyám néha csak egyszer ír havonta — füllentette Timur. Zsenya visszadugta a sürgönyt bundaujjának felhajtójába. Nagyon megörült Timur szavainak.

— Igazán? Szóval ő is ilyen ritkán ír? ... Timur, mondd, miért adtad fel a várat Szasának?

Timur egészen közel lépett a kislányhoz, olyan közel, hogy keze Zsenya bundaujjához ért.

— Mert így kellett tennem. Azaz ... lehet, hogy nem kellett ... De igen, mégiscsak kellett!

Az utolsó „kellett"-nél Timur nagy óvatosan kihúzta a sürgönyt Zsenya ujjának felhajtójából.

Timur előtt az asztalon két sürgöny feküdt. Az egyik így szólt: *„Leningrád, Vörös Hadsereg útja 119. Makszimovéknak. Írjatok gyakrabban Szasa egészségéről. Ölel Papa."* A másik pedig: *„Leningrád, Puskin utca 6. Timur Garajevnak. Élek. Egészséges vagyok. Boldog új évet kívánok! Csókol bátyád".*

Timur vékony ecsetet vett elő, bemártotta a ragasztóba, és az első sürgönyre ráragasztotta a másodiknak egy sorát. Az eredmény a következő sürgöny volt: *„Leningrád, Vörös Hadsereg útja 119. Makszimovéknak. Élek. Egészséges vagyok. Boldog új évet kívánok. Papa."*

Azután a falról leakasztott egy durva vitorlavászon viharkabátot meg egy vadásztáskát ... Tíz perc múlva Makszimovék ajtaján különös postás csöngetett be. Vitorlavászon vihar-

kabát volt rajta, oldalán vadásztáska, és arca be volt bugyolálva, mintha a foga fájna. Kezében átvételi könyv.

Az előszobaajtó éppen csak annyira nyílt ki, amekkorára a biztosítólánc engedte, a dadus kandikált ki rajta. A postás sietve, oldalvást bedugta a résen a sürgönyt, a ceruzát meg az aláírókönyvet, és rekedt hangon beszólt:

— Távirat. Tessék aláírni.

A dada aláírta nevét, és visszanyújtotta a könyvet a postásnak. Az ajtó becsapódott. A postás menni készült, amikor meglátta, hogy a lépcsőn felfelé jön — Zsenya. A postás erre rémülten feljebb szaladt egy emelettel, behúzódott egy idegen ajtóba, és akadozó lélegzettel figyelte, amint Zsenya megáll az ajtóban, előveszi kulcsát... Hirtelen belülről, az ajtó mögül lárma, izgatott hangok, elragadtatott felkiáltások hallatszottak. A leányka izgalomtól remegve dugta a kulcsot a zárba; az ajtó kinyílt, és Zsenya eltűnt mögötte. Odabenn megerősödött a lárma és a kiáltozás.

A lépcsőházban, az ajtó előtt nevetséges kis postás áll, és hallgatja ezt a boldog zsivajgást. És szeme lassan megtelik könnyel...

A Makszimovék lakásával szemben levő ajtón táblácska lógott: „Vörös Sarok." Mellette plakát, amely fenyőfát ábrázolt meg egy sebesült katonát. „Éljenek a hősök!" és „Boldog új évet!" feliratokkal ékesítve.

Vidám zeneszó szűrődött ki belülről. Az ajtó percenként nyílt és csukódott. Jelmezes, maskarás gyerekek szaladtak rajta ki-be. Odabenn a gyerekek nagy sebesen színes képekkel, zöld füzérekkel díszítették a falakat, két kislány a padlót söpörte.

Nyina kócosan, munkaköpenyben dirigálta a fenyőfát díszítő gyermekhadat. A sarokban a zenekar tartott próbát: tizenöt fiúból állt, és Vovka vezényelte. A zene hirtelen elhallgatott, panaszos hangok hallatszottak.

— Mi az, Brikin karmester úr, miféle zenebona van a zenekarában? — kérdezte Nyina odaszaladva.

— A nagydob összeveszett a tamburinnal. Azt állítja, hogy tegnap nem foglaltuk el az erődöt. Hazudik!

A lépcsőn most kiáltás hangzott fel:

— Jönnek, jönnek! Megérkeztek!

— Készüljünk! Vovka, húzd rá! — rendelkezett Nyina. — Mindenki forogjon, nevessen! Én is táncolok veletek!

A zenekar vidám indulóba fogott.

— Jaj, hiszen én még nem vagyok felöltözve... Kócos a hajam — jutott hirtelen eszébe Nyinának és kiszaladt.

Odalenn a kapu alatt a gyerekek fogadták az autón érkező sebesült katonákat, és feltámogatták őket a lépcsőn. Volt olyan is közöttük, aki mankóval járt.

Kolokolcsikov doktor alig győzte lerázni magáról a gyerekeket, akik kezénél, vállánál fogva támogatták.

— Várjatok, hagyjatok, fiatalemberek! Én nem vagyok sebesült! Én az orvos vagyok...

A lépcső visszhangzott a gyermekek elragadtatott kiáltásaitól.

Szasa Makszimov is meghallotta szobájában a kiáltozást. Sietve felhúzta meleg hócipőjét. A dadus sált csavart a nyaka köré, de Szasa türelmetlenül eltolta magától.

— Szasenyka, tudod, az orvos mondta, hogy öltözz föl melegen, ne ugrálj a fa körül, és ne szaladj a lépcsőházban — figyelmeztette századszor is a dada. — Úgy kell engedelmeskedned nekem, mintha az édesanyád volnék.

Zsenya a tükör előtt forgolódott tarka, fantasztikus ruhácskájában. Közbekottyant:

— De dadus, az imént azt mondtad, hogy Szasa egyáltalán nem engedelmeskedett az édesanyánknak!

— Az más. Akkor kicsi volt, és még semmit sem értett. De már nagy, és mindent megért.

— Most sem ért ő semmit.

— Te csacsi, te talán mindent értesz?

— Igenis értek... — morogta fogain keresztül Zsenya, és nyakát vizsgálgatta a tükörben. — Itt egy kék folt. Tegnap este eltalált egy lövedék a hóvárból. No, majd mindjárt megleckéztetem miatta Timurt.

— Hogyhogy mindjárt? — ámuldozott Szasa. — Hát a tegnapiak után . . . mégis eljön?

— Igen, én hívtam meg.

— Igen? Hát én biztosra veszem, hogy mindenki röhögni fog rajta.

— „Én biztosra veszem . . . én . . . én!" — kiáltott fel haragosan Zsenya. — Mit képzelsz tulajdonképpen, hogy te egy hős vagy, egy Csapajev? Hát ha éppen tudni akarod, a várat nem ti foglaltátok el, Timur adta meg a jelet, azért nyittatta ki a kaput, mert sajnált téged.

Szasa elhűlt.

— Nem igaz! — kiáltott fel izgatottan.

— De igaz! Minden gyerek erről beszélt ma az udvarban.

Szasa kis ideig elgondolkozva hallgatott. Azután ledobta lábáról a meleg hócipőt, és odaszólt Zsenyának:

— Add ide a csizmámat!

Zsenya értetlenül bámult rá, és odahozta csizmáját. Szasa levette nyakáról a sált, és ugyanolyan röviden és határozottan kiadta a parancsot:

— A derékszíjat kérem . . . a papáét.

Jól összehúzta magán a szíjat, és határozott léptekkel átment a „Vörös Sarokba". Megkereste Timurt. Izgatott volt, Timur pedig nyugodt és tartózkodó.

— Miért tetted? Ki kért meg rá? — kérdezte Szasa szigorúan.

— Csak azt tettem, amit te is megtettél volna értem.

— Én? Teérted? . . .

— Igen, te énértem. Ha én lettem volna bajban és beteg.

— N-nem tudom . . . — mondta Szasa zavartan.

— Nem tudod? — Timur erősen Szasa szemébe nézett, és határozottan, rábeszélő hangon folytatta: — Dehogyisnem tudod! Parancsnok fia vagy, tudod, hogy kímélni kell a véreinket.

Szasa zavartan elhallgatott. Timur váratlanul felnevetett, és most nagyon közvetlen, vidám volt az arca.

— Értsd meg, később majd egyszer nem egymás ellen, hanem egymás mellett fogunk harcolni!

Vovka is hallotta ezt a beszélgetést. Megdermedt; karmesteri pálcája pillanatokig mozdulatlanul lebegett a levegőben.

Aztán nagy hévvel ismét nekilendült a vezénylésnek, és a zenekar rázendített a *Hadak útján* című dalra. A gyerekek és a sebesültek valamennyien vidáman, hangos énekszóval kísérték.

A zene Makszimovék lakásába is áthallatszott, ahol Nyina, immár szépen felöltözve, nagy sietve fésülködött. Rámosolygott Makszimov fényképére, a tükrös kis asztalról felkapta a sürgönyt, és ajkához szorította. De abban a pillanatban megdermedt, mintha kígyó marta volna meg. A ráragasztott sor levált a sürgönyről, és alatta láthatóvá vált a régi szöveg: *„Írjatok gyakrabban Szasa egészségéről. Ölel Papa."*

Nyina kétségbeesetten gyűrte össze a sürgönyt. Azután rátámadt a dadára, aki éppen benyitott a szobába:

— Ez a sürgöny hamisítvány. Mi van Sztyepannal? Miért csapnak be engem?

— Hogyhogy hamisítvány? — A dada félájultan leroskadt a karosszékbe. — Szóval Sztyepan nem érkezett meg? Nem jött vissza?

— Honnan? Hová? Beszéljen nyíltan! Nem vagyok én kislány!

— Lányom, hagyj nekem békét — lihegi a dada, és hátrahanyatlik a karosszékben. — Magam sem értek semmit az egészből...

Most Zsenya rontott be a szobába. Izgalmában nem vette észre, hogy milyen állapotban van Nyina és a dada, csak hadart:

— Nyina, most már látom, Szaska nem tud nélküled élni. És én se! Olyan jól mulattunk, jaj, de milyen jól mulattunk! — Csodálkozva nézett egyikről a másikra. — Ti veszekedtek? Egy ilyen ünnepnapon? Az nem lehet! Nyina, gyere át, táncolnod kell...

— Menj csak, Zsenya, mindjárt jövök én is ... egy kicsit később...

— Na jó — mondta Zsenya hanyagul —, akkor Szasa mindjárt maga jön át érted, kabát nélkül, a lépcsőházon át.

— Ki jön a lépcsőházon át? — kérdezte Nyina szórakozottan, lehunyt szemmel, de hirtelen felocsúdott kétségbeeséséből, felugrott, és az ajtóhoz szaladt. — Majd adok én neki... a lépcsőházon át! Nem szabad!

A fenyőfa körül folyt a mulatság. Timur és Szasa egymás mellett ült az egyik sarokban.

— Rendbe hozzuk nektek a hóvárat, és akkor újra kezdjük a háborút — ajánlotta Szasa.

— Nem. Tartsátok meg a várat magatoknak. Nagyon jó, megbízható erőd, még sokáig jó szolgálatot fog nektek tenni.

— És ti? Ti mit fogtok csinálni?

— Mi? Majd találunk mi magunknak valamit. — Timur Kolja Kolokolcsikovhoz fordult, és megveregette a vállát. — Ugye? Mi, öreg harcosok, még találunk magunknak valami elfoglaltságot!

Most belépett Nyina, és senkire sem ügyelve egyenesen Szasához tartott. Körös-körül felkiáltások hangzottak el: „Halkabban! Csend legyen!" Szasa megragadta Nyina kezét, és lehúzta, leültette maga mellé. A dobogóra fellépett egy sebesült, bekötözött kezű katona, felhangzott a zene, és a katona énekelni kezdett. Lelkesítő, gyönyörű katonanótát énekelt a negyedik gyalogos század hősiességéről. A gyerekek — különösen a fiúk — csillogó szemmel hallgatták.

Géppuskadörej, ropogás közepett
hóból a gyalogság kilábol.
Elindul, megvívni az ütközetet
a negyedik század, a bátor,
a második ezredből a negyedik,
a brigád oldalfedezéke . . .
A harc terepét a tüzek belepik,
az ágyúknak hull lövedéke . . .
A szürke kucsmákon a csillag kigyúl.
Parancsnok vezényszava csattan.
Feltörve a vasbeton sáncra vadul,
áll a negyedik század a hadban.
Elvtársak, előre!
Pusztuljon, ki bánt
kedvest, gyermeket, szülőhazát!
Mi szent kötelesség a Haza iránt,
elvégzi a negyedik század.

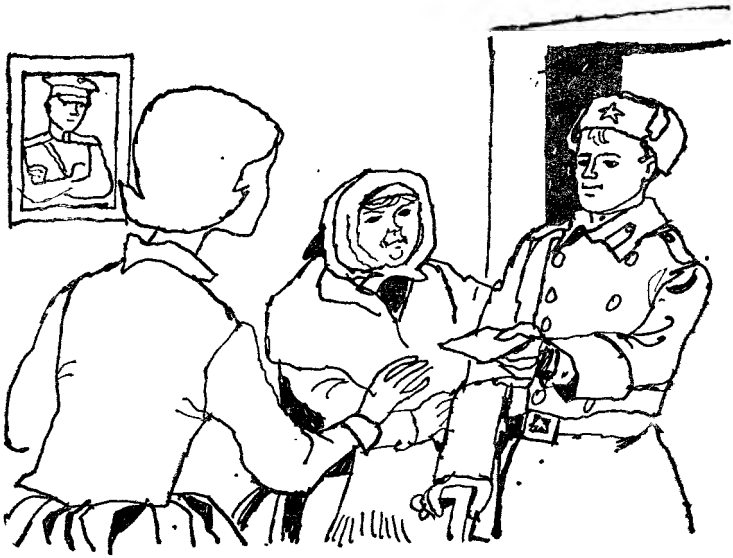

— Ha engem elengednének... ha felvennének — súgta Timurnak megindultan Szasa —, csak a negyedik századba állnék be katonának. Te nem?

— Nem, én az ötödikbe.

— Miért?

— Mert a mi ötödik századunk még jobb lenne, mint a ti negyediktek! — felelte hetykén Timur.

Szasa elpirult, válaszolni akart, de szeme tágra nyílt. Az ajtóban leheletkönnyű, csillagos ruhában, szőke csigás fürtökkel fénysugárdiadémmal hajában, megjelent Zsenya Alekszandrova.

Szasa megragadta Nyina kezét.

— Ez ő! A kék csillag! Menjünk oda hozzá, kérdezzük meg, mit tud a levélről.

De nővére megelőzte Szasát. Odalépett Zsenya Alekszandrovához. A két Zsenya egy pillanatig figyelmesen nézett egymásra, és azután egyszerre mosolyodott el, és fogta meg egymás kezét.

— Mondd meg nekem: ki vette föl akkor a hóból a levelemet? — kérdezte Szasa.

— Kicsoda? — Zsenya Alekszandrova mosolyogva fordult Kolja Kolokolcsikov felé; de a kisfiú arcán zavar tükrözött, és Timur szigorúan pillantott Zsenyára, mintha azt parancsolná szemével: „Ne szólj." És Zsenya, még egy átható pillantást vetve a zavart Koljára, így válaszolt:

— Nem ismerem azt az embert.

— Hej — kiáltott fel diadalmasan Vovka, megpillantván Kolja Kolokolcsikovot —, azt a döglött macskát mégis én dobtam akkor a váratokba!

Ezzel intett pálcájával, és a zenekar bolondul vidám táncmuzsikába kezdett.

Nyina, szegény, kétségbeesett, lesújtott hangulatában nem találta helyét a vidám társaságban. Az ablakhoz lépett. A széles, játékokkal teleszórt ablakpárkánynak támaszkodott, és félrefordult, hogy a vendégek közül egy se lássa könnyeit.

Békésen csillogtak a gyertyák a fenyőfán. Vidám, táncoló párok forgolódtak a fa körül. Szasa, Timur meg a két Zsenya barátságosan beszélgettek az egyik sarokban. Egyszerre csak izgatottan, lihegve odaszaladt hozzájuk a kicsi Katya.

— Várjatok! Örüljetek! — kiáltja. — Mindjárt meglátjátok...

Az ajtóban megjelent a dada. Mögötte, botra támaszkodva, egy sebesült katona — Kolja Basmakov, a sofőr! Nyina csaknem rémülettel tekintett reá.

— Ne féljetek! Semmi baj! A százados él! — kiáltott Kolja vidáman. — Még csak nem is sebesült meg. Felderítőink megtalálták az erdőben! — Ezzel levelet nyújtott át a sóbálvánnyá meredt Nyinának, és hozzátette: — A levél egy kicsit megkésett, de azért bizonyára örülni fog neki...

Nyina olyan, mint akit megigéztek. Átveszi a borítékot. Rajta a cím: *„Leningrád, Vörös Hadsereg útja 119. Makszimovéknak. Feleségemnek, Nyinának,"* A borítékban a felbontott sürgöny (amelynek túlsó oldalára Makszimov százados levelét írta):

Szasa már jobban van, készül az ostromra a hóvár ellen. A sebesülteknek fenyőfát állítunk. Valamennyien csókolunk. Feleséged, Nyina

— Ez sajtóhiba. Úgy volt az aláírás: Zsenya, Nyina — magyarázza Nyina zavartan.

— Nem, ez jól van így — válaszolja Kolja, a sofőr. — A sürgönyt telefonon adták tovább ütegről ütegre. De a kapitány azt mondta, hogy nincs hiba benne, a szöveget helyesen adták le.

Kolja Basmakov most Szasával együtt az ablakhoz lép. Az ablak alatt az ajándéknak szánt játékok között ólomkatonák sorakoznak.

Basmakov előveszi zsebéből a kicsi katonát, melyet annak idején Szasától kapott, és odaállítja a csapat élére. A kis katona ütött-kopott, de vidáman néz a levegőbe.

Szasa gyorsan előretolja a zászlóvivőt, két szalutáló katonát és a parancsnokot, akik most mind tisztelegnek a frontról hazatérő katonának.

Kolja Basmakov megpillantja a falon Nyina képét: „Út a kommunizmus felé."

— Nos? Nem ez az út? — kérdi Nyina kissé zavartan.

— Megmondom őszintén, de ne haragudjék rám: nem ez. Élesebbek a kanyarok. Keményebbek az emberek. — Kolja bajtársa vállára teszi a kezét, azéra, aki az imént a dalt énekelte a negyedik századról, és a képre mutat. — Nem tudom, mit énekelnek azok az emberek ott a képen, de azt hiszem, hogy az a dallam egyáltalán nem illik a harchoz. Igazat adsz nekem, ismeretlen bajtársam?

— Magam is tudom... Majd rajzolok másikat... — mondja Nyina.

— Akarja, hogy egy ötlettel szolgáljak? — mondja mosolyogva Zsenya Alekszandrova. — Rajzolja le őket — Szasára, Timurra, Koljára, Jurkára mutat —, az ő életük dallama bezzeg csupa harc és háború!

Vovka ennek hallatára villámgyorsan odaszalad, és fejét Szasa és Kolja közé fúrja.

— De kérlek, nehogy eszedbe jusson lerajzolni ezt az alattomos, macskahajigáló Vovkát — jegyezte meg Zsenya Makszimova.

Timur Vovka vállára tette kezét.

— Miért ne? Meglátod, még nagyszerű gránátdobó lehet belőle.

— No, hát ha a legkiválóbb hóvár volt parancsnoka ezt mondja, akkor bizonyosan igaz — nevetett Zsenya Alekszandrova.

Csillog a fenyőfa. Vidám zene szól. A gyerekek táncolnak körülötte.

... Messze, valahol messze, a havas síkságon áll egy másik fenyőfa. Sudár, fekete fenyő a hómezők közepén... Alsó ágain két csajka, három puska, fehér hóköpeny, jelzőzászló ... ezek a díszei.

A fenyőfától kissé jobbra áll az üteg.

Az ütegparancsnok fölemeli a kezét: felhangzik a sortűz.

A parancsnok távcsövön át kémlel, és látja, amint a gyalogság fölemelkedik a hóból, és megindul. Ismét fölemeli karját: újabb sortűz. A parancsnok megfordul. Arca erélyes, egyszerű, kissé fáradt. Lehúzza kesztyűjét, és kezével végigtörli verejtékező homlokát.

Ez a parancsnok — Makszimov százados.

És most búcsúzzunk el a hóvártól, amelynek karcsú tornyán immár az új helyőrség zászlaja lengedez. Szasa serege az erőd falairól tisztelgéssel búcsúztatja Timurt, a volt parancsnokot és a sítalpakon új célok felé induló csapatát.

ÖNÉLETRAJZ

Ezerkilencszáztizennégy augusztusában — éppen tízéves voltam — édesapámat besorozták katonának, és elvitték a német frontra.

A kaszárnyából még egyszer hazaszaladt elbúcsúzni. Kopaszra nyírott fején szürke kucsma, lábán nehéz, vaspatkos csizma.

Kis vörös kutyánk, Kastanka nem ismerte meg, rámordult, megugatta. Katyusa, legfiatalabbik húgocskám mindvégig nem értette meg, hogy miről van szó. Csak meregette a szemét, tapogatta apánk köpenyét, váll-lapját húzogatta és nevetett.

— A papa katona! Katona lett a papa!

Amikor elérkezett a búcsú pillanata, valamennyien sírtunk. Katyusa is megértette, hogy nem nevetség ez az egész, és olyan bőgést csapott, mintha leforrázták volna. Én erős maradtam.

Kinn pergett a dob, katonabanda muzsikált, s apám a menetszázaddal elvonult a pályaudvarra.

Emlékszem, mintha tegnap történt volna: esteledett, a pályaudvaron karbol, kőolaj és alma szaga vegyült; abban az évben hihetetlenül sok alma termett a vidékünkön. És arra is emlékszem, hogy amikor a vonat már elindult, megálltam a kis hídon a vízmosás fölött.

Csodálatos színekben tüzelt az ég aznap este!

Elnyújtott, nehéz, komor felhők húzódtak a láthatáron, s fölöttük, közöttük fenséges bíborszínekben lángolt az alkonyat tűzfénye. Mintha ott a távolban, amerre a vonat eltűnt, Morozovka falu határán túl egy más élet lángja gyúlna ki. Megcsókoltuk, elsirattuk egymást, a vonat csörrent, mozdult, elindult, elrobogott. Elmentetek tőlünk, drága katonáink! El-

mentetek könnyek között, robogva, sípolva, dalolva ... Vajon mivel tértek vissza?

Négy év múlva jöttek haza.

És akit nem ölt meg a mérges gáz, és nem temetett be a föld, aki nem rokkant meg, és nem esett el Galíciában vagy a Kárpátokban, Trapezunt alatt vagy Rigánál, az hazajött, és odaállt a moszkvai és petrográdi munkások mellé, akik már a barikádokon küzdöttek a jobb sorsért, a boldogságért, a népek testvériségéért, a szovjethatalomért.

Mindössze tizennégy éves voltam, amikor beálltam a Vörös Hadseregbe. De magas voltam, széles vállú, és — persze — azt hazudtam, hogy már betöltöttem a tizenhatot.

Sok frontot megjártam, harcoltam Petljura ellen, a lengyel és a kaukázusi fronton, az ország belsejében az Antonovscsina* ellen, s végül Mongólia határának közelében. Ha el akarnám mondani, mi mindent láttam, hol támadtunk, hol vonultunk vissza — tán egy hétig se hagynám abba. De a legfőbb, amit láttam, és amit sose felejtek el, amíg élek: hogy milyen emberfeletti kitartással, milyen ádáz és határtalan gyűlölettől serkentve harcolt a Vörös Hadsereg egymaga az egész fehérgárdista világ ellen.

Kijev alatt, Bojarka falu határában lázban haldokolt régi barátom, Jasa Okszjuz katonaiskolai növendék. Kicserepesedett ajkán már rózsaszínes hab buggyant ki, s ő még mindig beszélt, lázasan, összefüggéstelenül, mások számára érthetetlenül. „Ha hajnalban hadállást változtatnánk ... — motyogta. — Szárnnyal a Dnyepernek, egyenest a Volgának. Aztán dobjatok levelet! És vigyázzatok a bombákkal! És soha, soha ... Ez minden! Nem, nem minden ... De mégis ... minden, bajtársak!" És akármit mormolt még, a széttaposott uborka- és murokágyások között fekve, fejét ide-oda forgatva és szemöldökét ráncolva, én tudtam, értettem, hogy csak egyet akar mondani egész idő alatt: hogy üssük a fehéreket ma is, holnap is, a pusztulásig; hogy hajnalban ellenőrizzük őrszemeinket,

* Antonovscsina — szovjetellenes eszer-kulák felkelés 1920–21 között. Vezetője A. Sz. Antonov

hogy Petljura megfutamodik a Dnyeperről, hogy Kolcsakot már a Volgántúlra vetették vissza, hogy őrszemünk rosszkor dobta a bombát, és ezért ma minden rosszul sikerült, mert itt maradt a feleségéhez — kislány-feleségéhez — írott levele, én is látom, ott fehérlik kopott, terepszínű zubbonya zsebében. És abban a levélben ma is azt írta neki, amit mindig: „Búcsuzom, ne felejts el! De nincs erő amely megtörhetné a szovjethatalmat, sem ma, sem holnap. És ez a fő!"

Ki ismeri Kijev alatt, Bojarka közelében a Kozsuhovka nevű kis falucskát? Vajon hogy hívják a kolhozokat, amelyek ma arrafelé elterülnek? A Forradalom Hajnala, Október, Láng, Előre, Győzelem vagy halkan és szerényen: Hajnal? Ott temettük el Jasát. És azután eltemettünk még tízet, húszat, százat, ezret. De a szovjethatalom él, és senki kárt nem tehet benne, elvtársaim!

Hat évig szolgáltam a Vörös Hadseregben. Tizenöt éves koromban elvégeztem Kijevben a tiszti tanfolyamot, és 1919 augusztusában kineveztek a katonaiskolás dandár 2. ezrede 6. századának parancsnokává. Azután voltam zászlóaljparancsnok, egy vegyes osztag parancsnoka, a 23. ezred parancsnoka Voronyezsban, és végül az 58. önálló ezred parancsnoka voltam a banditizmus elleni harcban.

Nagyon fiatal voltam még akkor, és persze nem olyan hadvezér, mint Csapajev. Hol itt sántított, hol ott bicegett a dolog. Néha — mi tagadás — nagyon nekibúsultam, kinéztem az ablakon, és azt gondoltam: de jó lenne most lecsatolni a kardot, lerakni a puskát és kimenni labdázni a gyerekekkel!

Néha-néha bizony makacskodtam, megtagadtam az engedelmességet, és fegyelmezetlenül viselkedtem, amiért aztán a fölötteseim alaposan megmosták a fejemet, de ez csak javamra szolgált.

Szerettem a Vörös Hadsereget, és benne akartam maradni életem végéig. De 1923-ban egy régi sebesülésem következtében erős fájdalmak támadtak a fejem jobb oldalában. Zúgott, kopogott a halántékom, az ajkam kellemetlenül rángatózott. Sokáig gyógyítottak, s végül 1924 áprilisában, mire hu-

szadik évemet betöltöttem, ezredparancsnoki beosztásban — tartalékba tettek.

Akkor kezdtem írni. Talán mert a hadseregben még jómagam is gyerek voltam, azért támadt bennem a vágy, hogy elmondjam a felnövekvő kisfiúknak, kislányoknak, milyen is volt akkor az élet, hogyan kezdődött, és hogyan folytatódott, mert hiszen sok mindent láttam én ebből akkoriban.

Hogy milyen könyveket írtam, úgyis tudjátok. Ha eltekintek első, gyenge kísérleteimtől, marad az *R. V. Sz.*, *Iskola*, *Távoli vidékek*, *A négyes számú fedezék*, *Hadititok* és *A kék csésze*.

Most egy kisregényen dolgozom, a címe: *A dobos története*. Ez a könyv nem a háborúról szól, de nem kevésbé veszélyes és izgalmas kalandokról, mint maga a háború.

1937. *Arkagyij Gajdar*

TARTALOM

TIMUR ÉS CSAPATA 5

A HÓVÁR PARANCSNOKA 85

ÖNÉLETRAJZ 139

Megjelent a Móra Kiadó (Budapest)
és a Kárpáti Kiadó (Uzsgorod, Ukrán SZSZK)
közös gondozásában

Аркадий Петрович Гайдар
ТИМУР И ЕГО КОМАНДА
(На венгерском языке).

Издание шестнадцатое
Перевод Клары Селлеши и Эндре Гашпара
Художник Тамаш Сечко
Совместное издание молодежного издательства имени Ференца Моры (Будапешт, ВНР) и издательства «Карпати» (Ужгород, УССР).

Информ. бланк № 958
Форм. бум. 84×108¹/₃₂. Бум. типографская № 1. Печать высокая. Усл.-печ. л. 7,56. Уч.-изд. л. 8,36. Тираж 65 000 экз. Зак. № 87. Цена 1 р. 10 коп.
Отпечатано с матриц типографии им. Кошута (Будапешт, ВНР) на Головном предприятии республиканского производственного объединения «Поліграфкнига» Госкомиздата УССР, г. Киев, ул. Довженко, 3.

ISBN 963 11 2033 3
Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó: Szilvásy György igazgató
A szedés a budapesti Kossuth Nyomdában,
a nyomás és kötés az Ukrán SZSZK-ban készült
Felelős szerkesztő: Rónaszegi Miklós • Műszaki vezető: Haás Pál
Műszaki szerkesztő: Sz. Huschit Katalin • Képszerkesztő: Szecskó Tamás
55 000 példány, terjedelem: 9 (A/5) iv, IF 3769

13,50 Ft

Közvetlenül a Nagy Honvédő Háború előtt, a finn–szovjet háború idején játszódik Gajdar egyik legnépszerűbb, legolvasottabb könyve, a *Timur és csapata*. Timur és barátai titokban segítenek a hadba vonultak családtagjainak. Titokzatosságukból bizonyos bonyodalmak támadnak: a városka lakói összetévesztik őket legádázabb ellenségeikkel, az utcagyerekek csapatával. Hogyan küzdenek meg ellenfeleikkel s a rájuk zúduló rágalmakkal, erről szól Gajdar izgalmas, romantikus regénye.

MÓRA KIADÓ – KÁRPÁTI KIADÓ